ڈیہی و دستانغ

شوھاز: غوث بخش صابر

بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

کلیں حق پہ بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

اولی وار — ۱۹۷۱ء

لیکو — پنج صد

بہا — چار کلدار

شنگ کنوخ — بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

چھاپ کنوخ — اسلامیہ پریس کوئٹہ

دیہی دستانغ

Balochi Academy Quetta
ACC NO
LIBRARY

شوہاز ۔ غوث بخش صابر

سربند

ہر زندگیں قوم ءَ زبانے است، او ہر یک زبان ءَ کم وگیش میراث، بلوچی زبان ہم یک راجے ءِ زندءِ شون اِنت سالیشی تہا چو ہمسریں زباناں، بلکن چہ ہمسریں زباناں گیشتر گیدی یا کہ اُلسی ادب پدرا اِنت۔ چہ اندگہ زباناں ما بلوچی ءَ اُلسی ادب ءِ گیشتر بہرماں بوئیگ ءِ سبب اِنت آئی پہوالیں زند۔ بلوچ ہر چیتے ءَ کہ دیمروان اِنت، چہ علم وانگ ءِ سہت ءَ سنبہان انت لے اے سہر ءِ گوشتن انگت زیادہی و دروگے نہ بیت کہ آ گوں اندگہ دانندگیں قوماں ہمسر انت کہ دیر انت چہ پہوالی زند ءَ درآحتہ او شانشگیں نوکیں چاگردے اش وتی کتہ ہمے پہوال بوئیگ ءَ آئی زند کوہ و کوچگاں، دشت و جبلاں، جیدیں کشار و کہچراں او مچکدہ ءِ کرو پہناتاں چہ شہری آسراتاں گیشتر سو ہو اِنت۔ اوسئے اُلسی ادب کہ پیشی باریانی رُژن ءَ بخشانتہ چہ نوتین دوبلکا ءِ مانشانگ ءَ دانکے سرا دانکے او گوانک ءِ لاف ءَ گوانکے ودان ءَ روان اِنت۔

چو ایدگہ قومانی راجی واُلسی ادب ءَ مئے ادب دی دوزائیں بہراں بہر گوشت بیت۔ یکے ہمہ بہرکہ آئرا ماں روانک ءَ آورت بیت او دگرے راجی بلکن ءَ اُلسی شاعری راجی

شاعری ہم چہ اُلس ءَ دست کپتہ بلے ہر مردم ءِ گور ءَ یا نیاتکہ، یا کہ آئی چہ بازیں دست گئی "آں شوشتہ" او نوں اے میراث مال شاعر، پہلوان و راجی ادب ءِ پہندگیں باسکانی سینگ ءَ چیر انت بلے اُلسی شاعری کہ چہ راج ءِ شاعری ءَ انچکہ ارزانتر انت مروچی ہم میگڈھ و بزگل ءِ رند ءِ شپانک ءِ گشوتار، بزگر ءِ آھل او راہگداری بلوچ ءِ وشین زمیلانی بانور انت۔ ڈیہی۔صوت ۔ ہالو۔ لاڑوگ، دستانغ مئے ہمے اُلسی شاعری ءِ بخشائگیں مڈی انت کہ مروچاں چنگ و نزآرگ بوگا انت۔ ہمے اُلسی شاعری اینکہ باز انت کہ کل یک دپترے ءَ نزآورت و مانچت نہ بیت۔ چریشی ساری اُلسی شاعری ءِ یک گوہریں دپترے واجہ عطا شاد، واجہ عین سلام ءَ درگہتہ او مال اُردو شعر ءَ چہر داتہ۔ بلے ایشی تہا دستانغ و ڈیہی شالہ یکے کپے انت۔

اج ایشی ہم زیاست دگہ گپے گوشتن کرزیت کہ رودرآھتی پہنادے ءِ گالوار ءَ کہ ہزار رنگ و ہزار تہر انت یک کسانیں چگا یکے دی ہمے دپترنہ جنت چیاکہ تاں چہ ڈیہی و دستانغ ءَ جوانیں بہرے او نامداریں زیمل کمائینگ مبنت ہمے پکار ءِ دپ بندنہ بیت۔ او اگہ چوشے بگوشے کہ ایشانی سرا کار کنگا بازیں دپترو اُرمے پکار انت تہ رد نہ انت۔ ما اے جہد کرتگ کہ ڈیہی و دستانغ گیش ءَ گیشتر یک جاہ کنگ بہ بنت۔ بلے عجبیں ہبرایش انت کہ اے دپتر ءِ نزآرگ ءَ ڈیہی ءِ جنسار چو کہ گندگ بیت آئی تہا مواد ءِ موڑی کمتر انت "آہل" و "زیمل" زیاست

انت۔ چوش کہ

ڈیہی کن او بیاء یا ۔ "ڈیہی آں ڈاہ"

اے یک زیلے اِنت نوں کہ دگہ زیمل ءَ بچارے تہ بازیں آہل آئی تہا دگہ درکائینت۔

چوش کہ :- بیامنی سُہنڑا مَہ ترا گنداں۔ پرتہ رہیراں باجھے ٹنداں اے چہ قدیم ءَ ہاز نامی ایں زیلے کہ صدانی بلکن ہزارانی ہزار ٹپہ ایشی تہا اُشکنگ بیتہ اگہ ہے کلیں ٹپہ لکھگ بنت تہ اے گوں یکدگر ءَ "متن" ءِ حساب ءَ یک پیم و ہمسر دُم بنت۔ بلے دستانغانی سر حال ءَ مالے گوشت کنوں کہ اے اُسی شاعری ءِ ہمہ پہناد اِنت کہ "مواد" ءِ حساب ءَ سک مالدار اِنت۔ او اگہ چُنتے پُوچیں و ناشائستیں ہبراں دربکنے تہ پہ وشی ءَ ہم بے تام نہ اِنت۔ چونائی ءَ ذات ءِ مردم کہ دستانغ ءَ چہ ناڑی وسُری ءَ اُشکنت آ سر پدنہ بیت کہ ازمانگرچے گوشگا اِنت اگہ سر پد بیت ہم بس سینگہ کہ چہ سُری ءِ دپ ءَ ٹپہ بہان ءَ کائینت او ہر جاہے کہ ٹپہ ئے ناڑی ءِ دل ءَ ماں کیت، آئی سازءِ مستی او آئی جندءِ حرکتاں شاتکامی جاہ کیت بلے پہ نوشتگ ءَ لس مردم زانت کہ اُسی شاعری ءِ ہمے بہر چنکہ پرداک اِنت۔

دھنگلو نالے لڑنگی چھاپئ ایں دفتراں
لمبئہ آزماں دیم ءَ کونجھ ہیری وَ لڑاں
دست پادانی سوڈ ءَ ہوش کلی مڑدماں

رُستہ ہلدڑائیں تری ئے، جی ہے ڈولیں شئیاں
کئے نہ مینت کرئے گال چہ فارسی ءِ مدحیہ قصیدہاں کمتریں
بھیرے ءَ انت۔ ہمے پیما ہر کدیں کہ دستانغ ءَ لاف ءَ
مکالماتی رنگ کیت تہ ایشی تام انگت گیش بیت او ہنچو
گزگ بیت کہ گوشے اے شعری ڈرامہ ءِ کہ اشکنگ بوگائیں
بگزت۔

دھنگو شلا ءَ سرکاں، پھول کاں "ہماں کئے آں؟"
دوست ءَ ولدی زہرئی ءَ، داتہ ھِلو گڑدن ءَ
ناڑی و سُری اُتاں ماں کار ءَ حال ءَ سئی نیاں
بگی گو ماخوں ڑکاں، بانگہ ءَ مال ءَ گراں "
پدا دگہ ہبرے کہ ہمے دستانغاں گزگ بیت آ مارا دگوش
دنت کہ مارا ایشرا بلوچی ءِ "غزل" خیال کناں۔ مردچی ایں
زمانگ ءَ غزل ءِ توصیف چوش کنگ بیتہ کہ ایشی لاف ءَ
ہر رنگ و ہر تہر آرگ بیت۔ اخلاق، فلسفہ، تصوف، عشقیہ
ٹھوک و ہبر، چرگ و مسخرہ۔ او ہمے دریں پکاراں اُلسی شاعری
ءِ ہمے صنف بزاں دستانغ پلو کنگائیں۔ تصوف ءِ چی ءِ گال
گندت۔

دوشی ماں واؤ ءَ شادہ ءَ۔ من دیتہ عنث چندی لقا
روح بیتہ اچ بُت ءَ جُدا۔ ریتہ پڑھان ءَ کلموا
شنگو من وشانگو وحی مں بیشغاں ہنچو سئی
اے مئے مقیمی جاگہاں رگیتیں وحی ءِ جاگہاں!

گوں مس گوں میل ءَ حاکم ءَ میر طیّب و میر طاہر ءَ
حضرت صدیقؓ عمرؓ ءَ چہاریں ولی گوں قرزتاں

یک پنت و نصیحت ءِ بہرے چوش کہ تاجاءِ دستانغ انت کہ۔

تاجا گوشئی گفتا رہاں گوش دئے مسلیں زادغاں
دین ءِ پڑھیائیں عالماں دارے نواش و روشغاں
جوانیں کشارہ ءِ ہوشغاں اگی جہان ءِ توشغاں

پہ چیا کہ ابید شہ اے دنیا ءِ وشی دستا دہاں دیما دی دنیائے
است کہ اوداں جوانیں بدیں علانی پھول گول بیت او

روش نیزغے ءَ تاربی بچھ شہ پت ءَ بیزار بی
روش نیزغے ءَ تاربی جاں گل تئی ہیذ ءَ کاربی

دستانغ چھو کہ گیدی زند ءِ کلیں پہناتاں گوں گیجیت او ہرچی
کہ آہنی کرد گوراں است آہنی ءِ پچار ءَ پہ جوانیہ آورت کنت
ہمے وجہ ءَ مارا گوستگیں نزیکی روشنائی پچار دی ماں دستانغاں دست
کیت۔ پدی چغتے سالاں بلوچی راج ءِ ہر سیالی گرداوے، داد
پریاتے سیاسی و قومی چیت ایر بیتہ غنت آہانی دی پچارے
گندغے بیت۔ چو کہ پیشی صدر ایوب خان و قائداعظم محمد علی جناح
ءِ گہار ہدرزی بانک فاطمہ جناح ءِ نام ءَ حکومتی چکی تانڑئی بیتہ، دوٹ
دیئغ بلیتہ ہمے ٹھوک دی ماں دستانغاں مان انت۔

راج ءَ راھلتہ بولی ایوب لوکو ھغیں زالے
مائی فاطمہ خانیں جناح ءَ کھتریں گہاریں

چرلشی اے دی جاہ کیت کہ بلوچ راج ءِ سیاسی زانت

وزانتن ژ پیش ءَ ودّتہ او آں حق و ناحق ءَ ماں پرکھ کرت
کنغائیں ہمے دستانغے ءَ دمیترا چوش مان انت۔

مائی سچڑھغت ووٹاں جعفر مائی ءَ وَٹ ایں
مڑدم کہ بی آں نادُراہ طویب ءَ ڈسگی حق ایں

زندا لوک ءَ جہان ءَ کار کرت نہ ایں۔ مشکولائی دی پہ بنی آدم
ءَ ہندے ءَ پکار بیت بلوچی دستانغ ژ مشکولی، بھوگ و چرک
ءَ ہورگ نہ ایں، او ایکھ ءَ دستانغ بلوچی شاعری ءَ یک ہیچو شیں
تہرے کہ نوک نوبتیں حالاں داں ما کاریت سرکنت "ریل کار"
ءَ دستانغ ءَ اُستان ءَ شاعر ءَ ہمے حال باز جوانیہ گوں کتہ

لیکھے کشتہ من نوخیں ورنڑا کُل بخش کنتی
ٹھاہتول ریل کار ءَ چھک ءَ پیلویں گھاڈوسے انتی
ٹھاہتہ لاری ءَ واج ءَ موٹرے کس ءَ نہ خنتی
شیشڑا تاکاں جتی ءَ آھری ڈول ءَ بلنتی

ہمے ڈول ءَ "چھبوے دستانغ" دی ہورگیں مشکولی ءَ پہ
گوشغ بیتہ دستانغ گشوخ بی برغ نامی مڑدے ءَ، خالصاحب
غلام محمد خان مری ءَ گوشتن انت کہ رحم علی مری ءَ ہمرے بیتہ
حاد و آنی ٹھینگیانی تمن ءَ جوائیں لوغے ءَ مڑدمے اَت، اے مڑدمے
ءَ دفات بیتہ او اسپین تنگی گوژ بیج نامی ہندے ءَ ہدیرہ انی

کھڑواٹ لنگاہ ماوارٹ تغاں گوخ ءَ کباب
ٹیلتہ ٹی پاذ ءَ چھبہ ٹھوکتو داتئ جواب
منتے ما بازداتہ ایرنگیں زہر ءَ مہ خاں

بیتغے مئ سال ءَ سنگت اژدل ءَ دوستے مناں
کائے اغ مئی سنگتی ءَ تراشاں ءَ بازار ءَ براں
منڈھ گنداں صورت ءَ تئی ، ڈومب دیدار ءَ کناں
اغ نیائے سنگتی ، کھڑواٹ ءَ کف مولو گراں
تھولغ تئی پہ وَٹ ءَ چراں بینگ تراشینگاوراں

ڈیہی ودستانغانی مچ کنغا من ءَ بازیں بلوچاں مہربانیں کمک داتہ غنت ، ریڈیو پاکستان کوئٹہ ءَ نامی ایں ناڑی وسُری واجہ بجار خان عبداللہ محمد بخش گل محمد، فتح محمد شاہ نواز حسین بخش قادر بخش، پہوال کمرغی ، غوث بخش کبیر خان، قمبر خان بقا محمد، زہرو خان ، شاہمیر خان، بچل خان مرید خان، سید مہیم شاہ ءَ نام گریغ و تھورہ زیبرغ بے مڑدمی نہ ایں ہمے ڈول ءَ خانصاحب میر غلام محمد خان مری ۔ میر محمد خان مری ، دارہ حمل خان مری ءَ کم و بازیں کمک دی گیر آرغ لوٹنت ، من اے بلوچیں براتانی منت واراں۔ من اے ٹھوک ءَ دی مناں کہ زوان و گالوار ءَ نازانتی ءَ ہندے ءَ لواں ہمے گالاں چی ءَ کمی و نزوری بیت بلے جہد ہمے کنغی ایں کہ گالوار ءَ پرکھ ءَ کہ مئے راج دومزنیں بہراں بہر کتہ آہنی ءَ نزیک آرغے ءَ راج ءَ پڑھیائیں شہ نویسیں باسکاں آپتی نیک داہی ءَ خیال ءَ یکدگر ءَ ادب ءَ کار ءَ گوں دل پہکی دست ماں کنغ و کار کنغ بائدانت کہ ہمے دُوری ژادبءَ دی ہنچو کنزاں بیت چو کہ ژدلاں درکپتہ ؛ گوں نیکیں واہگاں

غوث بخش صابر بلوچ ۔ کوئٹہ
۲۰ دسمبر ۱۹۶۹ء

ڈیہی

چڑھتاں من ریل ابر کہتاں کھام آں
رنجاں تئی گپتہ منا خوشی تھام آں
پٹ ءَ تہ گردئے ٹوپی ءَ دوشاں!
چراں من لوغ ءَ تھئی باہنڑ ءَ شوشاں
لہڑی شہرے، امبڑو چاراں!!
پرمامہ گریہے (مئے)، قسمت ءَ کاراں
چھیٹیں پشکے، پوتھی جاری "
عشق ءَ ہماں کنتھ دڑداں داری
سوزیں کہنی ءَ دل تھئی کوہ ءَ
بیارے کتاواں (کہ) کئی دل ءَ ڈوہ ءَ
سوز ءَ لوغ ءَ وَ جنغیں پوسہ
چھم تھئی ریئفل مئے کنغاں خون ءَ
جہلی بنو تئی دراجیں اُڑیاں!
محلیں سینغ مار جنغیں چھریاں
چھٹی گپتو رُوغاں پیر ءَ
سوز ءَ خیال مار جنغیں تیر ءَ
سوزیں مرغے براں ءَ گھولی
بازیں جو فو (تھرا)، ڈیہان رولی
ٹیڑی شہرے بار نتھی جانبھو
عشق تئی ءَ منا بستغ کا نبھو

لیلڑی،

ڈکھیائیں تئ ڈوریہ لیلڑی ءَلا
سالے کھتوں پوریا لیلڑی ءَلا
امبانی آچار، لیلڑی ءَلا
دلرئی کتئ لاچار لیلڑی ءَلا
گاڈیانی کھلڑی، لیلڑی ءَلا
بُرتے منی دلڑی لیلڑی ءَلا
ریل ءَ کتہ رینگو لیلڑی ءَلا
دلبرپٹ ایں تئ پینگو لیلڑی ءَلا
آف ءَ دے پی ءَ لیلڑی ءَلا
دست ءَ دئے چی ءَ لیلڑی ءَلا
پیتل ءَ مہُری، لیلڑی ءَلا
دل بُرتے زوری لیلڑی ءَلا

۱- دال چوب ءَ دستگ

ڈیہی

بیامنی سُنہڑاں مَس نفرا گنداں
پرتہ زہیراں، (دبیا) جھٹے نداں
بَروئی سلاماں کفتہ غساں تام ءَ
گرداں نداں گرانی نام ءَ
زڑتہ دونالے نداں (ما) اُڑے ءَ
اللہ بیا ریتے نوخافیں تھڑے ءَ
سُوزیں مہری روغ ءَ گہ کاں
مِنت ءَ نہ منی (منی) محبت ءَ نہ کاں
کایاں، کایاں دیر نہ جھلاں
چھوٹائی ءَ یا بڑزی تھلاں!
بہنیں نالو دیئغائیں چھاب ءَ
اللہ ءَ ہیل ءَ برہ ستنی ءَ لاب ءَ
مہر گڈھ ءَ شہر ءَ موٹل لاری
پرتہ زہیراں تھرا مولا بیاری
مہری ءَ واڑہ تئی مہری زڑدیں
دروغیں عیدے کہ سنہڑا مٹی کھڑدیں
نشتو نشتو جنغاں جتن ءَ

بئے ہماں روشے تھہ بیائے وطن ءَ
زہیر کھتوں دوست ءَ چھماں کھوراں
باورءَ بیارے (کہ) داشتغاں زوراں
ڈھاڈرءَ توفک سہریں بندان
زندءَ دوستیں تئی پاری ایں رنداں
آہاڑ روشاں، پند نہ بھایاں
سنگیں دلڑی تھراترس نہ کھایاں
لڈتہ کو نخاں سالے بیتہ
جی شئے چھماں شادوست مئی دیتہ
ننداں نندان (دل) کھاری پوراں
پیگام رسنہ ما باندی مجبوراں
مئے وتئی نیام ءَ کفتہ غا کھنڈے
الکہاں گڑداں وش نہ ایں ھندے
سوزیں مہری بستہ پہ کھام ءَ
درائی داتھئی مار دلیغر وشام ءَ
بارغیں سُنہڑاں جتراں خاکی
ڈیل تئی درشکے ملغاں لہکی
لیلیں پشکے دامن ءَ جیغاں
کھڑ دکھتہ دوست ءَ کفتغاں سیغاں
سنئی شہرءَ (گیتو) آرغ بیرے
مالاتھہ ڈوہ نیں تئی نیرتءَ پھیرے

میغ وتئی نیام ءَ بڑزیں کوہے
کھولے کتاداں (کہ) کئی کنڈءَ ڈوہے
دست ءِ سیخی قیمت صدانی
جھگو چوڑ بات کار بدانی!
درزی نداں جرّاں دوشاں
گرداں کایاں تئی باہنڑ سوشاں
بوریں مادن گول زڑدیں شالءَ
دلڑی بڑتہ مئے سیالیں زالءَ
درائی داتے جھلی لنگ ءَ
بڑزیں چھوروتئی پادے لنگ با
اللہ پاک ءِ جوائیں کاراں
جھلی چھکاں دستاں داراں
اللہ تعالیٰ پیدا تئی آں
بشک گناہاں مں آجوبی آں
سوزیں کہنی ترا جھا لرگوشاں
گیرمن کایاں تئی جوائیں روشاں
چھٹی ءَ لاف ءَ من نکھاں حالاں
روش گذاناں (بیلی) پرماسالاں
سوزیں مرگے بڑاں گھولی
وشیں لساں تئی (مار) ڈیہاں لولی

ادلغیر۔ عصر۔ اکتاداں، کتاباں

سوالے پیش ایں عرش جنابؑ
مولا پیارے مئی پھُل گلاب ءَ
ساوی روغیں من اگ گرانی
دستاں بنداں من عرض کنانی
مڑدءَ گپتہ لمحیں تفے ءَ
روش ءَ گٹاں من کایاں شفے ءَ
آہاڑ روشاں روشاں سیکیں
دہیش یات تئی مئے دلڑی ٹیکیں
آہاڑ آختہ واڑی کشتہ
جی ہمے کھٹ ءَ کہ دوست مئی نشتہ
سوزیں بگی ، سوزیں بگی
جواں نیں دوستاں گول دروہ وٹھگی
آھاڑ روشیں گرم لواریں
دلڑی سختو زڑدو کو ابیں
گنداں ترا دل باغ وبہاریں
آشتو سوا دل مئے سیاہ تہاریں
درشکانی سایاں او بیاؤ بیا
دبیلی، نیمروش ءَ کایاں او بیاؤ بیا
سُہریں پشکینی او بیاؤ بیا
رُنگیں کشکینی او بیا بیا
میشاں کجلیناں اور بیا او بیا

جی تئی رنداں سجلیناں او بیاؤ بیا
پڑ دیسی سختیں او بیاؤ بیا
مُونجا مئے بختیں او بیاؤ بیا
کھائے نہ کھائیے او بیاؤ بیا
نیں تہ پرچیار نجھڑ ائے او بیاؤ بیا
میشائی واڑہ او بیاؤ او بیا
نیر موشیں آھڑ ءَ او بیاؤ بیا
گونڈیں کٹھڑ وئے او بیاؤ بیا
تندوں جھٹڑ وئے او بیاؤ بیا
سڑ نکانی سایاں او بیا او بیا
جئے تندوں ہلاں پردیسی بیلیاں او بیاؤ بیا
سوزیں یہ مُرگے او بیا او بیا
بمان ءَ گولی او بیا او بیا
دنیاءِ جوفہ او بیا او بیا
تھرا ڈیہان ءَ ردلی او بیا او بیا
آفاں کھوُ ہانی او بیا او بیا
گوں تھ پیلا روحانی او بیاؤ بیا
کائے شہ دیر ءَ او بیاؤ بیا
بیلی ٹلے چو میرو او بیاؤ بیا

پھلوءِ ڈیہی

تھہ مناں ، کھلئے من تھرا نیلاں
(اغ) باور نئین ءِ گند مئیں سیلاں
غوث ءِ مئیں دستا تھنگوین ہاسا
اکبری تاژ[1] ے تھرا اللہ ہاداسا
تھئی محبوبی نام ءِ قربان باثاں
اے مئیں عرضیں دیر کھن ویلاں
تھہ من کھلئے ۔ منی ترا نیلاں !
اغ باور نئین ءِ گند مئی سیلاں
دوز کہ تھا منی چھماں دیر ءِ
ہر گھڑی ءَ مارا غوث جان گیر ءِ
میلو بیاث محمدؐ میریں
آڑھی آس ءَ کھشتا شہ زیلاں
تھہ من کھلئے ۔ من ترا نیلاں
بلدے پھلو پھیشی ڈکھاں
غوث جان ءِ ریش وبھوتہ ءِ چھکاں
اللہ بیاری پرمن سکھاں !

۱۔ تاژ ۔ تاج

بیوس دلڑی کھو تھاؤ میلاں
تھہ من کھلئے مس تھرا نیلاں
اغ باور نئین ءِ گندمئی سیلاں

○

مناں مئی دوست بیماری ایں
تھئی پاکیں رسُول ءِ گول یاری ایں
بئیث طبیب ءِ منی نوزاں گندی
پیسورءِ حاطر (ہے) دروغاں بندی
مناں کل طبیباں نزاری ایں
مناں وتی دوست ءِ بیماری ایں
آرٹھ طبیباں زھریں گولی
اِسم ذات مئیں غوث جاں بولی
چلّویں پاساں مئیں پلّو ایں جھولی
ڈکھیائیں بختے ماہر ہند رولی
تھئی نام گرغ گلزاری ایں
مناں وتی دوست ءِ بیماری ایں
درخواست پیشیں غوث جان جندءِ
ہمے ڈیہی گوشتہ پھلّو رندءِ
محمدؐ ءِ امتی، اللہ ما بندہ

۱- بیمار یژیں - بیماری ایں

مئیں کک بیث ھزاری ایں
مناں وثی دوست ءِ بیماری ایں
تھئ گول پاکیں رسُولا یاری ایں

۱۔ کوہماک، گمک

چھے کھناں پھر تھہ تک تورا
لڈاں شال باسے رحمانی جھکورا
دیدغ ڈاؤنڑی آں دست منگلی آں
گوش جھٹیاں پھلی ٹھاہی مورا
چھے کھناں پھر تھہ تک تورا
لڈاں شال باسے رحمانی جھکورا
تھئی گوش دراں جیب زراں پھراں!
تھئی زلف شرآں اصل نہ کھناں کورا
چھے کھناں پھر تھہ تک تورا
لڈاں شال باسے رحمانی جھکورا
بے جھڑاں ساڑ[1] لڈانا کھاڑے[2]
رہنی لاڑے[3] اللہ گوارے ہورا
چھے کھناں پھر تھہ تک و تورا
لڈاں شال باسے رحمانی جھکورا
تھئی پلاءَ کڑی ایں پٹ ءِ سری ایں
گڑ دی بھر گڑی اللہ داسے دورا
چھے کھناں پھر تھہ تک و تورا
لڈاں شال باسے رحمانی جھکورا
پھلو کنغیں سوالا گند میں مال ءَ
کھن تھ حیالے مخاں چھوشیں زورا
چھے کھناں پھر تھہ تک تورا
لڈاں شال باسے رحمانی جھکورا

۱۔ سازے ۲۔ کائے ۳۔ لالے

مناں بیماری تھئی دیدارے
تھہ میئں ڈکھانی یارے
ھارو کڑیاں آنی
غوزا ھبابا گو آنی
عطرو مہلب بو آنی
جیغ گورائنی سیمکارے
مناں بیماری تھئی دیدارے
تھہ میئں ڈکھانی یارے
ککرءَ پھشکے جان اینی
موسم کنڈی گوش اینی
دَفڑو گوں سُہریں پان اینی
پرماں شیشہ ٹوپی ئے بیارے
مناں بیماری تھئی دیدارے
تھہ میئں ڈکھانی یارے
کارگوں پہکٔ جیغئنی
ہژنال صندوقی زیہینی
شارءِ سرا پنج دیہینی
پھلو پھقیر آرگیر آرے
مناں بیماری تئی دیدارے
تھہ میئں ڈکھانی یارے

مراں رواں تھئی ڈردا گول
ٹھونکے کھنا سے پڑدہ گول!
دوست خوراک گول گوژد پلائیں گگڑ بوڑانتی زڑدہ گول
مراں رواں تھئی ڈردا گول
ٹھونکے کھنا سے پڑدہ گول
سیوی بزارء سُہریں اتاواں تھیزغ گھیغ سڑدہ گول
مراں رواں تھئی ڈردا گول
ٹھونکے کھنا سے پڑدہ گول
کھنیں ولوٹا موشن ڈوڑا بگیہء چھاڑے گوژدء بوڑا
مرلوسیء وارتھے دھورا حاخال ہوار کھنی وڑدھا گول
مراں رواں تھئی ڈردا گول
ٹھونکے کھنا سے پڑدہ گول
تھئی سوہنڑائیں زلفانی گھوریاں دل مَر تا گنڑتی جھوریاں
پھلو ذات ءَ گشکوریاں نند کھڑوبی مسڑدءَ گول
مراں رواں تھئی ڈردا گول
ٹھونکے کھنا سے پڑدہ گول

چھمانی دیماش دِیرمہ وی
(تھرا) اللہ سہریں دیگیر مہ وی
نُورانی دیما جیوا تے اطلس و پھٹال پوشا تے
نُوکھیں جیغ ءَ دوشا تے شکل وشیراں نوشا تے

۱۔ ٹھوک، توار ۲ گگڑ ۳۔ بوڑنتی

مئیں تا حیاتی ڈھیر مہ دی
چھمانی دیماش دیر مہ دی
بیا منی لیوی نازانی ڈھولک دھبلہ سازانی
گھوریاں الہ رازانی حق ڈسا چھیر مہ دی
مئیں چھمانی دیماش دیر مہ دی
اللہ سیریں دگیر مہ دی!
لے مناں منظوری داشئی جوڑ گاڈھی گاربانی!
جند سز مہاں خاربانی مئیں دوست ڈ جنغ تھراگیر مہ دی
چھمانی دیماش دیر مہ دی
اللہ سریں دگیر مہ دی!
گھوری تھئی کجلیں چھمانی دوہ کھا صورت ڈ کھمانی
ترس کھفیث ڈ بیا جانی ڈکھن ڈولا ھیر مہ دی
چھمانی دیماش دیر مہ دی
اللہ سریں دگیر مہ دی
زہرانو بیغاں اشتہ جوانی دلیتغاں
گر تو چم گل سیثغاں چھلو پھقیرنی میر مہ دی
اللہ سریں دگیر مہ دی
چھمانی دیماش دیر مہ دی

○

بے وفا دل مئی پھلتغے مار واب نیں شف ءَ
اچھکو سوالنیں کوڑ ویں یار تھراشابیں

بے وفا دل مئی پُلتغے
مار واب نیں شف ءَ

دست ءِ تھلل پادءَ منگلی رتھرا بچھے دیات مولاشاہیں علیؑ
ماخول پھیقروں پنجتن ءِ نڑ سے کنات تھرا بیوفا

اُچھکو سوالنیں،
کوڑ ویں یار تھراشابیں

ککرءَ پشکے داونڑی دشالہ نوڑے بگوارات ساونڑی
دل پشتہ میئں آہان کنی نواں بھنجانے نی ماہ لقا

اچھکو سوالنیں"
کوڑ ویں یار تھراشابیں

کھنے ولوٹا دیر سری دل دڑدانی دُکھانی بھری
مارا بے آسر کتے ابری حاخاں ہواریں عاشقی!

اچھکو سوالنیں
کوڑ ویں یار تھراشابیں

پھلو گوشی تھرا حالے دیاں ہیا ذی ایں حوالانی پھول گرگل
تھنگے تھرا لولاں دیاں پھر تھی سرءَ ڈکھ ولاڑ تغاں

اچھکو سوالنیں
کوڑ ویں یار تھراشابیں

۱۔ شابیں ۔ شاباش ایں۔

ڈیہی

پیراں سر ہیندی مں جُزاں
حالاں دے بیا منی سنڑا
گوں تھ مں گوں نی من جزاں

منتاں ڈیندی مں جُزاں
گوں تھ مں گوں نی من جزاں

سندھ ءَ روئے دی مں جُزاں
دست ءَ بیا دے مناں مارو
گوں تھ گوں نی من جزاں

پندءَ روے دی مں جزاں
گوں تھ گوں نی من جزاں

ریل ءَ روئے دی مں جُزاں
ہر کہ صلاح تئی مئی حاکم
گوں تھ گوں نی من جُزاں

میل ءَ روئے دی مں جُزاں
گوں تھ گوں نی من جُزاں

موٹر ءَ واج ءَ مں جُزاں
تھانگو روئے میریں ورنا
گوں تھ گوں نی مں جُزاں

کلّاں راج ءَ مں جُزاں
گوں تھ گوں نی مں جُزاں

روش ءَ روئے دی مں جزاں
ہر جا سر تئی مئیں پنل
گوں تھ گوں نی مں جزاں

سوشے روئے دی مں جُزاں
گوں تھ گوں نی مں جزاں

جھیز گواری من جزاں
ساہ ءَ نہ پھلاں مئیں مٹھڑا
گوں تھ گوں نی مں جُزاں

شف تہ تہاری مں جزاں
گوں تھ گوں نی مں جُزاں

○

مہری ءِ واجہ مہری تئی سوزیں
گڑدو بیاراج ءَ مہری تئی سوزیں
لیوانی لیوی مہری تئی سوزیں
تئی ہند ءَ کئے گی مہری تئی سوزیں
جی پہ تئی ڈیل ءَ مہری تئی سوزیں
ماپہ کئی ہیل ءَ مہری تئی سوزیں
ماروئل سندھ ءَ مہری تئی سوزیں
بیائے مئیں ہند ءَ مہری تئی سوزیں
کوہانی ٹیڑھاں مہری تئی سوزیں
ہِنت ومیڈاں مہری تئی سوزیں
سیوی دبولان مہری تئی سوزیں
تئی حلک ءَ پھولاں مہری تئی سوزیں
نندے ماں گاج ءَ مہری تئی سوزیں
پھُلے ماں راج ءَ مہری تئی سوزیں

⊙

کائے کندان ءَ ڈیہی کن بیا!
بستاں بندان ءَ ڈیہی کن بیا
گُنڈ ءَ کنے کوشتے ڈیہی کن بیا
دیدگاں شہ دوستے ڈیہی کن بیا
کائے نیائے ڈیہی کن دبیا
درڈو ءِ دوائے ءِ ڈیہی کن بیا
میشاں سجلیں آں ڈیہی کن بیا

چھماں کجلیناں ڈیہی کن بیا
آفاں کھوھانی ڈیہی کن بیا
میلاں روحانی ڈیہی کن بیا
کائے مسروچی ڈیہی کن بیا
لوزیں بلوچی ڈیہی کن بیا
پشکے تئی نیلیں ڈیہی کن بیا
مارا تئی ہیلیں ڈیہی کن بیا

بیا منی ساہ ءَ بند نوکر تئی رھکواں
دل منی گوں تھوبیں چھی مدے دِھکواں
داسڑو زڑ تغاں جا بنھوئ ستہ غاں
بیادے منا بانکھرے کا رکتو متھغاں
دراہ نہ ایں دوست منی بڑزئی ٹیک دات
ڈکھانی قصواں مئے دل ءَ سیک دات
ریل ءَ من نشتہ غاں اُلکھاں گولغاں
چی منا مطلو[1] نئیں دوست ءَ وتی پھولغاں
بے بقا کوڑی تھ آ تکنے تاں تک ءَ
ساڑتیں ہمے گلزمیں تا فیتے مئی چک ءَ
تئی شف ءَ درائیاں مارحتہ سرئی ءَ

۱۔ مطلب

رُکیں[1] تئی دوستی ءَ دے مارا دلدی ءَ
زیر بیا توفک ءَ مان کنوں گولیاں
دردمناں چی نیں مناوشیں تئی بُولیاں
کاغذ من لکھشاں صاحوا[2] پیش کناں
دوروشی کارناں موکل ءَ دے مناں
موکل ءَ ٹیم کتو گاڈی نیں ٹلغا۔
ڈیہہ پہ من تا فینتے گوں ہمے اِلتغا
واسڑو زرتغاں مہری ءَ پہ دیم کناں
واندائی دست کفی حلک ءَ تئی دیم کناں
نیں گلہ چی منا دل منی اندوئی
عشق ءَ تئی سنگغاں نیں مناڑ ردوئی

بڑریں لاڈی سنہڑاں نتاستے
عالم گشنیں مطلو پرستے
بیا منی مُوَل تھرا ساہ ءَ داراں
دوست ءَ ہزاراں دماہیجہ کاراں
سرگپتہ عالم بُڑزا روغیں
ساہ مئی گپتو گوں وابرغیں
نھ کہ روغائے من تھراچے شاں

۱۔ بیزاریں ۲۔ صاحب ءَ

تھی، جھولی نیام ءَ انڑزی ءَ کریشاں
لوغانی دیم ءَ تھ چنڈے سری ءَ
دل مئی لوفیں ماں چیڑ ءَ بھری ءَ
چھماں سیر مُغ دف تئی مساگیں
زی ایں گہ مئی جان ءَ داغیں
چھم تئی سیر مُغ چھوٹو سیاہیں
دُراہی ءَ نیائے منی رب ءَ گوداہیں

جھر کیانی جھاریں ڈیہی آں ڈا
ڈُکھی مئیں گاریں ڈیہی آں ڈا
تھ روئے پند ءَ ڈیہی آں ڈا
بیائے مئی ہند ءَ ڈیہی آں ڈا
گُذ تئی تھانے ڈیہی آں ڈا
ٹلغ تئی شانے ڈیہی آں ڈا
چرے تھہ باغاں ڈیہی آں ڈا
پھلے ماں پھاغاں ڈیہی آں ڈا
ریلانی منجھاء ڈیہی آں ڈا
دوست مبارنجیہ ڈیہی آں ڈا
چیڑاں چنڈ پراکاں ڈیہی آں ڈا
ٹھوکاں بیادراکاں ڈیہی آں ڈا
گندیمانی رونیں ڈیہی آں ڈا

دوست مناگونیں ڈیہی آں ڈا

⊙

اِنگر و آنگر کلے روئے تانگرُ
آتکغاں شہ ویرءَ کھوراں شہ زہیرءَ
کوہانی سیسی، دلراں پردیسی
وگیں بھنانی تھا بوسنانی
مندری آں تئی بندءَ دوستیں تئی رندا
ڈیل ءَ تئی گنداں بے غمی ءَ نندا
آس ماں دلائیں دانہہ گوں خدائیں
ٹھوکاں ملتانی دوست مئے سلطانی
ہنجانی ٹولی، دہشاں تئی بولی
من پرتہ گھوراں پیراں سوراں
لیبانی لیبو دے دل ءَ سیبو

اللہ ءَ بندہ
لڈ بیا سندھءَ۔

⊙

مرگانی طوطا مرگانی طوطا قدءُ پھٹکے وہشیں تئی بھوتہ،
آنہیں مناغیں، اگڑ وگرانی دستاءِ سندا سوال کنانی
تانگو روغے۔ دوست دلانی مولا بیارءِ پیر حقانی
کس ءَ را کل نئیں، مرضءِ دوائے مولا بیارءِ ہردم بیائے
تاں ہندی بندہ کایاں تھڑانا کارگوں نصیبءِ کایاں ٹہلانءِ
کھندی مٹی ناداں کھندغ جوائیں وہشیں بھوکاں تئی ثربت ناہیں
سوزیں یہ مُرگے روغیں بالءُ روغا ہمنگو نیاءُ تھرحالءُ
کھندی منی ناداں جوائیں وفانی مجلس جوائیں سارئیں شیخانی
اُبھءِ کنڈءَ گتہ گرفحال مولا سیلی دوستءِ گوں دستاں

۲

پٹھانی ویڑی پٹھانی ویڑی
مردم ملوخے میئیں زردءِ گوں جھیڑی

ناداں بیتے بر مئ سلاماں
جندءِ تئی نوکر پیڑیءِ غلاماں

آنہیں روغیں پٹھانی ویڑی
ٹک دی راندلھوگوں من جھیڑی

سوزیں کہنی تئی دیریں گشتوں
دل کیث تام ءَ نہ آفتءِ گوزتوں

سوزیں لالے برّان ءَ پاٹی
دیم دئے حالے مئے ساہ ءَ بی ہائی

مڑ ءَ راواؤ دے بانزد سخی ایں
موکل ءَ دختیں تئی بانکھر پدی ایں

کھڑ ودی چھانپہ کھڑ ٹو تئی ویڑھی
سُہریں چھاں نگیں تئی ریھتی

تلی ءَ شہر ءَ وَ جاں دی پُونا
چھم تئی ریفل کتغایاں خون ءَ

ـــ اللہ تعالیٰ دت کتئے پیدا
ـــ تھ کہ نہ دیئے منا دومی کئے دا

جُتری پھل گدی در کف و بیا درا
ہرانی با ہنڑ ءَ در کف و بیا درا
دوست ءِ وتی گندغ ءَ در کف و بیا درا
توڑا آنی چارغ ءَ در کف و بیا درا
جُتری سُہر گدی در کف و بیا درا
لیوانی موسمیں در کف و بیا درا
کاڈانی ہمسرءَ در کف و بیا درا
مُنگر ہیں (گول) دروشم ءَ در کف و بیا درا
جُتری پھل گدی در کف و بیا درا
جت ءَ بیج گُدلیں در کف و بیا درا

گُچھ دَرا کھانی بُھتڑ و گلتہ ساہڑو مانیں ناکانی
مہری ٹورانی گڑ دین بیاری وتی بُول ءَ گھورانی
تعویذاں سئے کاں تھہ کہ روغے گونس گالیاں کے کاں
آفڑا کھوھانی رولا ماریتہ آخر تگیں رُوحانی
آفڑہ مندانی دل نہ ایں ڈھورے کہ ہیں گول سادھے بندانی
لاری درماناں کورلمی دروغیں داثیں بلزیں ارمانی
مہری گرآن ءَ روشو رگاماں موسم کھایاں چرآن ءَ
ماڑی سرکڑوئیں دلڑا گوں دوستیں خالی بھشا چڑوئیں
ڈکھاں ماھوگاں بُت مئی گلتہ ساہ مُس لگئے جوگائیں
ڈکھاں بچے ماڑاں تئی دڑداں گلانا روشے ھندایں جیران ءَ
کوڑی دھوڑی ءَ موت ءَ ژپشت ءَ چڑوئیں ریخی مُوڑی ءَ
نیلی حقانی، چوروئیں گڑدے کوہ ایہاں شکانی
جُز بروں داوان ءَ تنگ مئی دکاں ریرے سالے سامان ءَ
سہریں کھڑدوئے بیار دے تہ رکاں کوڑی گونڈیں جھڑدوئے
کوہ جُن کوڑانی ٹھاپر تہ بیلی رنگی قدح بوڑانی
چچی راستی آں دلڑا مئی واڑ تہ منڈاءِ بیٹیں آستیان
رنجاں تہ باراں ساونڑی لوڈباں تئی ہانڈواں ءَ گواراں
ڈوڈ جُنے ءِ غیں بلان کرانکی مئی دوست ءَ وطن ءِ غیں

دستانه

جھمّی دا ستالغ

ڈاک ءِ سدھائیں گاڈی جلدی کن منازیر
بدھّی بیتغنث سورٹھو، مزل کپتنت دیر
رکسنیں بیتغاں بے مہر، مزائیں بیتغاں ہیر
جوائیں پھولغ ءَ لبھاں راجانی سریں دیر
سھڑی کوٹ ءَ وڈیری مرّو سندھڑی ءَ
رُوح ءَ ماندھ کتو برغائے پٹی آں جتی ءَ
جھمّی پھولتو دیتیں او شیشیں تھڑے ءَ
سرنی سئے ولیں چُنی چیٹری بانکھرے ءَ
کونجی گرڈن ءَ ہسیں تعویزی لڑے ءَ
محلیں سینغ ءَ چک ءَ جریوے جیغ کتی ءَ
او ذکہ دھنگلو تھری سوادیں گل زمی ءَ
لیلے زہرنیں پیغام کایاں دلعزئے
من گوں منگیں پاداں گرڈاں برابری ءَ
نخناں دیر سریں پندے نخناں عاشقی ءَ
نداراں لاغزیں ڈھلگے نخناں راہکی ءَ
دہارُو پیر منا رکھے تی ءِ برادری ءَ
نخناں تی جنے برادرنہ پیہانی کڑی ءَ

کنڈاں ءَ منا گوشتی درائی بیگھی بیا
ٹھڑ دو کپتہ ماں مال نیلیں بیگھے بیا
چوکہ سار کتوں بگی جھولی اندرانی،
جھولی اندر ءَ داشتو پہ جھلی آں جنانی
درائی داتغاں دوست ءَ گزء پچھڑی ءَ
دکھی مئے دل ءَ آسے ہٹکو تئی گھانی
چیٹراں چلبل و چھکاٹ، بیٹراٹ موزگانی
کوڑی ءَ شوشان ءَ اگ ءَ درکغانی،
معصوم ءَ سلاماں دے ٹنگاں آزماسان ءَ
دلڑی نہہ منیں پہگاں واڑتہ تئی گنڑی ءَ
کھینے کھشے اُونہی نیلئے زیندغی ءَ
نہ شوذاں چھلویں ریشاں گلگاں بھانڑتی ءَ
سالے من کھناں سیک ءَ مہ دمیں پری ءَ
گار بات چتن ءَ پٹی نہ کئی پیا دغی ءَ
سوزیں زرت میایاتی میارات باجری ءَ
بقال کایاں چھجہ گوشیں ڈپیالیں دری ءَ
داناں باں کناں زیراں ہونانی پڑی ءَ
بال پادیں روخیں ریل دوست ءَ دم دم ءَ بیار
جاڑیں بجلی ڈھکاں دگ ءَ ترونگلی گوار
مرشی ایہ کفاں ایداں سیوی تئی گڑھی ءَ
بیلاں پھولتو اشتہ اے سر آں سری ءَ
ڈیہہ ءَ اُمتی بازیں نگنداں مھٹڑی ءَ

گھموسال نغ

ماگوں لاکھی ایں نڑی ءَ پھولتہ کو سلیمانی
میرٹ ءَ شہر گورناڑی اِنگو پیروز کنرانی
ٹگری پاذءَ ژ لنگیس، کاربی آں قسمتانی
گواں جتوں وتی جندءَ ڈومب ءَ آنکھ چھیڑ کا لنگوانی
بیارے مہران ءَ سمندءَ مشکڑاں شیداں برانی
بورمی ٹاں دیان ءَ حلکءَ اگءَ گوستغانی
عالمار بولی ہمشیں درٹسک دارءَ لبرٹھی ءَ
رہزنیں چورہ ملنگیس یاد کتہ تھ سجلی ءَ
برات و ناخو جھیڑ غایاں بل دے سوزاں پری ءَ
گھمریں چھیڑاں تروڑی کیٹ فقیر ولیں ءَ کھتی ءَ
دھنگو کیت کٹ ءَ نندی کا ہلوٹونجا تری ءَ
تھ من ءَ کلے صلاح ءَ من لغایاں برادری ءَ
مئے کڑی بڑ ءَ نہ کشتے کا تکیے شہرماں شفے ءَ
آخر ءَ یاری گیشینتو تھہ کتہ ویس ءَ وتی ءَ
من دی یار ءَ چہ نخناں تھہ دی رُوح ءَ سجھتی ءَ
بارگو بندہ نگوشاں اژ تھ چیار روچ ءَ سری ءَ
کپتغو لیٹو و ھلاکیں حالیں ویریں اُلکھانی

ماجتہ پلّو ڈغارء سورتہ پیر بر کتانی
شے بھری جھاڑاء[1] کھوخیں بارکو بندڑ دلانی
شے بھری دُراہ کن گیا نچاء دوشف لیوے کنانی
رُنگلو ڈیل ء سوادء چڑھتغاں زوار حاکمانی
ڈپٹی، خان و پلیٹی سربُرا را ہیجوانی
کٹ کرشی دانغتیں رگیتہ غاں حال معتبرانی
گھمر وبیتہ گہا نچ ء کشتہ غاں اول حال دلانی
شُوا کہ ملکء بادشاہے ماخوں بندہ کھورفانی
ناڑی مئی رندء گنوخیں ڈس کہ تاں ڈوے کنانی
رُوح ء بھنجال دین ء زیرغ جواں نہ ایں نگیں دلانی
چھُرکی بھاگیا ئین حلک مڑدمے دیتہ دلانی!
تھنگو ء منڈھ لڈھتی ء صورت ء اث دل پہ جانی
آختو داہنی حضورء بیتہ گنت میش بھگڑی ایں
مارا گڑدین و پدابہ یا خداوند سوزڑی این
ماخ ء تون پھلیں بہشتی اے جزیدیں اُمتی ایں
نے کہ حیراتاں کنت آنے زکاتاں کشغی ایں
بانگے مہ[2] شودء روش پھوہڑے پھکیمنغی ایں
بانگے گل ء گلاب آڑتہ ٹولی ء گھرانی
دو دوئیں آس گوں کڑی آں گاراتاں سیاندانی
بیتہ لاڈانٹریں سروخاں بجلی نہاریں شغانی

۱- جاڑاء دامن ء ۲- مہ شود- میشانی شودگ و چین ء روش

آس استاری بلان ءَ گوستہ تنگ ءَ نا گمانی
رپتہ شاہی لڑنگ ءَ جوسراں سو ہونانی
اشکتوں زڑد وزتی ایں من دی ہارا بیستانی
اکرّ انڑزی شلینتہ کجلیں دیم صورتانی
پھٹ ءَ درائی گیست یکیں ہمزدہ ءَ سنبھر تغانی
ایرکفاں ناڑی ءَ لئین ءَ دگ بیل پٹ ءَ بھرینی
ٹکس گتیں روہڑی ءَ آختو ریل ءَ چڑھانی
حاکمی ریل ءَ کفان ءَ کعبہاں دیر کشتہ غانی
چھپ کنے مچی حدائی کسوے کشاں حقانی
جرمن و انگریز ءَ وخت ءَ کوہ سلیماں خانگی ءَ
گرند آف بندیں جھڑی چھٹنیشاں گل زمی ءَ
ڈیہہ گوں پھلاں ڈھکتی اث راج اثاں بنتی ءَ
مولنا گندیم پھکاں ہر دو کوھاں ڈھکتی ءَ
کھوٹواں ھند ءَ نہ کتش ایراثاں دان پدھری ءَ
بگٹی سیمان ءَ ٹھلاں سلے محراب خان سخی ءَ
آسکلو ٹھلاہ بی آن ءَ مور ءَ ڈول سنھڑی ءَ
گڈو کندھائیں گرانڈاں چھرت گرکھاں سری ءَ
دہشتاں راہیجوانی زور ءَ تھور ءَ بگٹی ءَ
ظالمیں کاران کنان ءَ نے پدی پیشی گنڑی ءَ
شکلتیں برات رنج کتغاں ءَ جنگی کھیازی
مئے کہیں تیغاشتہ غاں حاصلاں حاجی حبیب

دشمناں کھُشتہ کرم خان برکتہ غاسنگ سیل ءَ
اکبرءِ کوہیں کلاتیں چھپریں پہ بگٹی ءَ
تارویرِ لساں کنان ءَ پوٹہ نزآر تھئی بھڑی ءَ
حاکمی اُڑداں اماتیں آختغا بے لیکھوی ءَ
جگٹی لتاڑ تغنتی گورشانی گوں مری ءَ
کاک ءَ ڈول ءَ پکغنتی جگٹی بے واڑہی ءَ
اکبرءِ چھٹی ءَ کایاں خطرڑو ڈاکاں جتئی ءَ
ڈنگراں ڈھوکاں جنتی میلتی حدءَ دتی ءَ
شیرماں گودان ءَ نہ بی آں پُرشتہ غنت ہدیتی
ڈیرو ءَ ڈیتی شرّ ائیں بیائے فجر ءَ پگھی ءَ

نکو جنگ ءِ دستانغ

نکو جنگیں پھیر ہے یہ بجھ ءَ واجھا ءَ چیٹنی
جُزی ژ جیڈی آں سرا زرتی وتی ماث ءَ تھری
ابا کناں بچو کناں ٹھوکے شوار ڈسال دلی
پاری بلوچ ءَ سیر کتہ شا امبراں رند ءَ تھئی
جھپ ءَ کنے نارے شوا بلاں کمالی ءَ چٹھی
مُرگ ءَ ژ ہال ءَ واب دات کندوخ ءَ ورنائی وہی
آماں سمندو اوٹھنیں لچان ءَ کایاں بگڑی
گوشاں راجھاڑیں جھمکاں دستاں راوبڑو منگلی
راندو گڑیائیں ٹھلغاں آف دالغتی تھنگوی
جھس ایں ہمے سونا رواسہہ تھنگو ءَ مان ءَ وی
بول پھلو ہے ڈانڈ ءَ دات پونز ءَ راپھلی ئے بئی
رک کاگذاں دستاں چراغ ٹھمکان ءَ کایاں تھنگوی
ڈھاگ ءَ صدانی سنجتوں سنگارتوں مہری وتی
چک ءَ امیری نشتغاں بال گیتہ غاں بالو چھڑی
درائی ءَ ھند ءَ سوہویں یک گر کھفے زور ءَ جتی
زند لیڑوہ ءَ بھور ینتغاں ہاغہ کتئی ہاہیں پری
بیا سنگھتوں من توبروں آتکہ گنوخ ءَ مہر ڑی

۱۔ کمالی۔ وہی ءَ سنغ

سانیں سری ءِ سے ڈل انتہ گوالغ ءَ سدھا کتی
وان لیٹروہ رڑ کو کتہ یارءَ جتاں ہِن گالڑی
وان مالک ءَ وت باز کتہ ہرچی تئی مہری چری
لاٹو جتئی زریں چمبز چو لیٹروی قطار تئی
نوذاں ہمے بولی کتہ گشمور ژوب ءَ گوارغی
جہلی سرے ژءَ ناہڑ ءَ پھر گشتی بوھڑی
آف تلہو ہاں چھالاں دیاں آفان ءَ واری گلزی
ڈکال کلوریں کیتغاں راج لڈھنایاں سے بھری
دوست ءَ سری گیہل کتہ عرضاں کنغائیں باہگی
عرض مالک ءَ آیین کتہ کنجی جڑانی کھولتی !
ڈگہریں زمستان ءَ شفیں آنکو جڑ تہ ساورڑی
تھی ءَ فضلیں مرمعاں، کھاندیل تغتی لاغری
شیر مانغاں سوغندنش ہیز بیڑ تغاماں وتی
من پڑ چلاں شیر کیتغاں کوٹ ءَ کتا عقیس پڑی
یکے کلماں سندغیت دو بارو اگیتئ زمی
سومی کلم اٹکتہ ڈہے پہ سرءَ ناخس شتئی
نیلا ءَ جندیں پھجتہ سوالان ءَ کھنت اشتانگری
بچھ گوں پت ءَ کل عاشقاں یاری پہے دستانوی
ہڑچھی لڑنگ ءَ لوٹتہ ماشنچتہ سے نیکھئی
شہرءَ ژ سچوئیں کہورکا ژتنت ما پٹانی بھری
نیخی ءَ باہنڑ بڈتہ مے برادری پیلہ کتئی

زراں ہمہ زال گراں ہندیں مان باگیں سندڑی
نشتو پہ ھیلیں پیسواں اومت بہی روش وشفی!

الہو بیلڑی دستانغ

اللہ بیلڑی ءَ جی — آتکھی وشتئی ءَ جی
پھیرایا پدی ءَ جی — ٹھوکال تئی دفی آں جی
لگانی تھر ہو خاں جی — کھٹانی چھڑو خاں جی
گرٹتی مہر کنوخ ءَ جی — ٹوپی ءِ جنوخ ءَ جی
ہمے ٹبھ ءَ سرا ہلکے — ہمیذا گورغیں کونجے
منامنت کنغی ایں — نہ خستئ ہا وکیلانی
بروتھہ وث رُخ ءِ گندی — مُچھ ءَ بال بھر ءَ نندی
تریں لمبان چک ءَ دی — جہاں تئی دو بھوء گندی
برادر جتر ءَ جوئی — تھ بانگو بی گور ءَ نندی
شیر وہش آں گری آنی — موشن منگھڑی آنی
بانکھر بھگڑی آنی — کندغ سوزڑی آنی
دستاں بند سلاماں دئی — ریشاں چک سلاماں دی
نام ءَ گر سلاماں دی — راجہ ءِ سلام انتی
پاداں ءَ کڑی انتی — دستان منگلی انتی
بول گوں تھنگویں پچاں — مئے پٹیں سری انتی
دھیندان ہانڑی انتی — پٹیں کیسگاں بنداں
کھتیں بہانہ شکارانی — اُمل ءِ سلغیں دار ءَ
من دگ اشتہ کُشتہ لاڑو — گالی بال پری ءَ را

لٹھاں ٹھلغیں کہنی — سیمان پھٹغیں ریم ءَ
دیر دستی بلوچے ءَ — کائے قسمتی روشے
نہ کھشے چھبواں پادءَ — نہ بوے کیسغاں ریرن ءَ
مُسک داتو روغائے — بلوچے چی نہ ئے درنا
من ءَ دھکاں جنائینتے — من ءَ دھکاں نبی ہچی
وتی پت ءَ برائینتے — بے پت ءَ نوی ہچی
دل ءَ شی تو بہاں کشاں — ژاراجہ خان ءَ یاری ءَ
نہ ہے تھکی نہ ہے جکھی — کیث موریں تہاری ءَ
نندی با نزری چھنڈءَ — گوں بھانتی آں ہواری ءَ
کناں گوں برادرءَ ٹوکے — تھ مڑ کیشوں مڑائی ءَ
چھپیں چھبوءَ کشاں — پیش ءَ لانچاں کرائی ءَ
گتیءَ لمبریں ریشاں! — جھتیءَ چھاپول کرنگ ءَ را
چھپیں گوش کتیءَ بٹا — قبولیں پھنڈرے ھندءَ
دوستیں مڑماں گوشتہ — تئی پیرا ہی قبول بیشہ
لڑاریں ترونگلیں منڈءَ — صفت گلہ و رنجانی!
شتہ بے موکلءَ برادرءَ — نصیبے بی تہ گندانی
وتی دریں دفءَ گوشتی — ترا ٹولوک کنگ حقیں
منا اشتو روا غائے — منی بمبال تھیءَ چکیں
مرغی الغی کوڑی — چیار دارءَ چڑھغی ایں
روغی بستغیں دستاں — گورستانءَ گھڑغی ایں
پاری زیند غانی ایں — پدا ارماں کنغی ایں!

مس کوڑی کچتو دیتہ
گراٹ دو پیلویں بیتہ
گنا ماں لیٹڑی باراں
کیا سُدھ اَت لوآبا نی
نوی میئے ضامنیں دُریں
ہماں دیمی جوا وانی !
جتاں لیٹڑے بیارتیں
چیکو ٹڑیں چَپَن گوشیں
اُبھای چیل پادے
جیراڑاں رسا ئنتیں
کھونڈیں کھڈ جنا ئنتیں
ہموذ ہند کنا ئنتیں
سَغر بدر کتیں نشتیں
گجھاں چھپرا ئنتیں

پھرک ءِ دستانغ ءِ ا

باجھری اشتغاں نالی
دلغرے ستغوں سبز ءِ خیالی
کندان ءَ آختغاں ہر دو گہاری
ناڑی ءِ پھول کتہ ہاسکاری
رَند ءَ مڑچوں کتے مُبَ چاری
راہ و رَند عاشقے گند گایے
جاں پچے کھنو آن پھٹغا ئے۔
نہ الغ ءَ کالے ءَ تئی گرغا
گھانڈری کو فغ ءِ یار ءَ رادو نلائیں
زیارتاں پھجی ءَ وت دی کلئے
کڑدے کندو خیں شیکو خیں شیطان
لوٹاں جان ءَ جراں دومی پاد گذاراں
کڑدے چھپوئیں زال کم نواریں
کندغا دنتان ءَ پٹے نہ داراں
گمرہیں زال اتاں کم نواراں
پھرک ءَ لڈ نہ ھلک، حتی ایں
مال ہنچو باہنڑاں سہڑتی ایں
ڈکلے کتہ غا سدھ نے سار

صبیش نہ داراں

ٹیلڑا لڈی رو برادرءَ بار
لڈان ءَ آخنہ غاں ماکی والا
دلڑی مئے تھروڑتہ جت زال ءَ
ڈکالے، پھرک ءَ نہ سری آں
یکے داتہ مڑد ءَ باقی خاطری آں
مڑد گیست و چاری
باقی پنجاہی آں ——
ولدی ئے دے منا گڑدغی ایں
ولدی گوں رانڈھی ایں جھکتی ایں
نکوتہ مئے سرا سوختئے ایں
اِکریں گرنبیاں دست جتئے ایں
سئے لوٹو لسی ءِ سٹتی ایں
چھماں پہ آلس ءَ بوٹتئے ایں
کچھا ءَ روغے بیار جوریں چی آں
گرآئیں گروئیں کھوپری آں
سیاہ ماری اندری ٹیلڑی آں
کھونڈو آں سٹنگی گھونگی آں
دیونش نیلا ءَ چو جنت چھڑی آں
باہر بند ءَ لٹھ ءَ دائیں آفڑی آں
دلی تنگ بیت ڈوبر ءَ جنت ہڑی آں

۱۔ گرنبیاں ۔ ڈھوک، سنگ

پاداں جرزغ ءَ شونکیں تلی ہیرغایاں
کوہ بُنے آخرڑی لچغایاں
گوش ءَ تئی والڑی ٹھمکا نایاں
دوجھڑا سرکُتہ بنھڑی ءَ
درسری گوارغی کلتّری ءَ
بھوبی ءَ گوارغیں عوتری ءَ
سنھڑی ءَ ریخ شہر دیروے غل
نوداں زینکو اڈھ کتہ زہرنی ءَ
نود گوزاں جہل ءَ داماں رخینش
جھینگار ءَ بارڑھ ءَ بھوگے دلانیش
مشکی زماں بھوتکو چٹنا ئینی
مہینہ ءِ مسڑ شتو نوکری ءَ
نوکری ءَ گڑلو آختہ عاشقی ءَ
چار ہندا پدا تیش نہ نہی ءَ
گیتاں مڑ بھٹ ءَ سر بستئ ءَ
شانزدہ پیرنڈ ڈانگ مسرچتی ءَ
سرکنڈ رائنتی پوست چھارتی ءَ
یہ پیریں مڑدے گون مہری ءَ
لاف ءَ وارتئی کھونڈے ایریں دم سری ءَ
بانگی چنتراں ڈکھتہ سوزڑی ءَ
پھرک ءَ مڑچی ہنچیں دروغلیں ڈاہے

پھٹوڑیں اُشتری تھوڈڑائے
پچھوئے، کرّکاں ویلڑائے
دو وَلیّں پا غینی چھولڑائے

شیشگ ءِ دستانغ ۱

شیشگ ءِ دستان ءِ خدا بیثہ مہرباں
شیشگ دستان ٹاھتہ کھور ءِ شاعراں
گوشتہ بھار خان ءِ گوں وتی تُنی ایں دلاں
سُنشتی گوں میٹ ءِ مُشتی ءِ گوخانی روغناں
چھوٹ شش بیچیں رُستہ چو وانگی زامراں
گامان ءِ زیرنت چو سبک پادیں مرکباں
کیت تھرفان ءِ چو بگی لیھکیں دھپڑاں
آسکلو ریجنی لودھغ لاہو ءِ نہ باں
کڈھی سیاہ ماراں پہ ہنر جوگی ءِ گراں
کونجیں سہدارے ساڑیں وش بوگوں عطراں
بھمبری پرءِ گوں سواد ءِ دھلینتغاں
گرکسے لھمی بانزر ءِ جنت پھے کوہ بُناں
بیگھی سیائرنت، باگھہ ءِ کلنت و رواں
پیری جیراتاں ہرکسی بُرّوخ دیاں
پگھیں باغاں ہرکسے چھنڈ تیش رشاں
(من) کستری وہی ءِ بیثغاں منڈاھانی وزیر
گورغیں کونجھ و داتغنت بازیں نوکری
ماجواو داتہ براھے پروث پھولتی

جُھگ ءَ لگائے عینکو چھے یار کشی
تہ بلوچے ءَ ہندنی کو ھانی سرا
اژ پدی دارءَ گواں جتہ ھگیں تالنڑا
تھہ روغائے تھریٹتی بھولائی زوار
ہُرُونیں دستاں بند سلاماں دے برادرءَ
گالغیں ڈھاندے بنوی کاران ءَ کناں
ڈھاگ بہا گیتاں دانغاں مڑدراءَ سلام
بہرُو چیرنتہ ماکتہ وعلیکم السلام
دے وتی حالاں کش وتی ہیڑتیں کسواں
حال مئی حیریں بارکو بندے کا شذاں
گوں ہے ٹھوکُ لڑ تغو رائی بیتغاں
ڈورنڑو کشتو دیمغے سرا ایر بیتغاں
بنگویں براثاں بہر کتہ ناڑی ءَ سمن ءَ
نے گراں ونڈے لیکھوے ہیڑتیمن کناں
(لاکیں) کیسغاں بنداں من ہمہ جیبان ءَ کناں
ماں ہمہ لوغانی بُن ءَ گنگانی گراں
بیتغاں سوالی بگڑی ہندے دمناں
شف زمستانی روش لواں پھروئیں کمبلاں
بانزری چھُنڈ پھُلیں مڑ تیرءَ ٹیک کناں
من تھرا گوشتہ تھہ زمی دارءَ یار مخاں

۱- ڈھاند = گوک

کایاں پھُو نشان اگ چو کھنی ڈھگوان
گھبریں لافاں، لکیں گرانڈانی دھمغ آں
جُھلغاں ابدین نواں تیہانیں بلا
نزیک ءَ نندی سوزڑی رکاں تنگ دا
چھے ءَ لکے کہ جُو غوے پنت ءَ بیتغاں
یار زمینداریے ساسر ءَ چندی ءَ پلاں
دل حیایا گن دو بریں پھڈایاں مجاں
وِڑ تنگیں جرآں بھگڑیں ریشاں عاشقاں
آں مہ بی روشے کہ من بَرئے ءَ ورکفاں
میہڑے زند ءَ پھوہڑے پکیناں کشاں
پکغیں گوڑ داں کمبریں رومالے کتاں
دل نہ جھکان ءَ آتکغاں حلک ءَ نزڑی
ٹنگ کتوں جُھگی پھول کتوں دراہے سوزڑی
مڑو ءَ مال سہڑ پنت سبھریں جُھسائے کھٹی
وَکھتی پشتی سئے بھر ءَ جان ءَ راجتئی
من صفا دُراہاں قدمے ہو شینتے وتی !
تھہ دُراہ باتے تئی بدل پیداش نہ وی
ساہ کھرغے نہ ایں دو برءَ گرڈی سوزبی
ڈھگو و ڈھوراں مچ کال بند دیر زیت
(ہر دو) چارتئے دیر ءَ دف نداشتے شہ کندغ ءَ
کاگذیں رکاں یک تلے بستہ سر بُرا

بگڑیں لٹھے ماکتہ چیں کو فسق ءَ
مادی جھکان ءَ آختگوں تل ءِ رہنغ ءَ
ھوکے آں مرڈ ءَ دبتہ زائے داستہ ما
کپتغوں بکتاں ہر دو مڑ شاہ ءَ توکل ءَ
دھستوں کٹ دیڑ تغانی پہ سربرا
توبہ ءَ کتے بلے شیطان ءِ سنگت ءَ
تھ گوں شیطان ءَ اُمت ءِ لوٹ لوہڑتہ
باجری پکھا دلگو رون ءَ سمبراں
بارغیں سربناں بندغاں جھمی ایں گداں
چوچ ءَ پھاریزنت تھنگویں چھلاگارواں
بیخ وناڑی ءِ پئے دہ ءَ نندار ءَ زوی
ماخوسری ءَ تکتہ گنجیں سندھڑی
تہ مہ وے لنگار ءَ مہ وی جوہاں تئی مزن
ہف صدی جوہاں ءَ صفت ءَ کش نہ خت
ماخوتھ جزوں بیخ دتئی روز ءَ دات خدا
روز ءَ چھڑیا کن ہیاری ژچاریں کعبہ ءَ
ڈھور پرے ریزیں مرڈم ءَ بجبنی زواں
لیٹرو ءَ لانٹو، ماذن ءَ لوہائیں لگام
بھنوٹھ ءَ کہنی کراماں ءَ گوستہ غاں
لٹتئی کھیڑی گوں سری آنی دھناں
تھتر و بان ءَ گورمکھ ءَ ہرٹ ءَ آختغاں

نشتہ غاں مں کہ برادر ءَ سودائے گراں
من وتی سودائے گرودار ءَ جُلّ اتاں
کرڑکڑا بیتہ مہرڑو زواراں گپتہ غاں
دست ماں زیلاں پاد کرڑو پیچیں آسناں
واڑیش مارا رند ءَ خونی ایں کوٹھواں
بانگہی گوانکے کوٹھے پُرشتہ ناگواں
(یارمئی) ڈوھنائیں سنگاں بندغائیں بُرزیں پہراں
کس نہ بشی کہ دھنگوانی ئے برادراں
موملیں دستاں، نبلغیں تیم ءَ نشتغاں
ہزءَ کوڑی مرڑ توام ڈھکی بیتغاں
(رجھٹے) بھولغے داتیش پیئے دریاہانی رہنغاں
لمّو سندھ ءَ پانزدہمی روش ءَ گرڑتغاں
خیرڑن ءَ چھٹی اکبر ءَ موکل داتغاں
بچھ سمندخان ءَ گوناں گول مرڑدی منگھاں
چھورو رامین ءَ سئے گول توفیق ءَ آختغاں
فوج علی فیروز دکناری ایں درگیاں
افضل ءَ نیلی مستے ءَ گونیں نہتاں
واں تھرا داتوں ہرو بستی ءَ ہاڈراں
جلدی پھینے مار بگائی جوسراں
میر کرم خاں ءَ سنج مہزارئی بستغاں
تھنگ ءَ پہ دوست ءَ نہمت ءَ سے چکیاں

کھور سیاہ آف ءَ کھوکھر ءِ ڈنڈی ستغاں
چھرنت پیشی ءَ درکفاں زین ءِ بارغاں
کلپر ءِ مٹ ءَ گوات گر ءَ پیری گوستغاں
زوار شتو باڑھ ءَ تھالوہ دیما گوستغاں
سئے شف کیو آلی کلات ءَ گورنشتغاں
تھہسویں ڈاچی دلغرے آف ءَ آختغاں
بھگ اَمبیلتو سورغیں کوہ ءَ پلواں
برکتی گوانکے دے کرم خان ءِ کھوڑ واں
بھگ ءَ ٹلو آل بنداں تئ دراڑیں بیرکاں
چھوری جتانی ماذن ءِ بیلاں سٹتاں
ماذن ءَ اڑ بھنگ مانگ و پچار ءَ نکھاں
کرغی درہکی خوش کھاں رادیں واڑ ہاں
افضل ءِ نیلی ءَ دِری پاسوداشتغاں
جنت او ریخو ءَ جھروٹانی سٹغاں
ہشتاں زاتہ نوں چھغردانی تھلواں
ماذن مشکول ءِ منگے یکو پھوبغاں
دیر جتیں گانڈی ءَ کمیث دا تیں کرگزاں
شکلیں واڑہ داتغاں سیالانی رُخان
روش ءَ ٹک ءَ گوں دیر دءَ شہر ءَ اختغاں
جتنڑی جکھاں پھوٹاں پچار ءَ کہ ناں
ایرنگیں ڈاچھی مادی گیر ءَ نہ ایتغاں

بور درنایاں دیر دہاتے لھمینتغاں
جھٹے مئے جتاں ڈاہنڑ دسیاداں بستغاں
میز بلخ شیر ءِ ہمینیں چھٹ آختگاں
پہ ناہر ءَ سوز ءَ بھگ ءِ پئے حال ءَ مخاں
چولواں دوست منت وسیرائی کھناں
ہمیر میری ءَ بیارے بوراں گوں داڑھاں
رہزن ءَ نامی میر دلیل حان ءَ گوار جناں
شئے بھری میلا ءَ دف ءِ ڈاچی آں جناں
رہزناں ڈاچھی شیذاں سنجوئی بستہ غاں
ٹوٹہ لٹھانی بگ ءَ جھوکار ءَ کپتّہ غاں
رہزناں ڈاچھی پشت جیند ءَ آڑتغاں
بل دے بگ ءَ گریدا بھگ ءِ داڑھاں
گانڈی ثرا کوٹاں کشاں سرکاری لیسن ءَ
ٹکری ہوتی سینغ ءَ یہ ہیبو ءَ جناں
بگٹی کوہانی پھذا سپتی زھر گراں
بھرنت وجھکاں زہراں لنڈائیں توفکاں
انے، مڑا شتراں کلاں نے لغابی آں پٹلاں
اکبر ءَ روشے حال بی کوئٹہ ءَ کا گزاں
ماں کتئی پیٹر دل آس داتئی ماں انجڑاں
حاجی حاصل خان ءَ چروبازی ءَ داتغاں

٢

شیشکءِ دستانکءِ شتارانؔ مں سُوہونیاں
مٹیاں قدحءَ میٹءِ مینتغو شوذی سیاہیں مٹیاں
چھوٹو سیاہ ماریں تھبہ چیڑانی ژل اثاں
بُول پلوءَ گوں ٹنگتہ زرین ڈانوڑاں !
جاڑیں بروآناں قدحیں چم تئی سیرمغاں
کونجی گڑدن ءَ ہس دناں پیڑائی بلاں[1]
دوست ءَ پیغامیں "گھبرو! مئے لوغءَ میا
(کوہلو) کافری ڈیہے رکھغہ راہ نیتیں تھرا"
سنبھراو ناڑی! بیا بروں تھل ءَ چرّغءَ
گھانڈری[2] زرتھو کوہ بنیں بالاد بیتغاں
کھور دیجی ءَ جھاگتو گوازینتں شماں
نودی ہیژان ءَ مں جنتھلی آتکھغاں
جرّمنی شینکوئیں جھڑے ترپیاں مینتغاں
ڈکھنڑءَ کشتہ پھالوءَ بورنیتہ زواں
جترءَ نذاں جھکی گڑدیں چھوکری
جترءَ نندی اوتھرءَ بشام اُبھری
جترءَ دانہءَ کہ چئے ساہ کفتہ منءَ
ڈولڑو بانءَ گیتہ مں دوستءِ کنڈھری

---

۱ دمزاں ۲ برمش دیاں ۳ تونک ۴ گھرُ ۵ جنتر ۶ لوڑ ۷ کونگ

راستی ایں چھمبو گفتوں دیم لالیٹنی بلی
نیا خفغاں منکہ جاگئیں مسڑدم ماں پھلی[1]
در تغیں جرّاں مں گواسے ریڑاں ماں رواں
سنگتی زیماں جھکرّانی ایں بچکاں
مانغ ءَ پوہ ہاں رنئے، مانغ ءَ پچارءَ گھناں
چرکھتہ پیٹھانڑی لفگوئیں اشتراں
کشتہ غاں چاتو ڈاونڑ سہرائی گڈتاں
رب زوراغیں کھڑ[2] دکاں دوستیں مڑدیاں
کھڑکتئ دوست مئ مں پمے وڑداں بندغل
یکوکیں مسڑدم ماں اثاں راج ءَ اندرءَ
صورت ءَ چنٹا[3] عقلانی گاڈھ گورءَ
تھروتی راج ءَ گڑدبیا حال ءَ وے منا
چنڈ تو پشتی دیر سریں راجاں کپتغاں
دوست ءَ شانی نہ ایتہ مں پیدا لڈغاں
روش پیش ءَ منکہ شہ اودا گڑتغاں
زالے نشتئ ایں دو شغیں خاصائیں گداں
کمیں جھٹے ءَ مں گول مہلنج ءَ نشتہ غاں
ونا مونجائیں پروتی دوست ءَ شہ تمام
کند و تو دوبت ءَ یہ من ءَ ولدی داتغاں
ناڑی مونجائے ہیا تھرا درائی ءَ دیاں

۱- چوکیدار، چاروُ ۲- جتاکنت - ۳ چنگین ۴- شانی، مٹ

٣

مردمءَ اندھارءَ جنت یارانی گنڑی[1]
پتگیں وہاباں مئے دل ءَ مودیت[2] چھوکری
گل زمیں تپتہ و آسمان بیتہ نزڑی[3]
کار نصیبانی کہ ما بیتگول قیدزی حاکمی
منی پاداں جولان انت، تئی گندگءَ نیلنت[4] لھی
بانگے صحبءَ مایات کُت سچائیں نبی
پاداں کشے جولانان، برّانی چرو کیں مرید
رب مہربان بیتہ پُجتہ بال ءَ دستگیر
گرانیں و مشکل کاراں وت کنے آسان یا علیؑ
جان منی زرتہ لنبوکاں دل منی بیتہ وزتی[5]
دوست ءَ کاغذیں رکّاں رب منا[6] نکاں نصیب
کایاں بڑی[7] بیابانے[8] لڑز گا انت لیموئے[9] گوڑی
پریشنگے بڑی تئی سرءَ پُل انت جنتی
دراہیں دیروءَ زالانی سروگان انت پنیڑی
دوست نہ چھئیت[10] کہ ستگیں پرزہ ئے جُرمی

---

[1] مہتر و ظلم [2] گڑتی۔ غم [3] چہ واب ءَ زمی ءَ اگہ کنگ [4] نزیک
[5] پکر مند، غمگین [6] زوت [7] بیابانے [8] کوہانی گرو کتانی لیمبو [9]
کہیی [10] وتزا چیر ندنت نہ ڈکیت

تنگویں پلّی نیم شپّاں ڈیوٹی بلی !
بگڑیں[1] پیشاں[2] کو پگاں داتہ ڈنڈڑی[3]
چو سہیلانی کہکراں کشتنت کندھڑی[4]
چوٹو[5] عہ چیڑاں بوزرگا اِنت[6] عطری
جان گوں زاتاں[7] کرّ[8] بنی رومالیں سری
سُری[9] ءَ سلاماں دے رتہ، منی گلّہ ءَ مزیر
دیم سیاہ اِنت چُغلانی، اُمتی ٹوکاں رنج بی
من ہمایک روشے بشکنو داتہ سرتی
مے زبان یکے، تی مناچی نیستنت دلیل
مے تئی برادری نیام ءَ ڈس ترا رنجینتوں کدی؟
داریں دل گوش ءَ دین ءَ دوستی ئیں برادراں
مرچی من لوکیں قصوئے گوں شماءَ کناں
من بہ جاباتی گندگ ءَ باڑا بیتگاں
دل منی لہراں دات چو دریائی اُچھلاں[10]
وپتگیں وہاب ءَ گیر کیت لیبوڑی[11] منا
گیر کیت مارا ماں وہاب ءَ شادّہاں
سرسر[12] ءَ سرگواتیں[13] دل ءَ ڈیپوک[14] جنت

---

[1] اسپیتیں [2] گوشانی یک ساتے [3] کرّ۔ کنارہ [4] چو کہکراں سرکنت [5] سر [6] دشیں بوءِ زبکارگ [7] رنگداریں پوشاک [8] نل ءَ سُر داروک [9] گرّ کنت [10] کجیں بانگ گوں سات زیوراں [11] حیاب ءَ چمک [12] لیبو۔ گواری گر [13] چہ کلاں سر [14] معزد [15] دل ءَ قراریں جنگ

بوجھلا[1] ہیک[2] و منزلاں و بریناں جناں
بیاباں و بہ پالدیں و بہ مے گوک[3] اپاں گراں
لوگ و کنڈ و ہیک کنت بندی ماڈکاں
دوست منی پرہ[4] ئے جڑی ایکیت[5] نیم شپاں
دریں بیت بگیت چو کہ پیرانی کتبہ[6] انت
دوست و لوڈ و جھنگر[7] ساراں راہی دگانی نوہنگاں
منی یار و صورت و لوگ انت شیر[8] جہاں کنڈ جہاں
کل سوادی انت بالتو دھونوں نشتگنت
گراں اُتی درکیت اچ لوگ و ماڈکاں
آہستگ و جزیت چو کمبریں ماری لوڈ کنت
جزگ و در نزیت[9] دوبر[10] و تب[11] ہیں گور و
جان گوں زاتاں پادگوں ملتانی چتبواں
جمونیں[12] و ڈوبر و وشیں بوزرنت
سرگوں تئی شیشائی۔ کتوری نیں عطرانت
پنڑ[13] و لرزنت کو پلگاں جبڑ ساکنت
ماہیں دیپا چو تھنگھیں سوہنہ و ماکنت

---

[1] مصوبیں بو دلائیں دوست [2] عشق۔ شوک [3] دور پہنا دیں سکہ چو حلق و ہمکر نزیک کہ حلق و مردمانی جبرا شکنگ بنت [4] پرہ ہما گروک و گشت کہ روشنائی پکنت بلے چیلک مجنت [5] چو دوریں روشنائی و لگیت دگل بیت [6] چو پیرانی زیارتانی گنبذاں [7] تگ و لوڈ و رگ گوں ساتاں [8] نیم بوتہ۔ یکجا بوتہ [9] بڑ شاہنت [10] سینگ [11] بزین و پریں گوراں [12] نقشیں [13] زی زنجک قمیص و [14] پن۔ گوش و شاہت و

مکھڑی ءِ دستانغ

پاداں حُراساں چیرتہ — شوراوک ءَ داتُوں بھری
شہ مورءَ مُلکءَ گوستغاں — نزیک کتوں مسکہ مدیٔ[1]
نیں کہ دل ءَ لیکھو کتیں — اَڑماسر آتکہ گرسڑیٔ[2]
چھلّا تھیٔ ڈنگاں جنت — سُنہڑاں تیٔ زریں بھر گڑی
ساروں ءَ سنٹءَ گوستغاں — پھیڈاں. ملوچ پیدا نہ دی
مڑدے گوں خاصائیں گدراں — تربیٹیث سہب ءَ پگھی

"استوارا ڑے مسونس
اینو ارانگ کاسامری؟"

مں اٹکتو اوشتا تغاں — ولدی نیاتکوں براہوکی
نیں کہ دل ءَ لیکھو کتیں — رُٹھ تکے اُرینتیں براہوکی

"استو ہموڑے مسونٹ
نالہ خیل ءَ مکری!!
اینو بُنا موں شیف کریٹ
منیگل دلی دوستاں منی"

دست گیٹخاں دات جکتہ — بیتہ مں رُوح ءَ وَزَتی
بگیہ بیاتیٔ دعوتیں — چکّ ءَ گورہ ءَ حلکیں منی
پگاہی ءَ بیائے ضرور — دروہ داتے گرڈن بندیں تیٔ

۱۔ مدی = مدینہ ۲۔ گرسڑی = ہندے ءَ نامیں

من ، کندثو موکل کتہ — رُوح ءَ راتا نگیں سندھڑی
من زوار باں میل ءَ رواں — یہ دلغرے دھنز ءَ لُسڑی
نزارین زمستانی شفے۔ — گول شلکغاں روش ءَ کتی ءَ
مار حیدرآباد ءَ رسیں — بیتہ کراس لین ءَ بُنی
کایاں ماں گنجیں میر پور ءَ — بازیں دیہاتان ءَ مسری
جہل ءَ پہ بان واہ ءَ کھڑ ءَ — لڈھو شتغاں اِمبری
سندھ ءَ نفیسے آختغاں — دھنڈائیں مئی سوادگری
گیندی کہ دورغ ءَ بندغائیں — اُرم ءَ نہ گیتی لاغری
جا ہے مے رُوح ءَ لاڈ کُٹ — ماسج کت وی مکھڑی
بور بارغیں جھنبان ءَ دا — چکر کہ زوار ءَ وہش بی
لس ءَ کھڑ و بیتہ یہاں — چواپرے میل سنجھری
لٹھ نہ لوٹاں ماذناں — نیتیں کہ پادانی کھڑی

قادر مری ءِ دستانغ

واژہ ءِ کاراں شُکریں یا بنی پیغمبری
کل نواشی مومن اثاں دیم ءِ ڈیو ءِ بلی
بے نواشیں سنگرانی بخت ہمہ سِنڈ ءِ جھری
ٹپہ روغیں قادر ءِ شادارے دلگوش ءِ مری
بانگی مہر ءِ تیاری بیتہ مال ءِ پلو ءِ
مال ہندیں خرچڑی ءِ ماروُوں میش ءِ گوری
نزیخ ءِ گپتہ سیالاں دراہتے الیش جوریں بدی
ڈاہ شتہ دال قادر ءِ کارے ٹھہتہ قزرتی!
حق مئے آڑتہ خدا ءِ، بیا گردنی شے بھری
کندتہ قادر نواب ءِ گوشتغا نرپہ نری
سنگتی مڑد ءِ کشغا بانگہ کھنداں مری
ذات گھیتران ءِ نہ کھشاں لالڑی مرٹ ءِ نہ دی
لال گوں کنڈی ایں بروتاں مے دل ءِ دیرنہ دی
سہ نہ شتوں ڈوبھر ءِ واؤ ءِ نہ کاں جوریں بدی
بگ ءِ دیانے لیٹروے نیم ءِ ژاخاصائیں گدھی
میر سمند خان وجلنب ماں دیپتراں نندال مری
لال گوں لُنگی ءِ لڑان ءِ کیت نواب سنگتی
بیگہاجاں مند ءِ ہلک آتکغاں مہماں گری

شف شتو نیم ءَ پدی ایں تپتہ جنگانی پڑی
دز جفرُ برّاں جَنتی کپتہ غا قادر مری

ریشم ءِ پھوک

دستانغ

راج ءَ راھلتہ بوبی
مائی فاطمہ خاصیں ءِ
بندے سیھریں مڑداں
تخت ءِ نندغا نیلاں
مائی چڑھغت ووٹاں
مردم کہ بی نادراہ
مچھی بورلمنہ بھایا ثان
مرضا دالغاں ولاّ
بانگھی گوستغاں دگ ءَ
لیوءُ ھٹکلو[2] بی ئے
جان ءَ را داتیُ تونا
چیٹراں دُنبلی زرتہ
مار چھو کندغ ءَ گئتہ
چیٹراں شد ءَ طلاقیں
تروڑ ابر کنش ہند ءَ
من گپتاں نہمت ءُتی ءَ

الیوب ءَ لودھغیں زالے
جناح ءَ کھتریں گہارے
رئیل ءَ بائی ءَ لیھے
بلیتہ ربّ ءَ ژحکمے
جعفر مائی وٹّ ءَ ایں
طویب ءَ ڈسگی حق ایں
ڈاچھی شیر من ءَ رکھیں
خون مئی ریشم ءَ جک ایں
زالاں دیتوں وڈیری
گوں تو مئی سیھریں کارے
من گوشتہ دہمتی شہرے
من گوشتہ نکڑی جھارے
پٹ[4] ءَ پھول کتہ کارے؟
راستیں چھمبو ءَ دارے
کہ سیرو شادہی کارے
ہند ءَ ابر کنغ کارے

۱۔ رعیت ۲۔ جک۔ بوشت ۳۔ دہمب کنغ ۴۔ پٹ = ابریشم

سی ءَ اگٹے گستیٔ !! چلّ ءَ پٹی ایں شالے
دو صدّ واڑ تغ ءَ پشک ءَ پھلی بھایاں ہزارے
جُتیٔ زر حریراں تھی شلوار گھمرو دارے
بانگھی آختغاں ھلک ءَ دوست ءَ چھکتہ کھٹے
پٹیں سر جہے پھر نیت داتھیٔ بوئی ءَ چھٹے
چاہ ءَ کیٹلی آڑتہ کھشی ماں شکری پلے
دوست ءَ کشتہ گیوار داتیٔ کندغ ءَ سٹے
ژ کوڑھی ءَ رھینتہ چوش دست ءَ داتغی لٹھے
سندھ ءَ تعلقہ لاف ءَ صورت ریشم ءَ گیں
مسلمان بادر ءَ بیارے کہ ملک ءِ بادشہ یکیں
مے ترہ ءَ بچکاں دیتہ کہ تھی یاریں ٹھہ کارے
مچی دو پھڑ ءَ نندی من براتان ءَ کناں سوالے
گول من ریشم ءَ میلے لاھڑن کستریں گہارے
ہے مستیں توکلی ڈولا من دھکواں داراں سالے
دھکو داتغاں ریل ءَ کہ چھک ءَ مچ بی شہرے
دُہمی ٹھونک منی چانے شاپینے کا گذے بیارے
جلدی لکھتیں چھٹی دانیں لڑ نڑ ءَ تارے
ہلکاں آختہ نزیخ ءَ پیش ءَ ششاتیٔ زوارے
حال ءَ ریشم ءَ رادے گوڑتھ مٹھڑی کارے

۱۔ مجازاً محبوبہ ۔ دوستدار ۲۔ موٹل کارے

حلک مئی حیدرآباد ءَ | پیری پھجتہ تارے
مئی دوست ءَ تئنے گرجیں | تھہ پٹ ءَ فیڈارے بیارے
نوجیں بنگلوے جنت | توپک جوہری دارے
لہود تھہ من ءَ کلے | گڈاں مں دراں زہرے
جکھی جیڈری آں گول | چُنی داتھئ جہل ءَ
بیاؤ بانکھرے بھیڑوں | بُرزیں گھاچی ءَ گال ءَ
پاڑیچہ تھئ آن من | ھکو کن مئی خیال ءَ
وشیں ٹھڈ شفایاں | نشتو ھیلیں پہ ہورءَ
دراتے تھہ ژا ہکی ءَ | بیاتے تھہ دوھند ءَ
سوز ءَ داتہ چھری ءَ | مالڈوں روں کروڑ ءَ
یار مئی چھلڑا ریش ءَ | نشتی ایں ہماں مہذا
کھال روسے صدی ٹکی | مان ایں کہنخیں سندءَ

چیڑول ءَ دستانغ

سوز ءَ کاشندے جلدیں مار بیگہے داثغت پیراں
سنجاں گوہر ءَ رابنداں گلیٹیں تونگ ءَ زیراں
گرانی سیمریں واگاں! دیریں اُنکہاں چیراں
گونڈیں یہ ملٹے ءَ کایاں دوتی ادھنگو جیداں
یک ءِ، دوازدہ ءِ ثیم ءَ کاڑکاں چیڑولی جیداں
ٹھوکاں آسنیں میحاں، بہاں بستوں گول نغزاں
پھُر دہیں ڈوہرے بیڑاں دنشتہ ہمہ لوغ ءَ رانگہ گراں
جتہ رو ہو زمستان ءَ مروشی مستغاں ہمیراں
لُخشتہ دادھری لوغ ءَ ژء ءَ کُنڈے شفگروخ زیراں
گہاں تئی چُلیکے مانیں دراژیں چھولو ءَ چیڑاں
من ءَ دے کاگدیں رکاں من سائے لوشغ ءَ زیراں
دلانی مالکیں اللہ منا توبہ گنہ گیراں
تھی پاذاں چاکری جتی ہزار رُپئی بلہ زیراں
پیئے دگ ءَ روغائے تھ چھوروکاشندی بی مئیں
چیڑول ءَ سلاماں دے یہ چلہ ئے ضرد بیاری
گرانی سیمریں واگ ءَ اومرگیں بانزراں لاڑی
یہ گونڈیں ساعت ءَ لاف زمی ءَ جھٹ ءَ نزآری

۱۔ رو ہو ۲۔ کہاں ۔ سہت زیور

بھوریں ککڑ ءَ بانگ ءَ شوتو پوراں، کتہ ساہتی
من ءَ گورژ لکڑاں آرتی در ں جتراں مائی
دست بندیں سلام کھانیت جلّہ چیڑول ءَ دستانی
(من) راہی ہڑداں گوشتہ پہ لیوآں ٹھنگ ایں مستانی
چیڑول باور ءَ بیارے مں آتکو تئی وطن ءَ یاں
لوغانی پدی دیم ءَ ہمے ٹیڑھ ءَ بغل ءَ یاں
تھڑ دسوخاں دل ءَ اشتہ من بیگیہ داں توءَ کاناں
(می) چلّہ ریش نیایئے تہ دِئے دروغیں مناں اَسال
مں ٹیڑھانی سر ءَ نسداں (رگ ءَ) دونہوئیاں پھوٹ ءَ
کڑی ءَ ساکنے ووسے تھاتئی واؤ ءَ گنٹتی ایں
مئے او تالنڑ ءَ یاری سیٹھ ءَ دو ولّیں پھاغیں
روشے ماں سر ءَ نیامیں روشے بھنکنج و گاریں
سچائیں دل ءَ یاری رو داں چہاڑ دہمی سال ءَ
سُہیل ءَ موسم ءَ ساڑتیں کونجاں موٹیں ملتان ءَ
کونجی ولرے گوشتہ بڑزا پہ حد ے آزمان ءَ
کونجاں داتہ مں دروہی پیلاں پہ، سر ءَ نام ءَ
کونجاں نیٹے کھتہ پھیری چیڑولی گڑتہ گراماں ءَ
دوگامے، نندجنوں بٹ ءَ پدا گند قسمت ءَ کاراں
دھناراں اشتہ می میگہ ماخوں لاغری والا!
خدا سُہری نصیو مار ءَ مستیں ہنڈ ءَ دیدار ءَ

۱۔ السان ۔ لسان، قول، سخن ۲۔ بھٹ، گپ رپ مشکولی

نہ گوڑتہ امبراں ہوراں ولڈیہ بورءَ تیارءَ
کھڑکن دھادھری دستاں کہ ہورے بوڑن ءَ گواراں
آزمان ءَ جُرڑ ءَ چھریث و گرندڑ پھلوے ناراں
راسوئی ہزارُ پاں و دامن اڈ تیٹش کوڑءَ
مُلاو ٹھغ ءَ لٹھ ءَ کبوتر گوءَ ستغاں بال ءَ
رُوح مئی جھنبشو زڑتئی دیما پھیر کھن خیال ءَ
کرڑوے مڑدم ءَ سیدھ ءَ چکرا اللہ دل ءَ لائی
تئی ڈیل ءَ گوں چیڑولی کتی بھوگے مُہاں درائی
کوہ ءَ مور پری کا ئنت اداریں ڈاونڑیں والا
تھئی جان پھٹیں گُناں باریں گنوخانی دیئے گھٹارہ ءَ
شہ خاصائیں گُذءَ باریں، شتو پوراں کُتہ ساہنی
ژکُنڈے ڈھانڈیں استار گڑے ژاکڑءَ بانگ ءَ
پھر ءَ بیشغاں رائی دلا گوشتوں بناہ بی آں
چھپڑا جُزاں من شاہ کاری کہ شُتو لیں کو فلوہانی!!
دیہ، گیا نچھے بیتہ لامباری من گونڈیں تو فکءَ زیراں
رواں شوق ءَ کناں ساہی شمو ذال مور پری لڈھاں
بُسکاں شوزُد ءَ پاڑءَ سری گوں من ءَ آڑءَ
دُربیں شاھل ءَ گونیں زین ءَ کاری جنبان ءَ
پٹ ایں جا بہاں بنداں وتی ھنداش لوہاراں
رواں دھادھری حالے کناں لاکھو گوں لوہاراں

۱۔ یک سہتے ءَ نام

شیذاں لڈھتہ منڈ ءَ دیم بکیتی بُنی کھورَ ءَ
(مں) لاغ ءَ پھجہ کارانی آنی من چھماں آفی ءَ داراں
نور منڈ ءَ سخن داتہ رواں حالے گراں کاراں
غلطی سنگت ءِ بیتہ مں وت بیوس لاچاراں
وطن ءَ چی نیاں سُوہو ڈسّاں آتکغاں پارءَ
(ما) درائی حنجر ءَ داتہ ہمہ سُنٹ ءَ بُنی کھورءَ
بندہ آگہی ءَ بنت من ساہ ءَ گوں تھرا کاراں
(مں) نیں کہ چھرُ تو کا تکاں ہمہ دیریں مری گاراں!
بلنجی ءَ کتوں لانگوہ پھٹی آختہ شیخانی!!
بُنی ءَ شہزاد گورہٹ ءَ مں سوا گیتہ منڈھانی
رُوبالیں سری ئے دی پہ سوزیں حنجر ءَ نامی
شہیر ءَ طلاق کشتہ پیچ[1] وی ءَ نہ گرانی!!
سیاہیں موٹل ءَ چھک ءَ رواں (ژ) لاہوسءَ کارانی
شہیر چاڑتہ پیر ءَ محمود ءَ وتی شان ءَ
تئی روزی ژعرش ءَ کیت خدائی رب کاران ءَ
بھاز ءَ تیش ءَ کایاں کنغیں انجنڑے کار ءَ
بلنت پرڑا ماں گوڈنگ ءَ اے پٹھانڑ ءَ علاقہ ایں
وطن مئے جھاگتہ نوداں زمیں گھنڈیل[2] وگورکائیں[3]
مستیں کہکراں لبتہ کہ بشام ءَ نہینہ ایں
چاڑ کنڈی جھڑاں گیتہ نوداں لمب لوڈھائیں

۱۔ گیست و پیچ ۔ ۲۔ ۳۔ کوہ ءِ کاہانی نام

لوہیں کپڑی سُنت ءَ سفینہ میل و جلسا ہیں
گوارے ہوسڑی کھورءَ گرندانی زڑ یلائیں ۔
اِلھو سرشماں گوارے گرندانی زڑ یلائیں !
ٹکیلا ءَ ضرور گوارے کہ مستیں توکلی ءَ دعائیں
کوہی ءَ کھتو لانگوہ اے مئی پیر ءَ جھنڈائیں
گندے توکلی مست ءَ سمّو چادراں سائیں
بگ ءَ شہ بُرتئی ہرّے کوانٹے سُہر سنہگائیں
مُرید ژچا کرءَ رنجیں ہمہ صدی ءَ بندہ ئے
چاکر باطنی مڑدے تئی اولی رکسہاں سئی آں
گنٹھیں رہنغے دیم ءَ گلغ کشتئی ءَ گوں ڈاچھیاں
من ءَ اے چیاڑ دہمی سالیں (یہ) لڑنگیں مور پری رنگ ءَ
شتوزال بارغیں دیٹوں مکی بیلویں جھنگ ءَ
تھنگیں دل گنوخ بیتہ روح ءَ چک شنیزار ءَ
ٹالیاں اُمر بیتہ زُدی انجیر ماں سابند ءَ
بڑزیں رہنغے نداں گالیاں نغوشانی
چیڑول بُرّغائیں ریم ءَ گرّے ذھکائیں جادانی
نواب شاہ ءَ بُن ءَ نندی مراد واہ ءَ بزیں پیراں
سوکیر[1] ٹالری شیر ءَ پری لمینغیں چیڑاں
رائی آں رودُ خیں مڑ سلاماں دے نی دوست ءَ
چیڑول ءَ سلاماں دے کسائیں سنگتی تئی آں

۱۔ سوکیں ۔ سُبکیں

ہانگھی بھنوءَ لٹھ ءَ دو زال گوئستہ آعلائیں
دستاں ہر دُناں گھاٹاں چیڑولی ڈنگو واجھائیں
سری جھنڈی کتو گرڑتہ اَجائی سوالاں بے بھائیں
مَہ یک روچے ھترا گوشتہ کہ یاری گوں تھہ برجائیں
ہمہ روشے ھترا بلاں کہ لیڑہ زیراں ڈاگھائیں
برنت سندی سرگواراں بُن ءَ چنجور ءَ ٹہکائیں
منی گرڑ دو ترا خیرہات من ءَ لیوی برغائتاں!
داتیش دوشف ءَ ذیل ءَ ڈکھاں گوستغاں پار ءَ
چھٹی موتبراں داتہ شموذ ءَ گرتغاں زہر ءَ
کوہلو جھاگتو اِشتوں پرائی ءَ کتوں لاٹا
کھشتوں آہری جیبو ءَ لم داتوں دل ءَ ساڑ ءَ
مستیں منڈھ کڑو بیتہ کھنغیں چھبواں پاد ءَ
جھٹے منتے داتوں، جہلی تھرنڈ ءَ نال کار ءَ
ٹیکینتو جواو داتہ زالانی رسالدار ءَ
دیتوں زامری لانبھے گٹھ ءَ ہیورانی ءَ
نہ بالی کر گزاں دگتے نہ حدّیں مسڑدمانی ءَ
خدا کہ بانزراں داتوں مئی پیراں چی گرانی ایں
شتغاں حدّے آزمائ ءَ من دیث کل جہانی ءَ
شتو وتی بوھلو دیتوں ماں دنگ ءَ ڈر منانی ءَ
سواہا پگھی پہر ءَ لڑنگ لوڈ ینغیں چیڑاں

۱۔ موتبراں ۔ معتبراں ۲۔ جیب ۳۔ تھرڈ گونڈیں خلک

مہ بند دروغاں مجن تالاں تئی کلیں برادراں ئی آں
رس، پھاغی واٹ ہے زیراں وسے چیار امسرو جمائیں
رواں وتی برادرءَ میرھی کھشانی (رثءَ) میگرھ ءَ میئے
اے تئی ست ءَ ہردائیں میں دوست ءَ کند تو گوشتہ
گنوخ سیالاں مہ سندائیں۔ کیزاں مڑدمی چھکے
نوادا توں چھوچ ءَ چلڑائے بھوتکو بھر گڑھی واتئی
نشکاں گوش ءَ بندائے جتی دست پونز ءَ پھلی ءَ
من دربارے نیاں پیری کہ ٹھنگے کل ءَ مڈی ءَ
وتی تنگیں۔ دل ءَ آس ءَ امن سُہری سوُرتوں سُگ ءَ
مئی یار ءَ سیول ءَ گڑھیں مئی جھگ تئی آں گوشانی
براں سُہری درے ٹنگاں سواد ءَ بیایاں زرکانی
شغے سُہری درءَ بی آں صدقہ، نام ءَ ندر آنی!!
سُہری رستغیں پیرے نواکھشی دل ءَ کار ءَ
وڑیلو آں جناں دھادھری پدا درکپتہ غال دار ءَ
گلابی ٹکاں تئی پشک ءَ سری لڑ زینتہ درزی آں
دوست مئی چھچھی پھل ءَ گوں رکھیں حاکمانی ءَ
ماں چیار کنڈی کلاتانیں گلو یکے تئی کوبجی۔ ءَ
من ءَ تئی گندغ ءَ راہ نئیں دلدی داتہ کہنی۔ ءَ
نہ پھجے پیادغی پنداں نہ کریہہ ءَ موٹلانی ءَ

۱۔ بانگی۔ بانگھی ۲۔ سیول۔ سیوی ءَ دوستی ءَ نام

من سوال تو کلی مست ءَ کہ پیر بئے واھر ءَ ئی ءَ
ہنچون آڑ تغا پیر ءَ ایداں بے گمانی ءَ
شف وروشی جنوں بٹ ءَ نشتئی ءَ گول لہ تنگ ءَ
او مستیں بار غیں سنہڑا مہ جکھ اژ ما جتائی ءَ
ساہ ءَ گلغے کھشی حسرہ نیستنی لی ءَ
پہ نور پیر ءَ نوا بیناں من ءَ شیرے جنغی ایں
ماراں زئی صلاح ءَ کنت بریث و بیار ءَ شیر خان ءَ
نواب نوریز کھشغی ایں خاکی آں کھننت جان ءَ

موکلانی دستانغ

موکا جیڈی آں بیتیں
یار مئی نشتغیں بیتیں
پیکی گوٗ پٹغیں بیتیں
راجے لڈتہ روغائیں
دیم ءَ سندھڑی ءَ دلغائیں
چُکاں دان ءَ ڈیہہ برغائیں
ترچا بیروا کنغائیں
کوہ ءَ چھینہڑ ڑا شلغائیں
لڈاں تنی ءَ چرِیں
جھمی یار ءَ مئے تریں
یار مئی چُوزہ ءَ سیالی
کُشاں مار کندوخے گالی
ٹھڑھ ءَ درکف خیال ءَ دار
ساوی کٹائیں کندوخیں
بشامی جڑے گرندوخیں
نکوٗ گندی ژندوخیں
چم گل ترکھنتی گندوخیں
سنبھر شفڑ و روش بلیتہ

تھراچو کنڈی چنگلاں دیتہ
چھپو پلی ءَ چکاں
بگائیں نھری ءَ تھنگاں
کوہ ءِ یک زوانیں زالاں
ٹھگیں مرداں سندھانی
دوشی قول کھتے گوں ما
بانگھی لوڈ کتئی ریم ءَ
چپیں گورگڑ ا دیم ءَ
اُٹھی گھن براتھ پارڑ ءَ
لیوءِ دست کتئی ٹیم ءَ
سوناگر مہ ٹھاہا تنت
سوداگر میا راتاں
ہمبارلیش مہ گراتاں
اِشیں تھر نگرڑ گوں داس ءَ
بروکگے ءَ کن دئی آس ءَ
کہنی ڈول دیئے لماں
جلّ تئی سینغ ءَ ردرماں
جانبھو ملکانی گنداں
بیخ و تئی لیو آنی ہنداں
سرینا بانکھرڑا ھنداں
دیم ءَ چکھرڑا رنداں

بیا مئی پھدو چھنڈیں یار
بیا تھہ دیدار ءَ پیدار
سندھ سئے مُلاّ کشتیں
یکے شاخ ءَ بڈھیں تیں
یکے داوان ءَ اِشتیں
نکو لاغے ءَ بستیں

مورءِ دستالغ

بل ملدے چھمکلو من ویلی بیاں
رواں پیرانی دربار ءِ داہی بیاں
گٹیں ٹھیٹر ءِ رواں نداں
مئی گور خیالیں کڑی آں
بھاگیا کل رواں مالاں
اے ویلی ھند نہ وی اس
آفی سنبھر غاں آف ءِ
تیگی سُہر گدی آں
مشکاں جھٹی جمبی زیری
پیشیں ھتگڑی آں
تاسیں قدحاں ڈھانڈیں
دستاں منگلی آں،
باہنیں ستھا ایران
او شیش ایں نلی آں
رنداں گارکنان ءِ بیا
ریخوئیں تلی آں

ماوتی ڈھگواں بوزاں
کلاں زرّت ءَ را
لکھاں خیال ءَ دارانی
بھاڑی بولک ءَ را
آبی بنت تھبہ جہلی کورد فانی
ہما ساروں زال ہمشیں بیڑ کانی
حشکیں ہفت ھزار ہساں
تئی دہشیں کند گانی
چُپیں دات اشارتاں
ہچی پوہ نہ بانی
پھول کتی وتی وسی ءَ
گوشش ہمن چے گوشانی
ٹک ڈوبر ءَ تہ پار مخن دو نلیاں
من ءَ گرنان ءَ پہ بنتا لیواں تئی آس
ھلن مور جستغیں تیر
گوما دُراہ نہ وی آں
ڈاکدار ٹک کناں من
بازیں گول طوی آس

جھرا دستار تغ

اوذ ءَ، لمبر ءَ لٹھ ءَ، زالے دیتہ آلائیں، !
دستاں ہر دُنیں بنداں چیٹرولی ءَ گالائیں، !
یہ رد شئے ءَ زداں داتوں یاری گونتھ مئی برجاہیں !
تھرا بلاں ہواں روشی کہ لیٹرو زیراں ڈاگھائیں !
براں سندھے سر ءَ ایر کھال بُنا کو ڈال ءَ ٹھکائیں
چیٹرولی ءَ سلاماں دے من بیگہہ گوڑتہ وا کایاں
مئی لڑ زوخیں دل ءَ اشتہ تہ بیگہہ تئی بغلایاں
نوار نج ءَ دل ءَ بھاے منا نشتہ بنھا گایاں
حلاک ءَ لڈو پچاریں برتیج ءَ سنبھرا غایاں
گونجھ ءَ ولرے بیتہ پری وڈ ءَ چرغایاں
کایاں جیکما باد ءَ من روشا سارتھ کنغایاں
گرنتھ امباں انگوراں، صوفاں بل دیا غایاں
مئی جھرا گو برے نامی جہاں سئی این من چودھار ءَ
مری داں کو ٹھغا سئی این بُنا پھاٹر ڈاں قندار ءَ
جھرا لوشتہ لکھ ءَ جمالی لوک ءَ سر دار ءَ
شہ دیر ءَ صاحو د میماں کناں جھرا ءَ دیدار ءَ
نذیراں اے طرحیں زراں جواے داشہ صوبدار ءَ
کریم بخش ءَ سلاماں دے مخن ڈاہنڈ ءَ صف تارا
مڑتو جھرے کمتی گندغ کہ ڈھونڈے داڑتہ افتار ءَ

تاجاءِ دستالغ

دوشی ماں داوٗ ءَ شادہ ءَ
مں دیتہ عنت چندی لقا۔
رُوح بیتہ غت بت ءَ جُدا
بیثیٔ قلم گوئے سرءَ
رَبتہ پڑھانہ کلمو ءَ
ایر کھپتہ غاں آنگو درءَ
ژنگو من د شانگو وحی!
مں بیتہ غاں ہنچو سئی
اے مئے مقیمی جاگہ ہاں،
گتیں وحی ءِ جاگہ ہاں
میر طیّب و میر طاہر ءَ
حضرت صدیق رضؓ عومر رضؓ ءَ
چیاریں ولی گوں قدرتاں
ذکر و ثنایان ءَ پڑھان
گوشتہ پری رنگ ءَ من ءَ
بیا مَن تھرا اود ءَ براں
گندے پیا فیں پھنگراں!
آفاں گوں سونیں سنگراں

وَشبو و خوشبوئیں ھُلاں
گُل یک رہ عَ لال اولیاآں[1]
تاجا گوشی گفتار غاں
گوش دے مسلیں زادغاں
دین عَ پڑھیا ئیں عالماں
اود عَ تھوے نینوں خبر
آپے گناہاں معاف کر
تھر سُوہنھ سر من بے خبر
تاجانہ خنت چندیا ہوَر
دارے نواش و روشغاں
فرض کسے عَ بخش عَ نواں
آگی جہان رہ توشغاں!
جوانیں کھشار رہ ہوشغاں
روش نیزغے عَ تار بی!!
بچھ شہ پث عَ بیزار بی
تاجا گھشی گفتار غاں
گوش دے مسلیں زادغاں
روش نیزغے عَ تار بی!
جاں گل تئی ہیذ عَ گار بی
درشک عَ شہ طوبیٰ رہ بُن عَ

۱۔ اولیا اُنت

ہے اُمتی کل پچ بی !
نے جبّری نئے پچ بی !!
یک ءَ بھریں جرگہ نواں
مَں گوں وتی وارثھو گراں
دست بستغو اُشتا تغاں
تھہ واجہے ، من نوکراں
دیمی حدیثاں گال کھاں
جھکی تب ءَ آزار کھاں
اے آختغیں براہندکیاں
اے اُحدءَ جنگ ءِ سُورتاں
اودءَ کہ دا تیئش کلبلہ[1]
اِشاں جزیدّاں[2] زور کشہ
اِشاں وتی سر گھور کشہ
سر گھور کھشو سُہر بیشہ غاں
سہران وسہریں تھنگواں
کل یک رَہ ءَ لال اولیاں[3]
دتان اتش مردادراں[4] !
ہیرا و مُوتی جبہوراں !
بلال گروخی او ہوآں !!
روش بی تہار ءَ ماہکاں

---

۱ کربلا ۲ یزیداں ۳ اولیاءاللہ ۴ مسرداراں

سیّد عاشق

دھاڑیل کا تکاں دیریں دھانی
جتئی روش ءَ دھاڑو جوائیں سرانی
سری تونک ملنئے میریں مندوءَرا
کتئی فیئر پانی[1] دُہمی دلدل ءَ را
دُلدل بھٹاری کھنتہ[2] ڈغارا
سُورہ[3] لیپڑان ءَ کشتئی وت ءَرا
بیتہ چُغل و چھُتو گوشتئی صاحوُرا
گربیا سانول میر تھرا دھاڑیل بکاراں
ماخوں سیّد و ساوا مارلچے سمائیں
گجن شاہ سیّد نہ خنت تریں نے تاہ
مرشد گواں جتہ ڈھاڑیل بگیہ بیا
گرندی بیت رائی مزار پیلوانی!
سَرمئی سیدءِ غنت شوا کہ رہنائی
من گریان ءَ کشتاں وتی برات بھائی
کناں سیغ ڈانی منی گہارو آئی!
سواد ءَ تھئی جکاں خلق یہ حُدائی

---

۱ فانی ۲ کفتہ ۳ بہادر

جاں نرمناں بھار کتہ ملگی ڈیل!
کھنوں یات رئب ہماں ہر کسی ہیل
کایاں ٹینک دلاری میم صاحوانی
ریل حاکمی ایں بے بھل عیبوانی
نڑ ءَ پھوک ناڑی پہ نام ءَ جلّانی!
آنکر بیتہ مرشد پداگو ماسا ڑلی
کیس کھوسغ ءَ گیس کتی ڈونڑ پانڑی

۱۔ جلانی، بزاں بہادرانی

حیف ءِ دستلنغ

جی، بیلی جی او جی تھرا
مئی دل دی گوشغائیں جی تھرا
سندو بند گوشغائیں جی تھرا
یہ در تھئی صفت ءَ کھناں
(مئی) میل ءِ لڈو خیں پری،
یہ در تھئی صفت ءَ کھناں
کرّ کتئی سان ءَ سری
آفی اسل (کہ) سنھراں
کنڈ[1] کنڈ کناں جیڈی لڑاں
ہاسکار نہ زیراں قدحاں
جکاں بست لانگوہ[2] کناں
بل مدے تہ گدمہ خاں!
گیر آر مئی زک ءِ روغناں
اے الیشن او تی ئے گوشاں
تی ئے تعالیٰ ئے گوشاں
(شوا) دلگوش ءَ دارے مومناں!

۱۔ گل وشادہ۔ ۲ جھپ

زرد ءِ پڑھیائیں عالماں
پنج و خت نواشان ءَ پڑھاں
داراں سی ایں روشناں
جی سنڈھری سون ءِ گڑھی
کونجانی سہندیں اے مُڑی
مار بگھڑی ءَ داث اُڑی
تھہ بیگہ ءَ بیائے مَڑی
پاداں چاندی ءِ کڑی
دستان دریں مَنگلی!!
مئے میل لڈو خیں پری!
دوشی مں واذ ءَ سار کھتہ
رُوح ءَ دریائی لہر کھتہ
ناڑی نڑا نوخ ءَ کھنے
بوریں بہان ءَ شوخ کھنے

بارغ ءِ دستانغ

بارغ نادانیں مئی بارغ ءَ جی
بے جھڑ ءَ درین ءِ مئی بارغ ءَ جی
اوہنئیں اوبھریں بارغ ءَ جی
ڈکھڑیں اُتھریں بارغ ءَ جی
سائے لیموئیں بارغ ءَ جی
پھر بُھجَغ ءِ پھُلے بارغ ءَ جی
بارغ نادانیں مئی بارغ ءَ جی
پھدوئی[1] چیئے بیلی بارغ ءَ جی
بارغ ءِ وردبی شکل وشیر
میش ءِ گھاڑیگی[2] دبگ ءَ دئی،
کشتہ سرگواتاں پکھگاں پھیر[3]
پھرانی چکائیں تھٹریں چیڑ
ایرکہ بیا در شک مار ءَ بھانگرے پھیڑ
بارغ ءَ عیوے جاگشہ[4] تھی
درائیانی[5] ہند ءَ کے ویلہ[6] بی
روبنگ ءَ تیلے مار تیلڑا ذی

۱- جیب ءَ اندر ءَ کنغی ۲- حلال کیا ہوا ۳- کھڑ ۴ ریاں ۵ دُرا ہی ءِ ہند ۶ دوِلہ تغ

قاشدے ڈھل دا تھوا شتغال دی
قاشدے آڑ تغنت پٹ ءَ ولدی
ہے بغائے (کہ) ہے بیتغے پیر"
نئے بغایاں نئے تھہ موبھڑا بی
ڈھونگیں بُروانا تھئی بارغ ءَ جی
لٹھیں گیوارے تھئی بارغ ءَ جی!
قدھیں چماں تھئی بارغ ءَ جی!
بری و ہشکی جاں بارغ ءَ جی
لحکڑے سرینے بیلی بارغ ءَ جی
گشکیں دنانا تھئی بارغ ءَ جی
کائے کندان ءَ بیلی بارغ ءَ جی

---

۱ قاصدے ۲- بیٹیں ۳- آسکی۔

گوہرِ دستانغ

اے تھریں[1] مسڑاں سماراں
گیشتر گوہر خاں مری ءَ
مکہیں ہاث ءَ جنہڑ ئتہ !!
نشتہ گنجیں تھڈری ءَ
گوانزغ ءَ لولی حلالاں
داثماں ہاث ءَ تھئی ءَ
مئے دل ءَ ٹھل خان لیٹی
نندغ ءَ نیلی زمی[2] ءَ
تھہ پہ نیمونے شتینے ءَ
ارمان ءَ زڑد ءَ منی ءَ
لاف سیری کُشتہ سیالاں
رگو پہ بے داری ءَ
ایر کفی لہڑی ءَ کھور ءَ
کئے داں بیل پٹ ءَ گوڑی ءَ
زوار باں جنا[3] ئے میل ءَ
کیث دُو دُھو ءَ کھتی ءَ
رُو پکیر دیس ءَ کھتی ءَ

۱۔ اے طرحیں ۲۔ زمین ءَ ۳۔ جناح ءِ

رُھڑی ءَ میٹتی ءَ
رَو پکیر ویس ءَ کھتی ءَ
پیلویں شش ماہ گوستہ
نشتہ گنجیں سندھڑی ءَ
چَرّہ گاں ساکوہ دیتوں
چمڑہ گوں کندھڑی ءَ
جَبّس شاباشیں جغد ءَ
گھُوستیُ دہ مرڈ ءَ نیام ءَ
یَ دمے واڑتہ گلٹاں!
گارگیٹینتیُ گھڑی ءَ
پیلویں روشان گندی!!
رُوٹ میرپُور ءَ کوڑی ءَ

مرگ ءَ دستالغ

بوجھلائیں مرگ ءَ لیواں نیم گنوخی ماردوئں!
بیارے (رشا) ناڑی ءَ مروشی لانٹ ءَ تعریف ءَ کھنوں
دُسری دستاں ملوک ءَ جوڑ ئتہ و مبیر واں
نیں گھتو ناڑی جنتی پہ نڑانی زیمراں!
وانی چو حالاں سروندہ دہش کاں موردانغاں
منڈپہ ہوراں سواد ءَ بارغیں دی ءَ گراں
کھنغیں چکباں چیڑ ءَ کھنڈغ ءَ چیاریں دلاں
یارگوں یاراں ملاتاں رُنباں ہالو آں جناں
دوست کہ ہالو جناں ءَ گوڑ کلات ءَ آختغاں
اندری حاطو[1] ءَ لاف ءَ جھنڈکاں نزیں گداں
دست گل ءَ ناناں جتاغاں گپتہ گیدار ءَ ہپاں
ناڑی ھفرا برادر[2] نہ کھتوں اڑپت ءَ پیدانیاں
مکئیں مات ءَ جنڑینتہ اڑلدے ءَ آڑ تغاں!
دامن ئے بنداں کلیر ءَ کوفغاں لوٹو[3] کناں
شکلیں ساہ ءَ وتی ءَ کھشاں بینگی عورتاں
مار براتانی سریں، ماتھی سرا رنجیانیاں
بولکے ایکیں نہ بنداں پہ کلینٹو گرڈن ءَ

۱۔ حاطو، بمعنی احاطہ۔ حویلی ۲۔ برادر، بیلی، دوست ۳۔ لوٹو، دراج گردن

کئے پہ کاراں نار غیتاں سیر غا راہ ہیں منا
زیر تنگیں سبز ڑی ئے (دی) تند عا نیلاں منا
ھیل اتاں تاریخ ءَ روش ءَ پیسواں زیباں ڑاں
جاز ءَ پٹی ءَ گوڑی ءَ دگ کناریں دکفاں
تُنی ءَ سٹاں دیان ءَ بھنوآں ایر کھتہ غاں
بارگوا بندہ حدائی! حک ترا سوالے کھناں!
تھہ وتی سوال ءَ جن و گرمن دی گنڑتی ءَ کناں
کاگدیں رکاں منا دے من دل ءَ دیمپاں کناں
لاڑتیئ دیم گوں چھکنباں مں تئی دیم ءَ حاضراں
دنگو زالے لڑنگی چھاپتی ایں دفتر اں
لمبتہ آزماں دیم ءَ کونجھ ہیری دلراں!
دست پادانی سواد ءَ ہوش کلی مڑدماں
رستہ ٹھانڈائیں تری ئے جی ہمے ڈولیں شئیاں
پھولوں راجانی تری آں چرغیں دیریں دہاں
نے گوں دروغ ءَ بندغائیں پیلویں حال ءَ دیاں
ناڑی پہ میل ءَ پہی ءَ نیم گنوخی ماروان
وہم گوں دروغ بندغانیں سچوئی حالاں دیاں
دل پہ گند دوخ ءَ لڑغیں روش ءَ بند ءَ ماشغاں
لیہڑوے شہ مٹ بند ءَ جیکمے باد ءَ رواں
ڈوہڑو پشتی پلاسی سر برا نشتینتہ غاں

۱۔ پگار ءَ روش ءَ ۲۔ جہاز ۳۔ نادپور ۴۔ برزہالا ۵۔ انجم شناس ۶۔ جیکب آباد

ٹبتہ شہ لوک ءَ چکا جت ءَ ٹیم[1] ءَ نشتہ غاں
داکاں دالوں چکڑی ءِ جلد پھجینے مناں
لیٹرہ مئی دس ءَ کناغیں چو مشین وا بخرمل
ڈوب ءَ پٹھانڑے دھمان ءَ کئے پرا سوداگری،
دوازدہ گیست ءَ دالوں لیٹر دچکتو مہر[2] ءَ بڑئی
چہاڑدہ ءَ شیشہ جتغاں چیار پہ درزی آں شتئی
شانزدہ آنو بچتغاں میڑ ہے[3] پرمانہ وی
ہاتہ سیوی ستارہ لانٹ گدھ سینگارغی
کوہ بنیں سٹاں دیاں ءَ منڈھ ءَ گور پھجینغی
اُجڑ ءَ سٹاں دیان ءَ کھور ءَ نیام ءَ گوستغاں
ماکتہ پشتئی سغر ءَ لڈ ءَ رند ءَ کتہ غاں
چھترے کشتو کھتئی ءَ دِیر ترائے نیا ستغاں
دلگو شار ءَ سر ءَ کھاں پھول کھاں" مہماں کئے آں"
دوست ءَ ولدی زہرنی ءَ داشہ ہلو گڑدن ءَ
سُری و ناڑی اثاں من کار ءَ حال ءَ سئی نیاں
بیگہ ءَ گوں ماخوں ٹکاں بانگہ ءَ مال ءَ گراں"
آس ہمہ وخت ءَ بلتہ داتھئی ہاندانڑ تا فغان
میہڑ ءَ سروشاں جناغیں پھولی جھری[3] ایں پساں
"من وتی ڈاج ءَ گرانڈ ءَ یار ءَ مہمانی گھشاں
گوڑد، گندیم و پلایاں ڈاکھمہ[4] بے لیکھاں

---

[1] ڈول ۲- مہار ءَ ۲ عیاشی [3] دوری ایں پس ۴- مزئیں تھال - ڈھاکواں

آں کہ مئے پوڑ ءَ نصیو ءَ نوشتغاں بچکاں
ناڑی ءَ ہچی نواڑتہ من دی زہر ءَ اشتہ غاں
وڑد ہمہ ڈول ءَ شتہ غاں نیلغاں سنبھار تغاں

۲

من دستانے جتہ دیری پہ سال ءَ مکڑانی ءَ
ماجٹے تھمبئے داتہ شہ ترس ءَ نیلعانی ءَ

نہ ایت پیری پدی پور ءَ نہ جنت سُری پہ جوانی ءَ
(من) پنداں لیڑوے چیراں، ماذں دل پہ جانی ءَ
ستو وتی[1] دنگلو دیتہ ماحد ءَ دشمنانی ءَ
مامنت دا تغت مرگ ءَ درشک ءَ نیا مغانی ءَ
نہ گندے مئی تڑیں مردے اوتندے پشمانی[2] ءَ
من گنداں تئی تڑیں زالے ہوذ باقی جہانی ءَ
تھہ ایا بانکھے ڈسان گوں لوغاڑیں پھٹانی ءَ
دستاں بند کھنوں سوال ءَ شہ رب ءَ صوتانی ءَ
خدا رکھے مسلمان ءَ شہ آس ءَ دوزخانی ءَ
پہ بگی چٹ گراں دار ءَ ماں جنگ ءَ حاکمانی ءَ
زواداں چھولوڑ ءَ لایاں تھہ دہمکا عطرانی ءَ
جیگ ءَ تھنگویں ڈساں تھہ بڑزا کو فغانی ءَ

۱۔ وتی (وتی) ۲ طرحیں ۳۔ پشیمانی ۔ ۴ مگور

گھٹسے کہ دوست مئی لڑزی ماں شیر[1] ءَ بانکھرانی ءَ
مں وست ودست کناں جُزاں سڑک ءَ موٹرانی ءَ
حُداتھہ موٹراں رودے ژچک ءَ عاشقانی ءَ
پہ ڈر گوشیں جناں جھکاں پچاڑ پروتانی ءَ
مری ئے گوستہ پئے[2] دگ ءَ نیارتوں بہتہ جوانی ءَ
لُڑ خاجرّ وخاصایاں چو ڈول ءَ معتبرانی[3] ءَ
ہمے مرچھا پتو ایریں ماں لوغ ءَ حاکمانی ءَ

۱- چھرا ۲- پہلے ۳ معتبرانی

بیورغ دستانغ

منایاتیں مولا کریم قدرتانی
خدا نیک بات و نگاہ مرشدانی
ولی مئے مدت ءَ رسات بالمنانی
دل ءَ راہوسیں گلیں کہکرانی
مستیں رگامے چھڑی موسمانی
روچ ءَ راسر گوئیں موژ و مژانی
من شیئرے گسد گواف کناں نقرہانی
لعل و پھرنگ و دھڑ و جہورانی
دست ءَ چتغاں کنڑ و قالبانی
من ءَ صفت و سینگار کنغی بلانی
میریں غلام محمد (تئی) بہادر سلانی
تئی لوڈ و جنسار سجل حاکمانی
ترکی وضع و سلاہ صاحوانی
تئی دستان ءَ مندری ٹہاں تھنگوانی
ہتھیار چراغی بلاں کو فغانی!
لنگی ءَ کریں کواہ موژ گانی
ہمو ذاں کہ ڈاٹروں رُذاں دشمنانی

۱۔ اے بیورغے رحم علی ءَ ہمسریں

میرے مرگ ءَ سراں گھوڑ وانی
لڈو خیں منڈ ءَ را دوستیں دلانی
تئی یار ءِ صفت ءَ را سئی ایں جہانی
ماہے شے در کیث تہاریں شفانی
گل ءِ ہار و کنڈی ایں لکھ و صدانی
ترا مائے تعویز گراں قیمتانی
سر بندیں پٹی اور ریشمانی
ملگور شتاں دراجیں ٹپانی
مسک و زواد ءِ جتاں عطرانی
دُتاں مساگاں انت چم سیر مغانی
روح ءَ پریشاں کتئی عاشقانی
ہیٹ تیں حوالا سئی گڑ دگاریں
مٹی در دغ ءِ بند غ ریائی نکاریں
تئی دوست ءَ ٹیکانڑ کا ہان شہریں
گل ءِ بارغیں سرین و موراں شغاریں
چھڑ و پونز ءَ پھلی یہ لکھ و ھزاریں
چمکار چاندی گوں سُہراں ہواریں
دف ءَ ٹھوک و بولی گوں سر و ز ءَ ہولاریں
ہر تک ءَ جُڑی پھولاں کنغیں
وتی یار ءَ تک ءَ سلاماں لیغیں
ماہے اِل یا کہ عرشی پری آں

ماڑی ءَ نندی گوں محل وڈھری آں
بھوف وبلنگ ءَ اوسنتیں جنی آں
مُندا ژ لنگاں گوں تنگھیں گھڑی ءَ
پیغام کایاں گوں راہی مسری ءَ
بل دے او ورنا مخن نوکری ءَ
مونخاتہ بی ئے بازیں چھڑی ءَ
بندی رگامے جڑی قادر ءَ کار
گرنداں دو دیمی جتیں جھمر و تار
نوذان ءَ سرساکتیں کا نہلو شہر
مینتیں اُمُل ءَ گوءَ ءَ تنگھیں ہار
جیگ گوں چلنباں سر ءَ ملمیں شلر
لیساں گوں چھوٹی گلی گورغنیں یار
کایاں دھماناں شف ءَ کاشذ[2] وزوار
کوڑی نہ کھٹیت نے حاکمی کار ءَ
پیران ءَ سوراں حدا برادر ءَ بیار
دلڑی مے تنگیں پہ لبوار تئی آں
جنی کریں گوں تھائیں سری آں
سُہر و سفیذیں گوں پھل و بہی ءَ
ریائی نہ ایں چی گشاں ظاہری ءَ

۱- کا نہلو - کاہان ۲- کاشذ - قاصد

تئ یار صفتاں شہ حلدءَ دری ءَ
تُنگی ئے لوٹاں مں پلاغ ءَ وتی ءَ
وہ اوش چھٹی ءَ ودیں منی ءَ

مرئیں مرگ دستانغ

خدا ءَ جی رسول ءَ جی
دوسردار ءَ جہانی ءَ
تھہ کاراں کھاں ہمائی ءَ
کتہ جلمہ جہانی ءَ
منی شہ پارہ تھاں بارے
پہ دوستیں سنگتانی ءَ
اول جن مرگ ءَ دستان ءَ
جوائیں مرڈمانی ءَ
منا رنجا کتہ مرگ ءَ
نٹھی گومن جوانی ءَ
پہ بازیں منت و میڑاں
کلاہے منت کہنی ءَ
ناڑی ءَ سلاماں دے
مئی شاہل ءَ نڑانی ءَ
حضوری ہندرپہ تھہ ٹھغائیں
من زین ءَ ماذنانی ءَ
تئی کنڈائیں بروتھ جکھاں
من چھانپ ءَ کاغذانی ءَ

وتی سہریں گروءَ بیار
بھڑوں پہ دیمغانیءَ
کہ جہل ءَ شادہے بیغیں
رودُں گور عاشقانیءَ
تھرانڑ ہیگھی جنغی ایں
حلکءَ توحِ گورانیءَ
تھہ کہنی ریس ماں ریس بیءَ
بغتل ءَ نیلغانیءَ
درا کوگ گڑدن ءَ کشاں
دَرَغ ءَ چترانیءَ!!
سُری تئی وشڑی ایں کالاں
دل ءَ مان آختر جوانی
مئی مڑدءَ گندلوسیءَ
ماں چیرءَ او چھنڑانیءَ
دیاغیں عطرءِ لہءَ
مروشی رُوح گوُانیءَ
لکاں تریٹتے نارڑی
پیئے دگ ءَ دیمغانیءَ
تھراچٹاں کتو زڑھتیءَ
ماں شیرءَ بھانکرانیءَ
تھربل دے نیلڑا کیس ءَ

او اِکرّ بدگمانی ءَ
نہ روتے کرَدیہ روشے
پہ دست ءَ چھو روانی ءَ
گوات تئی ریش ءَ چنڈینی
پہ وٹ ءَ زیارتانی ءَ
ماروش ءَ بیتگوں گالی
پہ سُہر پاندے سراندی ءَ
نصیو ءَ نیلڑا ریشے
کہ چک ءَ کفتہ مئے تئی ءَ
شفیں میخ وتھی درائی
توارءَ دُھلکانی ءَ
تھہ آف ءَ بیاورئم ءَ پا
پہ ریم ءَ ڈھگوانی ءَ
سَری ءَ چنڈ کن گیہل
پہ ھیل ءَ قادرانی ءَ
ماں سیوی ءَ چرڑھاں ریل ءَ
ڈاک ءَ حاکمانی ءَ
کہ ریل ماں پیشی ءَ جکھی
منا کارے جہانی ءَ
من کنبءَ تنگڑی پشت ءَ
ماں حلک ءَ حجرانی ءَ
دکہ کشتیءَ نیلغیں تھڈ ءَ گوں ٹیک ءَ سڑ جہانی

ٹیڑھ ءَ سری مڑدءَ دستان نغ

چارتہ مڑو ءَ شہ ٹیڑھ ءَ مئی وتاخ ءَ سیاہ نغے
لانچتی شلوار پہ کھونڈاں گوں تفری کوٹغے
مڑ غریب اَرٹہ نیام ءَ گوں کہیری ڈنگرے
داتہ منڈ ءَ جھمڑی[1] بیڑاں لخوشاں پھلوے
کہنی رَکاں کا غذیں داتئ شترکیں چھبوے
گرڈ مئی دف ءَ سوار ءَ چو تیاریں تروکلے
مڑتھ بانگھی ءَ رپتغے مال ءَ ترا گپتہ نیم سرے ءَ
کڑی ءَ بانزری چک ءَ سیاہیں ککڑے ءَ
مال لوغ ءَ پھوکڑے نچی تھ واشئے عاشقے ءَ
غریب مڑو ہش کتو اشتی گوں لغنی کوٹغے ءَ
نیمگ چھوٹ مڑ ءَ لغن واڑتہ بزے ءَ
بدیں روشے کفیتوں کل کہ وکیں کھوڑوے ءَ
رسائیں حمل ءَ ردار ءَ مال دھنزیں دلیغے ءَ
گامور ھنزیں گونیں گوں کل شکیں ڈھوے ءَ
نہیم خان گوتوں پوڑ ءَ لڑا لوٹ بھگتے[2] ءَ
جوانسال گوتوں پوڑ ءَ کہ ولدیں نوکرے ءَ
کھوڑا راہ داں بور ءَ حماریں پھوٹوے ءَ

۱۔ جھمڑی، سریگ ۲۔ بھگت، معزہ باز

(کہ) کندیت ودف ءَ پھٹیتا چوسیا ہیں استرے ءَ
کھوڑا دیتہ غاپوزءَ گوں یک گوشیں کھرے ءَ
ہانگہی سوجنی لڈ ءَ پہ سندھ ءَ سر گہے ءَ
دوزال کار گوستہ غال دگ ءَ پہ واہ ءَ نیا منے ءَ
گالی خونہ واں گوں ماکہ گوستاں بھیڑتی ءَ
ماکشتہ ہتھکڑی جوڑا مہریں تیر غے ءَ
دَبے بُوجلو مڑ دءَ ماں چپیں باسکے ءَ

۲- کھر، حر

اڑبھنگ ءَ دستانغ

دستاں کھڑو کاں مولا جہیزاں بیار
اڑبھنگ ءَ سوال ءَ جھڑاں بستہ قطار
پاکیں شہیداں سرءَ درسری گوار
سرءَ ہورگواراں، پدا درِ شاں بہار
بنو کلیر ءَ ما داشتہ کتہ تار
چیار روچ لاف ءَ داتہ بنو ءَ کار
ہشت روچ ءَ لاف ءَ کتہ سول ءَ لنگار
روش دلغرے پار کتیں عقل ءَ کار
کھونڈاں سروشاں میغاں بستہ غانال
خشکیں زمیں ءَ جتیں ڈیڈھری[1] تار
کڑکانہ کتیں، کتیں ہشتری گھاڑ
مہری لڑان ءَ کتیں باندمی پہر
دوست ءَ رادیتیں، خدا برادر ءَ بیار
زُرتئی یہ ڈانگھے کشتی ءَ ٹکر ءَ پاڑ
چاڈھی گوں شیراں، پھل[2] تا فگ ءَ پار
مار ءَ ملنگے کاری ٹکرے داث
سہتاں گھڑائیں کنی تھنگو ءَ بہر

۱- ڈیڈھر، پُنگل، پُغنٹ ۲- فضل

سینگار غی ایں سندھو سینغیں زال
بنداں نہ زیراں لڑاں ہر دنیں گوھار
بیجی ءَ کھور ءَ جتہ جنجراں تار
پٹیں کمر بند کتیں کوچ قطار
سال سال ءَ چک ءَ جتیءَ برکتانی
نوخیں اُچھلے آختغر حاکمانی،
ڈیہہ لکھتو دا ثغنت کیچھانی
ٹھڑاں تار ءَ مُنا ریل سکھرانی
کزمیر ءَ درکپتہ ریل حاکمانی
تُن ءَ نہ کشتاں رائی شفانی
کک ءَ نہ دیتہ سگر ڈگھوانی،
ڈُتکال مناغیں پھراں ڈھارتیءَ
سرءَ وٹ ءَ کوشتی لنگ لاغریءَ
دوست مئی گریئی پہ دینیءَ وتی ءَ
گیش تنگ بی آں بھاگیہ کوہ سرانی
لڈان ءَ چریں گھڑم ندھڑی ءَ
سرگواث کشی مرشی رگامی "
سیاہ کوہ ءَ چک ءَ ٹکے ٹھبڑانی
ھنا ءَ کوہ ءَ بھو گے دلانی

۳۔ کشمور۔ ۴۔ پیدا خیں ۵۔ دیڑھوں

سیخ زرِ تلغتی کوہ ہانڈ وانی
یا سید ملکیں جان دراہڑانی
یا پیرِ کوہیں لاکھا تہائیں
نشک دنشانی جوائیں سرانی

لڑنگ ءَ دستانغ

من مُرگ ءَ لوغ ءَ سُوَہواں ایکھ ءَ منا توفیق نہ
زرتوں جنوخیں ڈہاڈری ماں کوڈھ بُنے لم گیتغا
ناڑیٔ ملوک سنگت کتوں نکوّ گوں بوریں سیر گھو
ناڑی پراد گے گوزی، نکوّ ترا بچھ ءَ سریں
حالے گرو بیارے دلی دُنگے دیانے عطری
تئ عطراں آس ءَ دیاں لوغ ءَ مئ سہرا مہ دی
مئ بچھکاں بھورے کیتیں گرڈون کڑا کینتیں تئ
نکوّ کہ لوغ ءَ پھجتہ، دف پٹتو ڈھیلو جتئ
نیلا و لیغاں لیپھڑاں سبھر لعنت ہشت و دی
لال ءَ لغام داتو دف ءَ یک حلمے[1] ہند ءَ بڑتئ
پیر عاشقانی زور اثاں ریش گل اڑائنتی وتی
کڑتی جنغیں پلوَ ءَ کرگز ماں بال ءَ سبھری
دوست مئ مروشی زہرنیں ستے برانی بیگھی !!
ہفت مڑ بلوچی گھوڑوے کلا ما گوناں ڈھاڈری
باقی در ءَ اوشتا لعنت ناڑی ایو ءَ گورشتئ
چھوشہ پاداں کشتہ غاں کڑکا کتئ بے عقلی،

---

۱ حملے

مسڑد ءَ سگرٹو رو کتو، نال ءَ گوں ٹوک ٹوکے کمشی
اے تان رنگیں بے دُھرے بیگاہ مئی پچاں پھلی "
اے مئی بہاریں دو سگنے دعایانءَ تہ بے دُھر مسدی
بیگاہ تئی ءَ ءَ صنامناں ایکھ ءَ بروتل توخ کنی،
سیاہیں لغنڈانی بُن ءَ آفہ کتوں ماہیں پری،
سانیں سری ءَ چاک ءَ دوئل دو مڑدم ءَ گوہر ءَ نہ وی
"لشکر شوارا موکلیں ناڑی ءَ نیلاں بیگہی"
نکوّ گوں بوریں میگڑھءَ ناڑی پرادگ ءَ گوزی
من کہ وتی روح ءَ پوہ آں نکوگوں زراں وہش بی
دست پھدو ءَ ماں شفتغاں دونوٹے کشتوں کہ دہی
نکوّ چرانگی ترتہ! بھر و کتو گوانکے جتئی
بیجھ ءَ مئی گیست وشش بزاں مال ءَ گرائنت لیکھوی
نکوّ لڑنگ ءَ خاطریے مال ءَ دھنارے آں دلی
میش بھگڑیں ڈکھینتغاں لوغاں جتغاں آھری
نکوّ ہمو د ءَ پھجتہ !! نکو صفتی چیشتئی،
آس بالتی روش ءَ سرا تھوچاڑتو ٹالغ کتئی
سئے پھک اشتانی جتہ دان ءَ راگٹ ءَ چرنی
گاڈی شہ شنڈیل ءَ بہی داتئی دری ءَ سالغی
دتاں دفءَ چی نیستی داں گل گوں نکئے ہیرکتئی
رکھات خدا رحم ءَ کنات کئے داتغیں عہداں پری ۔

۱- ایو، درگہہ ۲- سالغ، دانکھو

دُور پدریں دیم ءَ دف ءَ — پونز ءَ گرے ساہ مئی سندی
زالے برنج ءَ تلغیں — ڈیہہ صورت ءَ دھلینتی
چتر مئی روح ءَ تنگ کاں — پونز ءَ بلوخیں پھلری
سونا رواں ٹاہینتہ غا! — سود اگراں آڑتہ کدی
گٹ تھئی رڑاٹاں الغیں — دیریں ڈہے آفیں نصی
من دیلغرے ریل ءَ چڑھاں — گاڈو دہماں روش و شفی
دیریں دہاں درکفتہ غاں — ماں وزتاں اشتوں پری
دوست مئی کہ رٹا ہمسراں — جی آں دینتی جیڈری
پکاں لڑنگ ءَ درگڑی[1] — تریت کتاں پہ روغنی
داتھئی چٹارے شکلی — چیار چھلڑا دو والڑی
بیانکڑو و وڑداں بروں — بی آں منی دوست ءَ لفیو
تکائی ءَ پچ میگڑ ءَ — میگرمہ تئی تنی مہری
دراڑی[2] ملنگ ءَ داتغے — اولی شف ءَ ہشدڈ تشئی
دروہی ماں داتہ لیڑو ءَ — شیذاں منا گوازیں شفی
بازیں منی جوریں بداں — مہری ہمے سند ءَ کوڑی
جاڑیں کلیرانی بُن ءَ — یکھ رُونگنے زور ءَ جتئی
یہ رُونگنے زور ءَ جتو، — ہاغہ کتئی ماھیں پری،

جاں بیڑتو بانکھر کھتوں
یہ کھندغے جوائیں جتئی ءَ

۱- درگڑی - واشیں نان ۲- دراڑی، دُہاہی، وعدہ

بوجھلو دستانغ

رُستہ زالے کوہ قاف ءَ باریں ہرزاتیں گدھاں
زُرتئی چھو تو عاشقانی! ہاءُ گوں کس ءَ نہ خاں
یہ برے مالیم کنانی، سُستر ڈوئیں قاشنداں
منڈ پہ شاہ ءَ ماپہ لٹھ ءَ داتہ کندو خیں سلام،
نند گوں زالی اَدب ءَ حال وگالی بی مناں
چاکر ءَ گہرام ءَ مُدّ ءَ عاشقاں داتت سخن
مَنتہ لعلیں صدو ءَ گوں بلوچی مینتاں،
حال بڑتہ ثانی نزیاناں سیر مڑ ونگیں لنگواں
لانگھواں مستاغ گپتہ رندرٹی حالو جناں
اے طرحیں مردان ءَ قدریں اے نمانگ ءَ عاشقاں
عاشقی ایں لوغ ءَ لاف ءَ گوں دھنار ورا ہکاں
نشتغی ایں چل ءَ چک ءَ ھیلاں ساریں ٹکراں!
زال پہ براتی گواں جنفش مسڑ ادی ءَ گناں
دوست مئی ذات ءَ پری ءَ سئی انی جگ جہاں
نشتغی ایں گوہ ءَ کھور ءَ دیرناں شہ لیکھواں
من مزاری جھٹ داثاں چلوی لونڈیں شفاں
ماذنیں نسل گوانک کشتاں کھور ءَ ریخوں ٹراں
چلوئیں مہری رشان ءَ دوست ءَ حلق ءَ آخشکاں

چھنڈی جھمی ءُ سرءِ گاں چکی وہشیں آسالُ
چھمبو ءَ دے موکل ءَ کن برادری ڈول ءَ نیال
دیتہ براتانی ثواب ءَ کوڑی بازیں اندو ہاں
موت ماں گیدی ءَ چک ءَ ٹھوک بغائیں جواں نیاں
سیدو سرڈاراں کشغیں نے امیرے تک ءُ کاں
سندھڑی پٹھانڑ ویلاں چراں گرائیں ہندراں
مُرگ ءَ جھمی ایں سری ءَ حیدرآباد ءِ گراں
بارغیں گندوخ ءَ زئیراں منڈ ءَ رسکاں رڑ تغاں
پھلو ءَ ناڑی ءَ جکھاں شے بڑی گرداں رداں
داتھوں گوں مُرگ[2] ءَ زوانے اے پدی لوخ ءَ شغاں
مکس[3] ءَ زوار ءَ نہ بی آں کنتھوں ٹیم ءَ شہ پدی
زوار بی آں اکسپریس ءَ ڈبلیں بھارڑو دیاں
ہنزلاں جھمبی ہے ریل" زیت پھجینی من ءَ
ایر کفاں سیوی ءَ شہر ءَ سکھر ءَ بس ءَ چڑھاں
ٹکرے پندی جنغی بیادغی پاداں من ءَ
بارغیں بور جھکتی ئیں چیٹتی ایں ناخدا
ٹکریں راہ ءَ پکی!! کلی نودی ہیڑغاں
موٹر ءَ ڈول ءَ گوڑی زیت پھجینی مناں!
بور ءَ کلاں گوں شریخ ءَ نیم شفی دھنڑیاں
دوست ءَ حلقیں کو سہرے ءَ بودن ءَ تئی سوہواں

۱۔ آسالُ۔ اطلساں ۲۔ مُرگ، دوست، محبوبہ ۳۔ مکسڈھ MIXED TRAIN

من پہ گھمر چیڑ زیئراں نداں آفانی سرءَ
قدے آنی نداتوں زرگمانیں بوجھل ءَ
ذی نہ پیری، اولی روش ءَ خنجرءَ دھلینتہ غاں
ہر دو دستاں داتھی تھڈو پہ کنغ دَ بھراں
ہڈو گڈ ءَ پروشتہ غتاں سنگتے داشتہ غاں
ٹنگاں مئی پہلی[2] جعفر گل، بجخ ءَ ڈول ءَ نیاں
چھبوے گاریں مئی پاذا ءَ گھرئیں کڑتی کوراں
بارغیں کڑزی لڑاں ءَ تھریٹتوں کھور ءَ ولاں
آساں چکی مئی لیسو و گوشتہ لاتکیں جناں
ورنا ہکو منتی ایں !!! مئی دف ءَ ہر روش نہ اَت
سوَرثئی[3] چوشیں ولی ءَ روح مئی گونھتہ شتہ
ماخوں ذیل ءَ بستغیں مڑمار پیغام ءَ مخن !!
ہر دو ئیں دستان ءَ بنداں صاحوا سوالے کناں
بوژمناوَ تکی یلہ دے برادر ءَ گالی کناں
"نہ روئے گڑدے نیایئے پٹاں گزبنی مناں"
چلوئیں ریش ءَ جتول دست بام ءَ رنگ ءَ پیش کاں
کشتہ غاں جبر خاصڑائیں بیٹراں خاکی ایں گدّاں
ٹک گراں کنزوخ ءَ لوغ ءَ کس مناں پوہ ءَ زخاں
بوجھلوئیں مرگ ءَ دستاں دارے شاگوش ءَ مری
بوجھلو بیتیں پہ زراں !! پایہ کیتن ایں صداں !

۱۔ دوست ۲۔ پہلی ، پہلونگ ، ۳۔ سورغ ، یات کنغ ، واہر ءَ لونگ ۴۔ کایاں

مُچ کیتنوں لاغریں میش بھا[1] کیتناں مُنصفاں[2]
لاغریں میشاں نہ زیردل، لوٹوں پہرائیں جڑاں
ہردو دیماں تھنگہ بی تیں رُوح کاری آلگلاں
کابال پہ دونڑاں چراں ءُ رُنگ رولیں اُشتراں
دل منی جھبّاں دلغیں!! چوکہ تُنی ایں لُپلاں
بُوجھلو رکان ءُ چُچکاں مڑدمانی نیامغ آں،
جی پہ وڈیری جنکھاں مزلاں منڈ دیماثاں
دوکہ لالانی کنڑ وآں کیتسغانی چی اثاں
چلویں ریش عطرُ ءُ نیت کن برقاں کنڈری
ٹپ شہ موری چنل بی بھلاں سوزانی کڑی
جرمنی ایں جیّاز[3] ءُ ڈول ءُ جھنزں ہشت و دہی
بینگ لوتکی دیہ واری یہ دم ءُ رنگیں غزی!
داشہ بھوتار ءُ کلہے تھکڑ[4] ابی بیکھی !!
ھاشتانی گرک ءُ نولی چلتر[5] جنت و گوزی
چاہنہ کتو بینگ ءُ رادالوتل رتسرے پوہ ءُ نزوی
دپت پٹیسکاراں جناغیں پہ مڑغ ءُ سنبھری
سُتّوں سوٹا سغر ءُ لوکنغے زور ءُ جتئی!
گھوشوں کھندوخ ءُ لوغ ءُ مڑدو پتو دہاد ءُ تی
ناغمانی بیتہ زمنبکہ آختہ مئی ماہیں پری
بُوتھ ءُ چُگی بانکھراں دات لیو ءُ لوخ موریں گوراں

۱- بھا- بہا ۲- منصف - دلال ۳- جیانہ- جہاز ۴ بھنر- چوٹا ۵ چلتر گشت

ترڑ کتہ سارتیں پڑی ءِ مینی دوست ءِ کو فغاں
ایرنگیں ورنا گشینی لاشکے زیل ءَ نہ باں
جند ءَ براتاں دالغاں بیلی من حیراں بتغاں
شوامنا حال ءَ مدے تی وث مری پھجہ آرڑغاں
کشتہ غنت شکل پہ جھولاں روغناں چھاٹارتہ غاں
ڈڈ ہمہ رنگ گرڑ لغنتی کہ مری بیمار آتاں
سرجہ ءَ ماں سرنہ رستئی برانز کتئی ءَ جھمکاں[1]
گڈ کتہ میش و بزی ءَ کش و لوف گوں ڈنگراں
اوبٹاری! شامہ کرڑت ماترا دعایاں دیاں
عاشقانی دالغیں ما باہنڑاں بھیل ءَ کناں!
اول ءَ دزی نخشوں سمئی ایں سجوئیں مری
ئیں مناں دزی کنغی ڈرتہ مئی مرگ ءِ سری

۱۔ جھمکاں، جھومراں، سہتاں

سیرک ءَ دستانغ

زاڑ چ ءَ دار واڑتہ زانفاں من دُراہ ءَ نہ ہاں
اندری نادراہی نواں گارگوں پھر پھغاں
نیں دل ءَ کفتوں کہ بُورو ءَ ڈاکدار ءَ رواں
سالو ءَ کوہ ءَ کھپرّی ترچھائی گوناں
ویغرے دھنزیں بوری بازار ءَ آختگاں
ماحوبے آختہ گوں وتی ہیم ءَ سنگت ءَ
پھیریں دوربیں ءَ او دھیاں کن تھہ چورو ءَ
دُربیں پہ ینتو وتی لوڈینتی سغر
چھمیں نادراہی چھورو ءَ، چار یلتہ پُڑ ءَ
"گڑ دوتئی سربند؟ گارتاں کنڈی شہ گوئر ءَ"
"عالم خوشحالیں تئی ہمے نادراہی تل ءَ
دستاں پیرانتی گوشڑو بند اتھی سر ءَ
بھر گڑی نیا موخ ابہ کتوں پیرانی دُر ءَ"
عالم ءَ شی بی وش گوں دوستیں مڑدماں
دست جتئی ریش ءَ چارتئی پیمازے گور ءَ
چھورا اے چھات بندو دھاکا مس تئی گور ءَ؟"

۱- بوری لورالائی ءَ، ۲ ڈاکٹر

چھبوے دتساں غ

=بیورغ[۳]=

وارڑ تغاں کھڑواٹ[۱] لنگھاما دے ذی گوخ ءَ کباب
ٹیلتہ مئی پاذءَ جُتی ٹھوکثو داتی جواب
نیایاں مس تھئی سنگتی ءَ نے ترا خیرو ثواب
ہَک چھڑتے لوریانی بیتغے ڈینگ ءَ خراب
مفتے ما باز داتہ اے رنگیں زہرءَ مخاں
بیتغے مئی سال ءَ سنگت اژدل ءَ دوستے مناں
کائے اغ مئی سنگتی ترا شال ءَ بازار ءَ براں
مُنڈ گنداں صورت ءَ تئی، ڈومب دیدار ءَ گناں
اغ نیائے ءَ سنگت ءَ کھڑواٹ ءَ کف[۲] مولگراں
تھولغ تئی پہ وَٹ ءَ جراں بینگ شنگیں انت مراں

۳- بیورغ جادوانی ٹھینگیانی رحم علی مری ءَ زہانگ ءَ بیتہ۔
تاریخ وفات ۳۵ء - اسپین تنگی گوشتیج

۱- کھڑواٹ، یک ہنے ۲- کھرلعاب ءَ مولویک گہے ءَ نام

باری آنی دستانغ

دل میں، ہنوی پھر بیتہ
تھڑسیں ڈوبر ءَ بھورینی

لانچاں ہڑدوئیں سستیاں
تو بایاں جناں دارانی

یاری گوں ہمہ زالانیں
تھبہ چیڑ لڈتہ سیالانی

یاری ءَ ہمہ زالے کال
اژ ما گھتریں یارے نی،

سوزیں ایں ماذنے سواری
بید لکڑے دستا عینی،

آں کس کہ کناں یاری آں
دھاراں ماذن دمہری آں

کائے مہری ءَ زداری ءَ
بسم اللہ میغ وتئی یاری ءَ

کائے مہری ءَ زداری ءَ
(مہری)، زیری گورگ وخواری ءَ

مہری سگدلیں زال بندیں
دلڑی زامری بار تنگیں،

گرسی کشغیں گرمیں گواث
گندیم پکگاں تھلانی

واث آ جھمبغاں موریں زال
سینغ شہ ہمسراں اگے نی

بھاڑی ءَ کھنوں مرکائے
کیزاں[1] مئے سرا راضی بی

دستاں لستغیناں بوڑی
پھاغ ءَ ماں سرا گیشی

آف ءَ پھر کنے سوہانی
گوں تھہ بیتہ مئی روحانی

کایاں رہنغے جکھاناں ءَ
دلڑی سوزڑی رکان ءَ

کایاں رہنغے ٹلاں ءَ
دلڑی بانک ءَ چیڑاں ءَ

دوست مئی شربتی وٹی ءَ
تئی باں وث ءَ تنگانی

۱۔ کیزاں، کئے زانت

من شاں[1] عطری شیشہ ئے — پھدو[2] ءَ کناں زیرانی
نکوءَ حُدا بہشت ءَ بارت — لیو آں پھلڑی رو دنتیءَ
پھلیں گوانرغ جھوٹینتیءَ — بچھی انگلاں لوڈ بنتیءَ
تاں رنگ جوڑتیءَ اے ساہدار — تاں رنگ رُستگے سُوہنہ ءَ سار
آف ءَ پھُر کنے کھور یغاں — پھول ءَ چی مخن دور یغاں
بُول و کرّی ءَ گوش ءَ کن — گوما دُراہی ءَ روش ءَ کن
بُول و کرّی ایں پیراہی[3] — گڑدی جھونٹڑو نیراہی
سنج ءَ ٹکڑ ءَ نازینان — کھور ءَ ول گراں جھم باتاں
مزل کپتغاں ششماہی — بوراں سنج کتہ بولائی
اللہ حیرکاں ہوراں داث — پھُر کنت اوٹھغ ءَ پشینان
گڑدیں مڑماں دیرینان — بھاگیایاں مزن لیٹینان
زالاں گھمر و چیڑینان — کوڑی رو شڑو کمین آں
من تھہ پروت ءَ گالی بول — دراڑی ءَ بروں حالی بول[5]
نیلاں بے دُھرانی بیگار — جونگیں جوڑوانی الگار
سندھ ءَ لڈتہ مٹایاں — پیش بھوگی تھڑ ءَ وٹایاں
کلئے ماذن ءَ جھٹایاں — سند ءَ دیرینیں لٹھایاں
لیمپئے کمنی لڈینتیں — چھمب ءَ راجتیں ملکائے
مال و مڑماں آف واڑتیں — نیخیں دعا کتیں سڑدار ءَ
گوڑتہ پلو و جھولی ایں — زڑدیں ڈوبرہ پیشدارے
زڑدیں سینغ و گونڈیں گور — روح ءَ تنگ کاں سوہنہ سر

۱۔ من شان۔ من گوشان ۲۔ پھدو۔ کیسغ ۳۔ پیر ءَ ۴۔ اوٹھغ۔ کھُمب ۵۔ دراہی ءَ بند

اے جی گھنگڑو باہنی آں
مندری آں ولی دستاکن
مندری گھڑ تغاں میر خان ءَ
بُول تئی نیم شف روش ءَ کاں
جھنت ماں کندغاں زرجالی
وہشیں کندغاں جی بی آت
رستہ کونترو مستانی
کونجھاں وَلرّ وہیری ایں
چاری آں ولی بیلی ءَ
ڈیہہ ءَ را کھنے رہانی ءَ!
کونجاں گندغیں بالی ایں
بیلی برادر ءَ خیالی ایں
ناڑی آڑتغاں اللہ ءَ
براتاں براوری چھیڑانی ءَ

جاڑ دستانغ

سکیں جیہراں گوڑتہ بڑزا میں زمی[1] ءَ
آنی بیگاں کچھ ءَ سندءَ نیا منی ءَ
رمناں اگ ءَ چرانی سغر سردسا ءَ
پھکا ستو پاداں "میرھ من منی ءَ
پیر ءَ مرشد ءَ منے تھ بھارے بنی ءَ
تھ کہ آدمی ذاتے، گیر منی گشتری ءَ
جوگیں سر من ءَ سجاں نخیں[2] جتکانی[3]
پیڈ ءَ واگ مہار دستیں ترندیں مرھمانی
توفک کوفغ ءَ داتھوں جوڑہ ڈھگوانی
ڈھکال موڑتھو داتہ لیموں نیام گورانی
چپیں جوڑاں لڑزینی من لوک ءَ پوہ نہ وانی
لیواں تھی من ءَ نیلی سیخن[5] بیلوانی
مڑد ءَ شینہڑی نشاں ڈیھ آل کار گہانی
اندرہ پندھ رو غابے تھ لالیں سندھڑی ءَ
سلاماں بڈ کتی ءَ بر دوست ءَ دے منی ءَ
مچی ءَ دراکتی گوشی دو پلدوئی ءَ

۱- زمین ۲- نخیں: خالصیں ۳- جتکانی: سیاہیں علم زانوخ ۴- جوڑ اکٹھ
لگ ۵- سیخن: سینگر

ءآنی باروال بندھاں کہ بانگہہ روش منی ءَ
وُسّ ءَ پگھی کایاں گوں ٹھلا یہ سری ءَ
گواث ءَ دھنز کھرلمو بیتہ شہ لُشت ءَ بازری ءَ
لہڑی چھبواں پاد ءَ بیا بھیڑ ءَ کتئی ءَ
پنجابی سری ءَ بیڑو (بیا) ہیشراٹاں کتئی ءَ
رمگ ءَ پہم کزت کلی کڑوئیں ہیورے ءَ
ہلک ءَ کگڑے چھگی دل ءَ شی عاشقے ءَ
لوڑو چر تو رُنب ءَ تفری پھاڑوے ءَ
اَرتہ مڑ غریب سُکھیں کہیری ڈنگھرے ءَ
شلوار چھکتو کشتی ءَ گوں جھری دھانغے ءَ
سوز ءَ گنڈ تو داتہ گوں رنیلیں اگڑئے
جاڑو پھلتہ براتاں تھہ مروئے رہزنی ءَ
سیر کا شڑائیں گدھ تئی ایراں بیڑتی ءَ
ہنگور نبغیں رند ءَ روانی سنگتی ءَ
ڈاچی گل جتو آرتہ گوں سردو ءَ مری ءَ
پہ دگ مداستگیں راہاں جاڑو روردی ءَ
جاڑو کھور کتو پیراں مستیں توکلی ءَ
پانزل چئرتی اگ ءَ گوں روز دنڈی ءَ
جاڑو تھہ مبر بگ ءَ حقال دے بھری ءَ
تھوڈا ئیے رڑا غایاں ہند ءَ بستئی ءَ

۱۔ فاضل ۲ توار

بیتہ کلموے جھنیگار ہمو ذ ءَ دندڑی ءَ
شہر میر ءَ سلاماں دے نہال خاں گدھڑی ءَ
(نوا) خون ءِ پیسواں زیرے چھماں چہل کتئی ءَ
میگی مہلویں پاذاں ہکو ھونٹ کتئی ءَ
ہکو بیتغے داہنی محراب خاں گلی ءَ
خون ءِ شہ منابسیں ہون ءَ گرمنی ءَ

۱۔ نواب محراب خان بگٹی ۲ خون بہا ۳ قصاص، مٹ

ريهڻ ۽ دستلنج

ٻانڪهر جتو موڪل ڪٽي ٻنڌ ٿهن ڪٽي ٿهنگيس ڏي
گهڙو ٿرا پُشتيس هُدا. مارا برغيس بي خدا
شيڏاں لڙنگ ٻانڌهي ڪٽو زوراں ٻڙتہ سنڌهہ ٻنا
هس و ڀڪوه ڏهر گڙي ڪل اشتہ غنتي ٻاهنڙ
ڳيتي سري ۽ ٻيلغيس ڏيل مسلغي سيگي ڪتہ
مادي وٽي ريش ڇهلہ ديں ڀيڙ تغاں چو گورخ
نيں سنگتي سيب ۽ نہ وي ڏهي گوں ايڪيں جزغ
ڪل ڪهڙو پهول گراں چي وزتي ڪپتہ دل
براتاں ٻيں پهول ۽ بلتاں شاسي ٻيے ميئں قصو
ميئں پيصلہ پيلو ڪتہ آل درنگ ۽ سايئں زامر
ٻڙ ۽ مريد ۽ گواں جنيں سمو ۽ بيلي واهر
شاعاشقاني مسترے ڪہ گوانڪ داتہ سوره
سنڌهہ ۽ هدا سنگاں جني گڙدي وطن ۽ ڪرڙ
پيراں سغر چورينہ او آڙتہ سلاه گور جنجر
ليوو وڪيلے حاڪميں چوشپ جهلنگي بوجهلا
مڙس ٿهرا پنتاں ديان ٿهآس زيرے مس سر
داني ڪہ سنڌهہ آختگوں هڪو من نسخان ۽ تل

۱۔ مهر لنج

نسخاں ہزاریں دینہ غاں پائے نہ بستہ پھلوءَ
کوہ مئے وطن ءِ سیہلی پیغمبرانی جوسرءَ
ہیڑ دغ چگڑ ءَ سیراثاں تئی گوخ گوں ویڑی ٹن بزءَ
گندیم تئی پھلاں ایہ ثاں نغداں شوشکے زرت ءَ
سیالے کہ تئی مہمان بی گندیم تھہ داث گوں روغن ءَ
گزراں تئی جندءِ جواں ثاں جگ ءَ تھرا شاباش ءَ
شدھ ءَ سوا سو چہر تو نرآرغیں پروہی گل ءَ
کیمپے دوگامے ءَ جتئی کوہ بند چاتانی سہءَ
لڈاں دیاں ءَ آختغاں منڈھ بوثاں اولی جوسرءَ
مہریں کڑی ٹکی ءَ ہاں کوہ ءَ وطن ءَ کرغ ءَ
نام اشکتو نیئوں تھرا صفت کنا غاں مڑماں
برشکند تو پھل کند تو چھم ریہٹو ئیں چرنیتغاں
پھوثاں گدھیغاں لیکھغیں جیغ ءَ جناغیں نیمغاں
راج ءَ را بولی ھلتہ یہ مڑدم ءِ ڈسیں توان
دیذا رمنڈءِ گندغی روح میں کناغیں انگلاں
نیں دی مجرے پھگھی حلک ءَ شتو دائیں سلام
لوغ ءَ لڑتو ماہکاں پیش دارغیں کوفگ سراں
دلڑی شموذ ءَ جھٹتو لانٹ ءَ گوں وہشیں کندغاں
دُتاں دف ءِ مرواداراں چوشہر ءَ بتی ءَ بلاں !
سرین ءَ را دات ایکیں ولے سیاہیں گدھ ءَ سربندکاں

۱۔ پہ شیرواری ءَ شہ کسے ءَ کپتگیں بر ۲۔ گذران ۳۔ دنیا ۵۔ تمام ۹۔ دُنتان ۲ مرد

تئی گوش ءَ والی تھنگھیں من لیکھتاں صدقیں ڈھاں
ما مِسنتی ٹھوکے کتہ گوں ماگرو دارءَ مخاں
من، کہ دل ءَ گنڑتی کتہ منڈ گورغیں پارءَ رخاں
منڈ قاشذاں پھکا کتہ چھوٹوف وگوند گردناں
رَنے گوں زرآں بھاڑءَ غی بیاریت کو نجھءَ اٹکلاں
بٹو شتاوی کھولتو زر نیکھتیں کل مئے صداں
نکو وکیلے حاکمیں گوں پیسواں کاران کاں
تھہ کہ مناں نشکاں دئے تئی خاطرءَ پندءَ جناں
"حلک ءَ روئے نزتخ بئے ترنڈءَ گشتنی کاڈ دوآل
نوخیں کڑی بانکھیں کل ءَ شیشیں رہ آسناں
گھماءَ بی کھٹ ءَ سرءَ ذاتیں گذاں مہران کاں
جگے گورینی دیروی کنڈی جناں کا ریگماں
تئی پونزءَ کنڈی ئن پلوہ چھونوخ ءَ جکھی بیگہاں

۱۔ چار زالو

...یرانی دستان لغ

...ہ بدوں دستگیرے — دستنی گوں دامن ءَ
...و بداریں ہندوانی، — میر قلاتی ھیوءُ تاں
...ندے سُہری ءَ لقائے — چارتئی دست ءَ کماں
...ست ءَ دست بندی سلاماں — آرتغتاں الہنڑ ءَ
...شتئی رومال ءَ کنڈھ ءَ — دالتغنتی چھلڑ ءَ
...اج ہنداں سندھڑئی — ماخوں گنجیں بیلوا
...ر کھشتہ لوغ گولانی — نئی تغاں پچھی گل ءَ
...یتہ غاں میرزادنڑے ءَ — سوزڑی دیمیں جناں
...چھبوءَ داتھئی مروڑا — خوش خوشیں نینگر ءَ
...دست ءَ حلک ئے شے بھریاں — ھپلی پونز ءَ شاھبرا
...جکتئی اں جبڑی آں — ژنکفینی گھٹ ءَ ھار
...دست گوں اتلیں سری ءَ — جھمغیں انڑزی گل ءَ
...ستگتی ناڑی ءَ زیراں — ھلاں شاخانی کڑا[1]
...لبرے مئی دوست ءَ نائیں — داشہ دل حال کھوسغ ءَ
...رکھنی گھوشہ لوغ ءَ — لمبرے کھندی ڈغار
...غر ءَ پٹی پونز ءَ پھلی — جلکیں قرتاں بگڑا
...ئی دی گوژرین بیتہ لگا — تئی دی گیواریں جھری

---

[1] کڑا۔ بند

مئے دفارءَ شیرءَ بوئیں — شے غانا پوہی وہی
زالے دشیوں کوہ کافءَ — گوں کہیوی لڈغاں
گھنڈءَ کاں سانیں سریءَ — ٹوکءَ گون کسءَ زخاں
یہ بھرے کیسی کنانیءَ — ستر ڈئیں کاشداں
کاشداں دیر نیادءَ پیگام — کاڑتاں ہبنوئیں سلام
تھ دروخیں چھل مواتے — من تئی جوگی سراں
نیٹ من مندراں جناں ءَ — چوکہ بئراں دست گراں
پئے جنانی برادریءَ — رکھتہ شاہءَ منناں
منناں گھمو نہ مسنیءَ — لوٹی سالے تندغاں
دیم دیءَ ورولو پھقیرے — نندی کھوڑتی گورءَ
رُکءَ چولو چاڑتیءَ ایں — رچھ پھقیرءَ کوتلءَ
کھوڑتو ڈنڈا حضورءَ — گھمو ءَ لوغءَ بُنءَ
راہ گوزی سوداگروخے — آختہ بڑزی پھلوءَ
گھبرو حالے دیانے!! — سمجھ ولی پوہیں دلءَ
گھبرو یارے کھتہ غا! — میل ءَ کھندوخیں جنءَ
گوں ہمے حالءَ دیلغءَ — ورتے کپتہ دلءَ
دے منءَ نشکے حمار چم — مس براں گوں وث کناں
مس روآں دیریں دہاتاں — پرتہ روحءَ تنگءَ باں
آختغول شاخی کھڑےءَ — دیتغول کاڈے حمار
قدحیں چھماں جناغءَ — ریفلیں دتاں اُتاں
مس تھہ لوٹک ٹوک کناغءَ — اوذءَ کنڑی ایں دلءَ

گوشتہ من نیں مس روغاں — حیرات تئی بوجلا
تھہ روغاراست اغر — آگ ءَ تھی نوخانے رشات
گوشتہ تھہ یاری نہ خناں — مس دی نشتو داشتہ خیال
من ماں شہرءَ دیروءَ ثاں — آختہ گاں تئی سوبءَ حال
بردے لال جانءَ سلامے! — یار اثاں بازیں براں
زیر مئی گالاں گوشتغیناں — ڈسش دوست و دژمناں
دژ منانی جاں دُکھی — دوست دگوش ءَ کھناں
یار مئی پھلیں جنتڑیءَ — سئی انی جگ وجہاں
نشتئی ایں گھوہءَ کھورءَ — اُڈیا شاخ و کڑاں
ماذن ءَ لغل گوانک کھشتاں — کھوردنی نزیں سنحاں
نیں شفءَ دھوں ڈھارڈاثیں — جنتڑی جاڑیں گوراں
جنتڑی رتب ءَ رضائیں! — گوں تہ موکلے کھناں
بیغ وتئی مبلہ مڑتیں — ماہمیرنگ جواں اثاں
زال گڑدی لوغءَ وٹءَ — مڑو بوڑی ڈھگواں
زال مسڑ پھجی ءَ جزاں — گنڈاں کوڑی ءَ لذتاں
بیت اگہ موتے حیاتے — اے دوئیناں کھڑڈکاں
کس پرے کس ءَ مہ گریئی — موت ءَ ارمان ءَ مہ خان
مڑمئی پوریاتی بلاہے — روپہ گپ ءَ ڈھوبغءَ
بیگہہ مسڑ گیگڑان ءَ — آختہ شہرءَ ھپلوءَ
پھوکتی ناسی تلی ءَ — پھول کتئی شہ خجرءَ

۱- دیرہ- ڈیرہ بگٹی ۲- کھڑد، جتا

پیداں چری گھبرئے — باریں کا شائیں گلا
ہے تھرا منتاں کنغائیں — ہے تھر ورنا یار کھت
چک منان حال ءَ دیاغاں — پکغیں گوژ دان ءَ با
دت وراں سجی ءَ گوژدءَ — ہڈڑو آں مار دا
ایرنگیں کیس ءَ محن کہ — نواں دوزہ ءَ نار ءَ بلاہ
لا اِلہ ءَ اِلا اللہ ءَ — لاشریک ءَ آچیت ءَ
پیلوین ءَ کس ءَ نیلی — بی تھڑیں پیغمبر ءَ
دوشراعی ءَ کہ آڑتہ — گور گھیں ءَ نہ روداں
ہے کناں یکی رعایا — ہے وتی بھاڑ ءَ گراں
رُو ریاعی ءَ محنتاں — سُوہری سُنٹ ءَ رُدّاں
مسڑ دسریں کڈھے بناں — ماں تنک دفیں ہدیرداں

دُکھڑاں پاد ءَ دیئنتی
او تر ءَ بی شک نشاں

۱۔ خاصائیں بہ عاقبت

پھرک ءِ دستانغ ۲

اللہ بسم اللہ، تھرا بیاری اَکہ
من ءَ مٹھڑہ کن، من کٹھڑہ کن
من رتھی ءِ لب لوئے داڑتہ
من ءَ مندغ[1] ءَ کن
نیلا[2] یا لڈتہ پہ ہاسکاری
نیلا نند ہمید امولا روزکاری
ملکیں سیر سالی
نیلا نندی ایداں
نیلا یا سدک کتہ ملگزاری
یار ءِ قمبریں شار گپتہ دھنزاں
جتی لیں لو ونڑ
داتیٔ بھوٗ[3] ءَ دھبکا!
داتیٔ مڑد ءَ دھڑ کو
سرخ ءَ شا بھرے نار
مرشی قولیں کہ کیئث
مئیں گورغیں یار
یکو کیں ماتانی دادھلاڑاں

۱۔ مندغ۔ سہرا۔ ۲۔ محبوب ۳۔ بو

جناں تیل میٹ ءِ وتی ڈیل ءِ لایاں
ورنایاں جوائیں مں گِند غایاں
وتی سرن وساہ ءِ مٹ ءَ نہ بھایاں

ریل کارءِ دستان نغ

لیکھے کشتہ من نوخیں
ورنڑا کل بخش کھنتی

تاہتوں ریل کارءِ چھکءِ
پیلویں گھاڈوسئے انتی

ٹشنے ءِ کیت جھکی،
ورنڑا شوق ءِ چڑھنتی

ٹیشڑا تاکاں جتی ءِ
آہری ڈول ءِ بلنتی ا

پھٹ گالی وگم ءِ
سوزڑی ایں سڑجہ انتی

نناں سیٹ ءِ سئے سئی ءِ
چارمی ہند ءِ نہ خنتی

ہفت انتی پھکا بہوخیں
لیئن ءِ بتی چھر مرتی،

وائرے بھت ءِ جتی ایں
بٹن چھک ءِ کھلنتی

جڑ غائیں پٹرول ءِ زور ءِ
جیپ ءِ ڈول ءِ وائرانتی

ٹاہتہ لاری ءِ واج ءِ
موٹرے کس ءِ نہ خنتی

سڑ دروے چھک ءِ نندی
ھکل ءِ وستا ءِ ونتی

من کہ دیتہ جھکتی ءِ
الاہے تھانگو برتی

آختہ من ریل کار گھڑی ءِ
ٹکساں کھولے بھڑی ءِ

مورنی نالے مکوکیں
لوغ ءِ بانتی بے بدنتی

کسانیں مرگ ءِ دستانغ

عرض بنداں مالکءَ را خاوندءِ چیاریں دراں
یا خدا میئں سوال ءَ منے نامرءَ ڈکھی مہ خاں
بچھو براتاں بشک مولا زا مرانی بانکھراں
سبھر میئں ناڑی ملوکیں زیر تھبہ کن نڑاں
ماخوں ناڑی ڈل گران ءَ لانٹ ءَ مہماں بیغاں
چھترے گیہو کھشغا نیل کلینٹو گڑدن ءَ
دل سیر ثاں ناڑی ءِ کہ چھتر ءَ نزیک کناں
زڑتہ ناڑی ءَ گرے روش کتی شف گوں نڑاں
ہکلے داتہ مئی دوست ءَ بل سیالیں چوروان
بانگہا بندے رخینش برآں دیریں میزلاں
آس ہمہ مدی بلتہ داتئی ہاندا نڑتا فغاں
ڈھوشغا گوڑ دو گندیم ہرکہ مئی برادر دراں
بوجلوئیں منڈءَ لیو آں دھلشی ءَ ماں رواں
نامرءَ بلاں ہمہ روش براث مناں گوڑءَ براں
صورتی ملخی[1] خدائی چھاپتی کاغذاں
کاغذاں جنتی پلیٹی[2] حاکمانی دپتراں
دوست ءَ دست بندی سلام مئی آڑتہ کہنی کونتراں

۱- ملائک ، فرشتہ ۲- پولیٹیکل ایجنٹ

ہور گواران جبرؔ ءَ میستنت جبرگوں جاءِ لگڑاں
سُٹفیئں ساڑتیں پُڑی آں دوست کھلّی دریغاں
تڑ جتو گیٹیں گرّے چکءَ دوگام ءَ نشتہ غاں
دھیلان مور بندیں کڑی ءَ تھڑا چیڑ در کفاں
پلوئے لیپھڑانان ءَ شہرتے مرگ ءَ دیاں
پھول کتہ مئیں بو جلوءَ گھبرو چیے بھڑے؟
ہو بھڑی ءَ لڑتہ غاں ڈوبرءَ سہ لڑ کغیں
تر دنگلی تراٹ ءَ وران ءَ سُوڑھ لنگھءَ آختہ غل
ہے رواں وتی دوست ءَ گنداں ہے سری گالاں
پھُلڑی ءَ چیڑ ملنگ ءَ جُزغ ءَ دانہاں کناں
کاختوں ما مارحیم ءَ صید گوندیں لمبراں
ست وبتی راج ہواریں کل بلاکی داڑہاں
جھرکڑی راگاں کناغاں نیں کہ گندیم پکگاں
شاہمرد ءَ پھول ءَ چک ءَ تریٹتہ واہومناں
حیر ءَ حال داتھیُ مناں نیں گل بزبج بختغاں

۱- اشارتے۔

چھمکو دستانغ

چھمکو بندھے صورتانی مڑداں ڈس کتہ دیری دانی
چھماں ونگلو نہ ایتہ پہچا روخ نیانی!!
پھڑوئیں پشتری زڑیں لٹھے کوڑ وانی،
چوئیں کنڈغ ءَ دیما! اگ ءَ نشتہ غانی!
آنی بیتہ غنت کچھا کہنی نیام گورانی
شکیں دوست ہمیشاں جوائیں کندغانی
دردان سوختہ ڈکھاں سکان کاغذانی
دیما لاڑتاں دوست ءَ رکٹ گل دل پہ جانی
نینوں ڈیڈر ءَ ترٹسے دست ءَ چھٹ نہ دانی
دگ ءَ پدریں نندان کست ءَ اوٹ نہ دانی
گریہی گریئغی چھماں چم گوں انٹرزی آنی
دعویٰ انیستنی چی ئے پہلائی مڑ دمانی!!
گالوٹ جوڑوے ہام ءَ حلک ءَ بگی آنی،

تالنڑ ءِ دستانغ

جتا غاں تالنڑ ءِ تیرے کلہ مئی ڈوبر ءَ ساہیں
نہ وی، ہچ دراہ پہ ڈاکدراں کہ درماں گوں تھہ وان جوائیں
من پھٹاں سدویں کڈہے بُنا کو ڈال ءَ دہمکائیں
برادر پُر شتغیں سرِ ءِ گرانڈے بیار کنڈائیں
مں بانگی گوستغاں دگ ءِ پھٹول[1] ٹھوکے ءَ رنجیائیں
رکھا اللہ کنات فضل ءَ پچھے تالنڑ مئی رنجیائیں
مئی یارو کھٹا رنیتو دتی دوست ءِ پہ سک ءَ تے
کفاتی گڑ دوے دردے گوں مے ڈرد ءِ گوں ناراتے
مری یک ءَ سر ءِ دُہمی مئی گوں تالڑن ءَ ساہیں
پانچاں لنگڑے کتاں دل ءِ وانغ منا داتئی،
تھی چھوچ ءِ بھلڑیں چلّہ منی گنڈھاں سڑ اغلیاں
مئے گور قادر ءَ سوالیں تھہ سکھیا پیریا باتے
جتے لکھیہ گوں رولھے ءَ نوبتیں مالک ءِ دعوئی
مسلماں باور ءَ بیارے زمستاں لیٹروی مستاں
مں وہا دا دریہغاں کھلاں کھڑوبی آں شف ءَ نندلاں
چیڑولی سبکیں منڈھ
تھڑپ ءَ دے بیا گور مانند

۱- پھٹول = دوست

کونجھی گرامگاں گنجان
وشکی لاف لُڑا لوچھم
راجاں پھولگی لبھاں
زینال گلغے کُشتہ
ڈاجھلیں کھرّ ءَ دیتہ
سئے دھکءَ گریب کیتہ
چھانٹ ءِ منشت شیپاٹیں
لاغ ءِ پھرگ تپھے اشتے؟
ناس[1] و لیمپ ءَ ہیتراٹیں
تامانی حیا کشتے ءَ
آف مئی او ٹھغال تُتہ
تا آف ءَ من ءَ کُشتہ
ذی ایں تُن مناں گیراں
مشکے آف کناں زیراں
ششتی سرگوں نوک آف ءَ
گیوار جواں جن ءَ کشتہ

۱۔ ناس = نسوار

ڈھادھری دستانغ

مَس پے جوانیں مڑ ماں سیدھاں[1] بیتغاں ریلوئیں[2] پھقیر
چھوپرے حانی ءَ مرید بیتہ ہندے ماں کو میاہ کتئی
مس رواں مستیں توکلی ڈولا کہنغاں پرینا کرماں
ماں ہمہ جوانیں مڑ ماں سیدھاں ویل تمام بازیں وارتغاں
یَہ شعنے جاہیں ژانگ ءَ بیاں بانگئہ تک ءَ جہل گوناں
ماخ روڈل کاڑھی رہک ءَ زیرول سی کال مولا یہ گھڑی ءَ
زرتال دھندیں پھالو ءَ شوشی حشک ءَ بال ٹانڈا جگھتی
ہر ہمہ سال ءَ مکھڑے وارتی کرم ءَ جنت سرپہ گجری
دوشف ءَ جھروار ءَ بنی پہل ءَ کنگول تیغا[3] لنگڑی
لکھتو کھڈی ءَ لغن داتئی کوڑو ءَ ویل ءَ سنگتی ءَ
مئے لغن پشتی تافک ءَ چک ءَ بارتھئی زفاخے ریڑتی
گول ہمہ ساگی تھرساں گردول پھنڈگی لاگاں لڈتئی ءَ
آختو ڈکالے گرور بیتہ رپتہ پہ لونگانی لڑی ءَ

۱۔ سیدھاں سیدھان ۲۔ ریلو۔ ریلو ۳۔ تیغا، تیغ ءَ

مڑ گنوخ بیتہ مں رواں سندھ ءَ
دھادھری سُنیں باندڑ واں گنداں
لڈتہ پٹ ءَ اے وطن بَرّیں
درشک پدا بھولُو ءَ دیاں زنگاں
مں شتو سندھ بیتغاں نادراہ
برادری پچ آں پھول ہیں کھا تکاں
منتی ناڑی ءَ گرو لاکھیں
دُراہ کنات سُرّی ءَ قرآں پاکیں
بھجتو سُرّی شے بھری دُراہیں
دوبری مارا داثغہ پیراں
مادتی دو روخی کڑی اِشتہ
مادی چوہندان ءَ کھڑوباں ءَ
دھادھری لوغ ءَ داں سلام داشہ
دھنگلو اشتانی کھڑو بیتہ
دست منی والیکم کھشو گستی ءَ
بیا تھرا سُنہڑائیں سخی بیاری
گندغا ماندایاں تمام ءَ تھی ءَ

ہمی پندھ ءَ پڑتو ءَ بجناں
ہِر بلتو سوغندی نہ یاں
بیتغے بھگ ءَ منتگے پندءَ
تھ وتی ٹھوک ءَ پیشکان
مس کہ تئی یار ءِ گِندغاں چھماں
عاشق ءَ شاہد چوں ءَ کان
آہنیں نشتی ایں مجھوے پاڑ ءَ
چھم ءِ چو چدی ءَ بلاں

گِندغا نیا ئے گورغیں ءِ ونا
وزت وڈکھ ءَ سہ سدی
اِنا مئی لڈوخ گندغ ءَ کایاں
ہر کدیں چھٹی ئے ڈہی
بے دُھریں ساہ ءَ باوری چی نیں!
تاں رنگیں وختے ءَ سدی
ملکیت بَرّے دامنا دروہ ءَ
کڈھ بی تا ا، ھَند ءِ نصیؔ
اِلغ ءَ یاراں ہر کس ءَ کلی
اِلغ ءَ ارمانی نہ یاں
حال منا دانیں پیشتریں شارطل

ا۔ نصی = نصیب

پَروَامن کونڈیں کڈھ جثاں
کُتغاں پَیٹی[1] بے جھڑی ترمیاں
نندغ ءَ اودڈھر[2] نیئں مناں
لڈ تو مکھی ءَ رَوغایاں ،
گھرو پندھ بخشاں تھرا
دکن و دِلی زیارت وسیوی
سکھرو کوٹہ دیرہ بناں
آلزا کھی پد واں بوڑی
کتغیں ہیلاں اوڈھ نیاں
گکڑاں تئی آں لیرڑی رنگے
تئی کڑی جازی ڈس دیاں
امبراں گورتہ سانوڑی ہوراں
بھنواں جوائیں درشک ردال
بھنوءِ لافءَ سئے وچیارَ لاں
مں وٹی گیرءَ نہ ایتغاں
دھادھری بوٹائے کواندانی[3]
کھور دف ءَ رُستہ سَجلی
ماہیے درشک ءَ بانگواں ساءَ
نشتو وارتہ پہ دشدلی
نامُرءَ قولی بیتغاں کیسی[4]

۱- پَیٹی = پَیٹے ءَ چیک ۲- اودڈھر = اندیم ۳- کواندانی = کماندانی ۴- کیسی = بیزاری

اے منا نیلاں زیندغی
کاشذے دیم داتوں ہمہ وختی
برگورے زال ءَ سوزڑی
کاشذ رو ملک ءَ درکفی پیہی
رنگ رو خینی بھڑ بھڑی
شابھر ءَ سندھ وشے بھرءَ کوہاں
نیلغے داماں کتّ مُسّڑاں
بوروی سرگواش ءَ چھلے داشہ
زہرنیں پُرزہ ٹیل گراں
چینہل و تاڑی ایں گروخ ءَ را
زیمرو ٹھقائیں جھُڑاں
گوارے شانوذاں، گوارغے ماتیں
تھورو ءَ یک لائے مناں
کوفغ ءَ گھانڈی ءَ مجس ترمیاں
میسینتی کڑ کو کیں کماں،
بگڑیں پُشتی سینگڑیں پٹکہ
ہر دوسر بھمبار بیڑ تغاں
تونک مئی ایریں آں مچل ءَ چیرا
گیشتری پاڑے ٹیک کناں
درکتہ آف ءَ مچل ءَ چیرا
تُونک ءَ نلکا ڈول بہاں

کوفغ ءَ گھانڈی ءَ منا گوشتہ
تھہ من ءَ اے حال ءَ مہ خاں
تھہ من ءَ جوائیں مڑداں داتیں
بیڑتیش لاکھانی تلاں
پرتھ من لیبو د حیرڑیں درنشکاں
حشک ہاں گرڈتو سبزنہ ہاں
نے حدائے ءَ نیں رسُدے ءَ
نے مئ پڑدہ رکھ تھوے
گندغیں کاراں ورَصنائیاں
تھ تچے وٹھان ءَ ورَے
گندغیں کاراں کنا غائے
آنجہان ءَ تھ چوں کنے؟
تھ منا لڑزان ءَ وئے نشکاں
جو فہمی زالے تھ دلی !!!
بیا تھرا نشکاں بارکتاں بلال
ہرچی تئ پھدو ءَ ہئی۔
ہشت اثاں بھڈاتڑیں گڑیں چلّہ
شاہنز دہاں گوش ءَ دالڑی
اے زمستان ءَ گوستغیں روشاں
دوشف ءَ درڈی بیشغاں،
دھادھری انجام ءَ وثی نیاختہ

لیوؤ دستانغ ۲

اے پڑ ءَ ہوراں نہ گوڑستہ
جاگیا ہاں ڈکھ ءَ صیالیں
راہکاں کیئن لبستہ غنّاں !!
بنو ءِ لٹھ ءَ نزالیں
لبستہ اُتھائی سمیناں ،
شف گرو خانی دَہمالیں
آمڑ مئے چاک ءَ کراہاں ۱
سرہماہانی زوالیں !!
آف ءَ پُشتہ دگ ءَ چوٹ ءَ
آں مُکیں مسڑ دمانی !!
قدحیں چھم گریہہ کُتّہ غالیں
میل ءَ کُند وخیں پرّیں
اے پڑ ءَ ہوراں نگوڑستہ
عالم ءَ زد سندھڑی ءَ
مالک ءَ عرضاں کنا خاں
ہور گوراں پہ گھڑی ءَ
دیدسریں پڑ ءَ بلاغاں

۱- کراہاں = ازہیر گماں

لاغزیں شینکاں جھڑائی
گوارغیں لوپ مردءَ
سنگریں کوہ سینغائینی
بندءَ تھل ءَ، کالڑی ءَ
گوارغ ءَ ھوریے دلیئنی
گوارغیں ماڑی ءَ پڑءَ
کاشڑیں ھندے بزانی
گتہ غنتی گھج ءَ زرتھل
پھراں باغی چوروانی!
پدریں تھل ءَ ضرور گوار
ھندیں گرانیں زرتانی،
کوہلا ڈل گتہ ہوراں
زین ءَ چاک ءَ نارہ ایی
دلبرءَ گوارے پہ ہرذات
جوائیں ڈیہے ملیدانی،
میر جلال حال باز سخیءَ
بخت ءَ ٹکیں کھلپرانی
کھلپراں پیراں سخیءَ
سئی انی کلیں جہانی
دست گندیم دپلایاں
گھٹی نئینی ملبستانی!

۱- کوہلی، یک راجے ۲ راجے ءَ نام است

ہا خدا ایج ءَ نصیوکان
کوہ سوریی برکتانی،
پچھ براث تئی بانزرتاں
تئی سرءَ ڈکاں جھڑانی
آدم خاں تئی لوڈو جنسار
نیئتوں گونڈیں امتانی
دفتراں شبے ژرلنگی !
عزتے داتئے بُنی ءَ
جنہرو چھترءَ کناغاں
ایر رشاں پہ شیغُری ءَ
پھرکتئ ریلی ءِ ناڑ ھو۔
ذات راہی راہگُو زی ءَ
پھرکنے سُوناھری ءَ
خوشیں زرمال ہوتکانی
بھاگ سرا پھرکن ضروری
ھندیں ماڑی سینغانی
وندکی تئی ایں ریخ ءَ
جھمرو پھیری جھڑانی !
نیں شتو پہ گھوہ ملک ءَ
ذات راہی راہگوزانی
کپنئ[1] ءَ کیمپ ءَ چک ءَ

---

[1] کپنی = کمپنی COMPANY

بیتہ ھالو پریشتغانی
مئے نواب کوہ ءَ چھڑانیں
شئے سلام پیر ءِ دلائینی
بیتہ کلبو پریشتغانی
لیکھو ءَ مُنشی ھشا راں
سئے ہزار بیتہ تمانی[1]
لیپڑ ہے آڑتھیءَ سواد ءَ
تھنگھیں شدّے گورینی
داث ءَ سرگوات ءَ لری ءِ
ٹیلغاں پُرزہ جھُڑانی !
پھونگ ءَ لُنج ءَ سگرئی ءَ
شئے ءِ کھُو ءَ دامنائینی
سے شف ءَ لینی بہتہ
یہ ڈھڈوسیں گندوانی
آرسیلی رو نہ تان ءَ
پھریں شادیں کیچھانی
کٹھن ءَ پھُر کاں ضروری
کوشاں[2] ماما ہیشروانی
پھُر کتئی بھوہی مُریدءِ
دات نغناں دل پہ حانی

۱۔ تمانی = مجھے بیتغیں عالم ۲۔ کھوشاں، خوش آں

گرند زینہاریں رُوغیں
سیاہ و نیل بوریں جھڑانی
گوارغیں ٹھونڈو ءَ پُشت ءَ
ھندیں رولیں اُشترانی
گوارغیں ڈولاب ءَ درنگ ءَ
زورماں دھنی بارغینی
آسکلو تُنی ءَ بی آں !!
بَرَو بے وانیں پَٹانی
اُچ ءَ داماں گپتہ ہوراں
ٹوبہ سردار ءِ رُخائینی
یہ شفے اُونہر[1] شتاغاں
مڑدے دیتوں آنجہانی
دیتوں اولی نوخ ءَ رُوش ءَ
سَجل ءَ گالی نیاں نی
پڑھ لواش ءَ روشغادار
ھند بہشتیں مومنانی
عشق دُزی گمندغیں کھار[2]
جواں نیاں سیماں رڈائی
اے گُرجیں ئیں اے زمی[3] دار
بیثغاں تھیغا[4] قرآنی

۱- اُونہر - تصور ۲ کھار - ۳ زمی - زمین ۴ تیگ تیوگ

نیلاں ریجھ ئیں دری ءَ
لیکھو ءَ بی ٹوپو انی
رہک وتی تل ءَ روش ءَ
ہیل بیتاں چھو کہ نیا ٹریں
بے بنیں کھنڈ بستغتاں
کشتہ غاں راہ بھنوانی
راہکاں گوں درُوہ مخنے
حق جنتھو ڈھگوانی
زہرنیں گرندے رڈغائیں
زَور ءَ مُوڑ ءَ نیا مغانی
گتہ گنتی زَوَر وادی
باڑو ءَ دیئغائیں جہی ءَ
وندکی گنجاں گڑاھاں
آرغئیں لم داتئ ءَ
اے پڑ ءَ سندھو ءَ گندیم
کایاں کالاں بستئ ءَ

۱۔ مایک بزگر۔

شاہ پری دستانغ

تئی تڑیں زالے کوہ سراں دیتئیں
مئی دف ءَ ٹھوکاں پوہ نہ وی!
جنجرڑی ءَ مسرئی گالی اول!
مئی دف ءَ ٹھوکاں پوہ نہ وی
گلڑا ڈکھانی کتی، ترونگلی شپائے کتی
داں میل ءَ سوختی زمیں کیں تھائے ملاداتی
نیلڑا تھڑی بھیڑ کتی[1]،
ہرڈنیں دستاں دِکھڑو داتھئی
پیرو ملڑیں ناخو، نال ءَ مری!
دوپڑ ءَ بادام ءَ دکھڑو داتہ
زاتگیں ڈاچی ہتر مری!
شاہ پری دیم ءَ تھنگوی ٹکے
قیامت ءَ روش ءَ گار نہ وی
شاہ پری لوغ ءَ نزڑی پورئت
پھلوے تھر نیبت منال
زیارت ءَ چک ءَ امب رذ نتاں
دھنگلو چک ءَ لیو کناں

۱- گلہ

آخنغہ لڈانی جیو ہندءَ
مڙ گنو بیتہ من سندھءَ رواں
نے وطن ءَ جھینہرے گواری
نے سنڌھری ساري ايرکفاں
سندھءَ پاڏ واريں پھري بازيں
ڏھنگلو وهشيں واؤ نہ ڪاں
يا خدا وطن ءَ جھينہرے ڙپيں
سندھري ساري ايرکفاں
گنداں تھئ اولي نندغ ءَ ہندءَ
گلزيں گوں ماٹوخ ءَ نخاں
موسم ءَ ساڙنيں دوست مئ وطن ءَ
چھڪگائيں وهشيں آلساں

۱- ہمرنج ءَ شالي ۲- سنڌي ايں مچھر (ڪک)

شہ تارڑی ءُ دستانغ

اے چارڑی، پھٹیں والسڑی
لونگی لسڑی ءِ، مہری بھری ءِ
صفت وستاہاں، پیغمبر آنی!
اولی تھرڑے گوستغیں مسڑ دمانی
بہشتا روءِ غاں، چھک گواز زغانی
بے گوات ءَ لڑزاں جبر مومنانی
جج ءَ روغاں نیک بندغانی
جج ژا بنداں بندہ ہمیر نگیں
ٹھوہو ءَ بی آں جوائیں جنانی
نندان نندان دل ءَ ویر کایاں
ٹکی ءِ سینغ، دل ءَ گیر کایاں
داوان ءَ دیما دیتیں لقائے
ہمے گورغیں مسڑ دمی آلزائے
رنج ءَ نیایاں رُوح ءَ لڈائے
تا اُچ ءَ شاخ ءَ ما کجلی ءَ
رند ءَ مادیتہ دوست سجلی ءَ
دوست ءَ کسانیں مان آختغانی
ڈکھان و شکھاں معلوم نیانی

آف ءَ روخائیں ہے مڑدم ءَ مول
دلڑی سرینے ، کتئی تتری لیٹر
تھئ تھڈڑا بیغاں تالی تیر
تھڈا مدے مارا او مڑدیں ھیبر
اڑبنگ ءَ گالی گیریں دل ءَ رما
چھاپ و مشینی جگوں گداری
ذی دلیغر ءَ دیشہ اوں چھوکری
بپڑ تھئ چوچھ ءَ چلا داتئ بھرگڑی
داڑی ءَ ھند ءَ داتی اڑی ءَ
او تاخ ءَ اگ ءَ چر بُسرانی
مولا تھیلے گل گلاب ءَ
مولا تھیلے گوں کو ، دلیں یار

گنجانءُ دستانغ

چُپّ ءَ کھنے چکّاں، میشے کُھشا غایاں۔
سنگدان و روٹاں، پہ شوا پھشا غاں،
ماتی طرحیں گوڑداں، دوست ءَ پھشا غایاں
لوغ ءَ مرشی پھولغائیں نرمغیں چی آں
گنڈھڑ و بنداناں گند گڑو بی آں
آڑ تغاں پھڑتہ واڑ تغنت تی آں
آڑ تغنت پھڑتہ، تی ورنت ریجاں
مڑ تھرا نیتیں تریں بھگڑا ئے
سئے چھڑنگ رُستیءُ، کاڈھی چھُنبءَ
بھگڑا بی آں چو جھانبو ءَ دُمب ءَ
ماقرآن پایا، حال کائیءُ ءَ
چرینتو گیوار۔ لوندڑی پُشتہ
بیگھہ ءَ مڑکیت سیتیں ٹھاہے
لٹھے گوں انتی پاشنی شاہ ءَ
لٹھے گوں انتی زخمی برجاہ ءَ
جاکھ دات جُزی حاکمی لوڑ ءَ
میشڑو میشینتو مال جنتیءُ واڑ ءَ

۱۱۔ زنوغ۔ زنوک۔ زخندان ۲ ٹور جُزغ۔

سُوہنہ سرتاجیں گیدی اُمرانی!
زال دیاں جی آں جی لڈغانی آں
اندڑی وارٹتہ سیالیں ہے زالاں
کسے ءِ سوزاں مئی وہیں[1] گی آں
سی آں سُجی آں پونرءِ پھلی آں
صدقہ بی آنی، ہندو نیا دانی،
چھُپ کھنے چھکاں دارے دیگوش ءَ
تعویز گور ءِ لوٹکیں، جہلی ایں میل ءَ

---

[1] وہیں۔ خیالیں

جنگ ءِ دستانغ

صدر ایوب ایں مرشی، چھول کھتئی ڈیوا مری ءَ
یہ بھرے صدر لڑئتہ، کیرٹ ءَ چک ءَ زہری ءَ
پیلویں ہفت سال لکھی، چو قلم ءَ یک سری ءَ
کاگذاں ایوب لکھی، ڈاک چھٹی ءَ جھتئی ءَ
دے وزیر حال ءَ سلاماں، کوہ ءَ کایاں کرّغی ءَ
کاگذو چھپٹی ایوب ءَ، حاکمی ڈاکاں جھتئی ءَ
کاگذاں ایوب لکھی، گول ای سی ءَ وتی ءَ
تھہ بروحال ءَ گردیا، چھے ءَ پچاریں مری ءَ
تیرُ توفک گتہ غنتی، جنگ ساماں کل بھڑی ءَ
کاگذاں لکھی وزیر ہاں، نام جتئی ءَ زہری ءَ
آختغے جنگ ءَ دہانے، زورمستیں توکلی ءَ
جک ءَ پشت شہرُ ہاں، تیل ءَ کھشاں گلزی ءَ
کافرانی جنگ وسولاہ، دالعنت حضرت علیؑ ءَ
بندے پاغاں جنگ ءَ بھیرہ، نندے لکاں دو دوئی ءَ
اَگ ءَ چھو کسے سرُتہ، شوا دُتئی لمبری ءَ
داشتہ غنت سُہریں سُرُنا، داشتئی دیر ءَ دری ءَ
بارغیں سیہوں جوڑاں، کارگیشتاں گھڑی ءَ

۱۔ لمبری = زوریں تیزانی ہوئر۔

بانگہے ءَ بیشہ واہُو، برکشہ بھا نور مری ءَ
مال مڈی اشتہ غنتی، کوہ ءَ گندیم پکھنی ءَ

۱- ویراں- ہورگ

الہ بیلڑی دستانغ

الہ ہیلڑی ءَ جی
لونگانی لسڑی ءَ جی

مہرانی بھری ءَ جی
کمندانی چھڑی ءَ جی

سندھی سوکھڑی ءَ جی
قاچو ءِ ستری ءَ جی

سموبے دوارءَ جی
کچائی کواندءَ جی

ھتنگو ڑد گھڑی ءَ جی
کچائی کواندءَ جی

ہرُ پروتہ منیتی ءِ
ترین ڈال ءَ چک ءَ دی

دُونہوں ءَ جہاں گندی
کسکڑ بی گورءَ چھگی،

بلی بی گورءَ پکی!!
بانگو بی گورءَ کٹکی

وتی دستانز یرانی،
بندے پھوتڑی گھنڈءَ

سئے تکیں سری ءَ را
شیموش ءَ سری ءَ جی

پھیرایہ پدی ءَ جی
چھوچ ءِ چھلڑی ءَ جی

دست ءِ منگلی ءَ جی
دینزہ باہنڑی انتی

باد ءَ را کڑی انتی
پونز ءَ پھلڑی انتی

گوشاں والڑی انتی
دہشیں گالڑی ءَ جی

بھولائی لگڑ بلیتہ،
سڑک ءَ موٹلانی ءَ

پری ءِ پٹغیں دارءَ
سڑک ءَ موٹلانی ءَ

گلابی گل ءَ دارءَ جی
کچھری کل گوشتی جی

شیر محمد دستانغ

بُرّاں نشتو جثاں لولی
مولا مئی برادرءِ میلی
ہمے نوذاں جثہ جھلی
ہٹے تنی ایں دہاں مکی
گوڑتی ڈھاڈرو سیوی
بروئلّ ءِ ھتڑہ ئلّی
چھوربی کہکرے بوشتی
ہڑبءِ زیارتاں شوذی
محراب خاں دیروءِ نندے
کاغذ کایاں کیفانی
چھیٹ فریشتغاں کاڑتاں
مندری مہر امانی
ہمے مسڑ دشار کھشغی ایں
بھڑیں مڑدے پھرارانی
کوٹھی تھنگہاں تھُراں
کمی نہ ایں کروڑانی
مسزن لاقاں صلاح آڑتہ
کنغی اٹکلے دُھمی

گریئغی ماذن ءو اگ ءَ
بَرغی سیال پہ مہمانی
قرآن مانیا مغ ءَ داستہ
وسیلہ ھڑدو جہانانی[1]
سانبھوڑیں گراند کھشتو
سپت شیر مندءو چیٹانی
عصر ءَ جتر ءو مُدّءَ
ہیژائیں گلتانی
ہکل داتیں مڑتینے
خبر کتیں مے مڑغانی
تمانچہ[2] ہول پوشانی
مئی راستیں ہنجو ءَ بیاختیں
ہما مہماں کھشیں ہلکءَ
مہماں سیا ختناں دانی
ہمہ درشک بُرتو کاریں
کہ سایہ نشتی زرکانی
چڑنگ پھیلاوغ وکپنتہ
مسوری بلیتہ یک گانی
بھرا تھی آں جتہ کھڈا
تئی بخت اوذ بلیتہ ناسانڑی

۱- جہانانی ۲- تمانچہ- پستول

دانکو نہیں ندفیں جلآب
شوے بھنگو ءَ دراھانی
نہ تھرسی حاکم ءِ زیل ءَ
ہمے داناں دُرشائینی،
ٹونڈ ءِ کنڈ ءِ پُشتہ
ہنیڑائیں بہانانی!!
کھرتو بیتغاں کانڑی
ٹھانڈائیں تری آنی

نولانءِ دستانغ

نولاں ملنگ مئی سنگت ءَ
پھوڑ[1] چکتی سوڑ[2] ءِ سرا
نے گڑدغی، نہ روں پدا
دانکو نہ ییے بالوچڑی
زخم ءَ جنے بند بند کنے
نے گڑدغی نہ روں پدا
بند بند کنے بیتگاں دے
نے گڑدغی نہ روں پدا
ژءِ نمبءَ پُشت ءَ در کفاں
سیل وسواداں دھنگلی
جُھنگ ءَ بُنا جوڑا بہاں
ڈنڈی ءَ باں مہریں گھڑی
دوہی من داتہ لیڑہ ءَ
شیناں منا گوزاں شقف ءَ
بھازاں منی جوریں بدی
درائی کہ دوست ءَ داثغے ءَ

۱- پھوڑ۔ شونکڑ ۲- سور۔ ٹیٹر

اولی شف ءَ ہند دستی
داماں مخسر گوزینتغوز
جاڑیں کلیرانی بُن ءَ
یہ رُونگغے زور ءَ جتی ءَ

سوزڑی ءِ دستانغ

سوزی رکھ ماں بیماراں
درماں گوڑ تھواں جوائیں

بینہ ناگمان کڑکائے
سہریں گوبھرءِ سخانی

کشتو ویڑھ[1] چغل داتی
دتی "حنی" رتکغیں دستانی

تھہ می دوست من تیءِ برادر
ڑاہی داتی منا شامی

بھانسیں سوٹھائے زرنہ
پشتی بھبڑ تہ لکانی

لوغاں ژیدی کھنڈءِ مس
خشکیں بھنڈاں لکانی

جھٹے ڑمن ڈکناں نڈاں
کڑکا لاندھوے چیڑانی

سڈھکی برادرءِ ٹھوکاں کنت
من ٹھوکاں پوہ زبی آنی

سُڈھکتو کلہ بود آتکہ
یہ ٹھوکے کتیءِ ناکامی

تھہ می دوست من تھیءِ برادر
کھیسی کتےءِ زمستانی

بہرےءِ گندھیل وندی
پُزماں زیر بیار تیر دُونی

تیراں چھلکنیت زامر
گوماں دروہ نہ خان مستانی

رولھاں حال دتی تا فینہ
گڈ سورتیں حقانی

بچھو پیٹ ہک بہی لکاں
میہی جھکاں شہرانی

کہنیءِ کنڈ نہ او داتہ
آختہ تھیر لغورانی !!

اشتو کہ مسڑءِ پدھوتہ
چوٹیں پادنتی لاغانی

ہفت صدلاغےءِ گپتوں
ہر رُو تیر نہ دیانی

۱۔ ویڑھ ۔ مسندری ۲ گڈھو یک ہیرے ۔ ۲ یک دگرءِ ۳ ہر لوچ ہر روش

جھٹے بتغاں من سندھ ءَ رائی بیتغاں ذی دانی
کایاں کھوڑ بنیں صندءَ ڈنڈھی بیتہ کڑی یانی
کڑی ءِ اوڈھر ءِ جھکی کونجھی ژلگیں مستانی
پھوالاں کُتہ غا پھول ءِ تھامیں نا مانی مستانی
آنہیں پھُر کنا عیں مشک ءَ کہ جھبی ایں گڈھے پُشتا مُنی
تاسیں قدمے دستا ئمنی کہ آفاں بند غائیں چھولی آں
ناز آں طرحیں زالے کھنت چی ئے جوانتریں دوستینی!
پادی ناخنے ریم ریشیں اے دی پدھریں تشکے نی
کوروئیں گڈھے دوسائیں دوختوسے ہرش جائینی
دہار ءَ جھڑی چک ءَ دے شنزاں ترمپڑی نودانی
اللہ تالا حیر ءَ کھنت بڈھے شکلی کارانی!
من تھئ محبتاں ہاڑایاں وہشیں کندغ ولیئوانی
وڑدال برہمہ زالاں دے کہ شہراں نندوخاں بے نانی
پھیسو ءِ گڑاں ریخونیں زالیں مئے سرامستانی
بھرانی کلیر بل پشاں ہرچی نوشی گڈ مستانی

زامرءِ دستانغ

مں پھیری کا شندے دیم داشہ بزیں زال ءَ اڑ بھنگ ءَ
ہمہ مئی کا شندءَ آتکو، مں ءَ گوشتہ ہمیر نگ ءَ
روکیں[1] دو صدءَ کا رے، ھذیں گوڑتہ جناں ہندءَ
تھہ لوشتہ سڑدمی بہائے، ہمے ٹھوکاں کناں بندہ؟
مئی لاغے پھوہڑے استیں، یہ لنگیں بزے ھندءَ
جوائیں منصفے بیارے، کھنے گیشں دیہ ھندءَ
سٹ گیستاں دہاں لاغے بزءَ گوں پھوہڑءَ پنجاہ
جوائیں منصفے بیتو رمے گیشں ءَ کتئ ھندءَ
صلح گوں منصف ءَ یکیں، ہمے رنگءَ کتہ گندہ
آں لریں بے خبرے ءَ، ہمیدا آختئ سمجھءَ
ہمے ڈول ءَ پہ نیلانے، شرہ ءَ جزے ہفت ھندءَ
بانگی کھاٹیں بھر بنڈہ، جیشں واپارے ننکاری
آنی بیشغاں ٹھلا، سریں زامرگوں آمی آں
ما اوشتاتہ جشہ گوانگے، سیالیں زال مہ تئ آں
دلئ گرڈن مرڈنگے، ہمے ٹھگیں بلہ زیراں
مں آہاڑاں بہاں گھیناں، نہ زیراں آف ءَ کھلی آں
گنوخ ءِ باہرے چوشیں، نہ سہاں مڑماں تی آں

۱- روکیں = نندیں ۲- ہف، ہفت ۳- زامر- محبوبہ

پھروئیں لاع جتیں زخم ءَ، کھشیں نشکے جیڈی آں
نہ دوں تھرا ماوتی آفاں، ہمے ٹھگیں بلہ زیراں!!
دست ءِ مس کھڑ ءَ پرگال بوست ءِ منڈ ءَ سگی آں[2]
نہ دوں تھرا ماوتی آفاں، میرجاں گیتی ءَ چٹی آں
تھ حک دے دمن آفاں، میرجان ءَ رضائی آں
آفی وھٹی ءِ داستہ، پدی ٹھلاہ مائی آں
آف ءَ چی نیاں تئی، دتی روح ءَ مس باندی آں
مئی وتی بنی ءَ آفیں، کلیر لاڑینتہ کھلی آں
گنوخ شیطان ءَ گوات دانہ، جھڑ تہ دیل پہ ساسی آں
جنغیں ساسی آں دھکاں زمیں بستے پہ ٹھاپی آں
جھاترانی سرا چرّ اں، شکرائی دیاں جھی آں
مئی بنو بنی کھنڈ ءَ، پریٹے داتہ آفی آں
جیڈی آں کتہ ٹوٹوک، ہیشراٹ لبستہ کہنی آں
ماڈھاگ ءَ داتہ بچکارے، جھٹے جھکے بھاڑی آں
مئی یار پیدا غیں کندان ءَ، جناں دوستان گوں گالی آں
من پھلاں داں سڑ غایاں، لڈاں دئیغائے یہ ٹھاسکاری
سکیں منتے داتیں، مئی گوشتی ءَ نہ گیت بھاڑی
ہزار روشی ترا گوشتوا، نہ سمجھے تھہ مئی گوشتی آں
ایداں پدھریں دگے، نہالاں زی مئی جاری آں

۱۔ کھڑ۔ حد ۲۔ سگی۔ چوٹیل۔

تھیغاءَ ھیکڑا غایاں۔ لوغ ءَ دیغاں واری آں
سندھ ءَ گھلغے کھشے، تھرا کوہ ءَ مرشذءَ نیاری
مرے دنبول بئے سندھءَ، تئی لاشہ ءَ کئے ءَ کاری
گرنتے عاشقانی دعا، بئینتے تو فک وکھنی
تیگ ءَ یک سریں مڑداں، ما جھکی داتہ پندانی
سیدھو منہہ ءَ سارءَ، وتپو وابیں دُرّانی

نکوجنگ ۲

کلاں ہمارو شی ترا، کہ استار قطب ء جزریت
سُہیل بیت اش کعبہ پلوءَ یاروش شہ آنگو در کپیت
میرچا کر ء ماڑی بُن ءَ صدّی حدیثانی گوءَ زیت
گوخ زانیت بیارنت ماوَن ءَ، برو مسلمانی جہیت
یکے مریت، یکے سریت، لیہا ہمارو شی سدیت
وانی کن وکسترانت، لوکی بیت تیلان چڑیت
مرگاں گوں بال واب بارت، کنزوک ء وسنا وحی
گوانے کشتی اش ڈکن ءَ، ہلینہ گنت درشک ء پلی
من دہ حدائی توکل ءَ، پر نیتگاں پشتی وتی
کئے زاں ہمے درشک ء برے مئے پلوءَ چک ءَ کپی
نئے ماہ گوں استاراں ترڑاں نئے روح گوں تی زالے ریت
عاشق منال، معشوق توئے، دست ءَ منادئے گل پری
نیلاں ترا نکوجنگ، دانکو نہ بی مئے برادری
ہرہا کہ تو یارے کنئے، من اتکہ گاں کلاں سری

---

۱ پیریں زال ء جنگ ۲ پہ کرامال چار نوک ۳ بتجیت ۴ ہمانیت ۵ اوستا
۶ تان ہنگہ ۷ شباب ورنائی ۸ سُرخیتہ گنت ۹ ورچک
۱۰ چادر ۱۱ شاید ۱۲ ہم وزن ۱۳ غیر دگہ ۱۴ دانکہ ۱۵ وختے کہ

جابانی دستانغ

بیتہ گنت پاکءِ کارنصیبانی — دیتہ گاں زردیں زال کہیبانی
گدگیں زال شئی نام انت جابانی — جزگ وبھیراں من پس کتہ گانی
گندگ ویلباں دل برتہ گانی — اے دنیاءِ گرئیست انت تئی شانی
من ترا نیلاں دیروءِ کاہنی — کوڑدءِ کاراں گپتہ گاں دلی
گیر آنت پارت چوکری آنی — دیروءِ ماہ دہمیں پری آنی
شاعر تو جنئے دستانے پہ مئے نامی — رمن ہوش کتوں سینگار تہ زبادانی
گندگیں گالانءِ نہ گوشانی — ہازمنا دوست بیتہ دلءِ کاہنی
اگ سیدوسردار انت من علامانی — اگ بادشاہ انت تہ من نوکرانی
قول انت کہ تنخواہ نہ گرانی — لوغءِ نندان چڑو پہ چماں گندانی
من چڑو ٹوکاں گوش دارانی — چلوے زردیں زال دستانی
کش ودئے یکے مارا لشکانی — تئی ڈوبرءِ دہمکا انت زبادانی
بگڑیں دنتاں سنت سوادانی — ٹیفگیں پونزنے چم سنت سرانی
بیتہ گنت ژلکاتئی گہگروآنی — بے جڑیں پتا ات گروکانی
دروستمءِ کیتی عیبءِ نوخانی — من دی پہ دیدارءِ ذرگانی
گاڑمناں پیدا گنت گنوکانی — نندگءِ نیلنت لہر کپوتانی
چکتو جابہ مالبتہ ملتانی — جفبت وزرتہ گانڈئی جگگانی

یکارہیں پچہ سنت بشینانی

لہ شاعرءِ معشوقءِ نام لہ طرز درٹ لہ دل بے آرام انت لہ تاں اے وخت ءِ ھ بات انت
لہ سفارش لہ جھگانی لہ زبکارگ لہ اسپیں لہ سیل ءِ لالی لہ آسکانی لہ ساتانی
لہ گروک ءِ جنگ لہ چہرگ لہ ادمیت دارت لہ اوپک۔ توپگ۔

آفیانی دستانغ

آفیاں سرءَ آف ءَ بیار
ٹورءَ[1] ءَ بکتوءَ[2] واتہ حال
آفانی سرءَ نیست انت راہ
یاری ئے دل ءَ لوگ ءَ بیا
در پیس سینگ ءَ دست ءَ لا
دست ءَ لاگ ءَ آگہ[3] با
سالے بیتگرں سیم ءَ در
ہیرتیں بُرو شم ودراجیں سر
صورت دستگہ حدءَ در
سیماں تلگیں تعویت گوَر
گرڈو سورگ ءَ انت شارءَ
اللہ بیار تہ مئے یارءَ
سُرخی ئیں بہان ءَ سوارءَ
کنوں دوشی ئیں بچارءَ
سندوراں جنوں گہوارءَ
ہوراں گوَر تگنت جہلی زرد[4]
گلے اڈنی[5] دامسان ءَ

---

[1] گور [2] اعلان کنہ [3] دیم ءَ بیا [4] معشوق ءَ صفت۔ [5] زیبا و کسان ذات انت [6] اسپ تو گلگ [7] کوہ۔ [8] جوڑ تگ

ہر دو گور و فانی نیام ءَ
شیشہ سو کڑہ[1] ءِ جیغ ءَ را
گوشاں کُنل[2] ءِ قطار ءَ
جھیڑو[3] برادر ءَ میناں ءَ
دوشی مردمے دیم داتہ
زرّ ءِ چلوے دیم داتہ
نشک ءَ زیر دل ءِ پاڑاں[4] دار
بیگاہ گھوس[5] منی لوگ ءَ بیا
سانڑی[6] نہ انت ریڑ شلوار
زرد ءَ وانڈو[7] انت بھاری مال
تئی مردوہاب[8] برا پھلی[9] دار
وتی ءَ ورا گریں مار
مئے ولڑ[10] و بڈتہ، من بے وتّ
تئی ترٹی[11] چرگ ءَ نیلنت کس
نزیک ءَ ترا نیست انت راہ
پُرزیں راہنگئے[12] چرو بیا
رہمیتاں[13] سرءَ دیم ءَ بیا
رینڑو[14] رو ننگنت[15] بستی بار

[1] ہما جینے کہ ہنگہ زہگ نیا در تگ۔ [2] ہما ہو رے کہ ہو ریک کش ءَ
گجواریت رسانہ ءِ ہو ر [3] روتلکان ہندان [4] بُپتر [5] ساڑی [6] یہ چپہ
[7] واب بیارت [8] لوٹی دایں توپک۔ [9] دل [10] حلق۔ ہنگ [11] کوہ [12] کاہ [13] ابدر دکنوکال
[14] دروکتنگ [15]

بہ دگ ءَ گوشگنت بازیں سوار
چاچی جھٹ کتوں منڈءوار
ٹیپرٹ[1] ءَ نشتگاں گردیں پہر

---

[1] جُمپ، ہٹ

لغڑ چوٹیءِ دستانغ

دستاں بند سلاماں دے بُرزیں بارگیں زال ءَ
مناتئی گندغ ءَ رہ نئیں پرتو بیشغاں باڑہ
منڈءِ صورتی ایں دیم بلی دا ٹھنگوءِ جھال ءَ
دانی اے دم ءِ چکّ ءَ مار سوگہ کتہ کاراں
نہ جکنت روش پہ داجی کہ دوست ءَ بانکھرءِ داراں
نوا دروہ کِنت کھوٹ ءَ خدا جنتو مہارانی
نیموں بیتہ سالوٹ ءِ بڑتھئی ولراں ژ کہنی
نہ کتوں ملکیت آجو نوار نجاں کِنت یاراں
مناطوق گوں دل ءَ دوستیں ہمے دستانکءَ سیگاراں
بلان ءَ شف چراغ آسی لڑاں روت دتی یارءَ
سغرگوں بھمبوئیں جاداں زاداں لائی گیوارءَ
آما! دوجہاں باتے سلاماں بر سہ ایمانی
چکّہ دیر کتئے چورہ رنجاں کورکتہ کاہنی
رڑائیں بگڑی بھوت ءِ صفت گلّہ و رنجانی
ملوکیں کیہلیں ورنا کو حلواشتے گنجانی
شتہ بے موکل ءَ مئے یار نصیواں وشتے گنانی

ماہ پری ءِ دستانغ

گھمرویکیں رُوپہ گیستان
ہفت گیست ءَ مڈڑای نیستیں
نندے ڈریور ءَ کندھی تھہ
سوزیں بنگلو تئی سرا لہکی
دلیغر ءَ لاری ءَ بستہ لٹھی
گورغیں ورنا سورغیں پیراں
کشتو داتئی تھنگویں پھلی
تئی تڑیں ورنا مس عالم ءَ دیتہ
ترونگلی ژبکاٹے کتو استی
کیتے تائے ماریاں داتھئی
تھہ تہ شئے کسی کا نڑنہ کشاں
ہرنیں دستاں دھکڑ داتئی
دو پڑا ہنجو دھکڑ داتئی
داہنڑیں نیلاد تہ زڑ ٹیلاں
ماہ پری لوغ ءَ نزڑی پھولے
مس ہمے جوائیں مردم ءِ رندءَ
لڈتئی لاغاں چندرائیناں

تھہ وتی لوغ ءَ گنج کنے
رُبڑیں لاری ءِ گرے
دہ دہی نوٹاں لیو گھنے
تھنگویں ماڑی ءِ تھہ جھنے
سدھ پہ دیمی باجھری ءَ
کمینی تئی باری دی مہ باث
تھہ بھرو براں لیو کنئی
مئے وُف ءَ ٹھوخاں پوہ زوی
دہ میل دیر ءَ سوختی زمی
نیلڑا تھڈی بیڑ کمئی
کپتغیں داراں کارکنی"
پیر وڑو ناخوراں مسری
چو ناکتغیں ڈاچی ہر سری
مس وتی امباں شہر ءَ براں
پھلوے تھر نیت مئی ءَ
بیشغاں رُلیائیں دی پکیر
لڈی گیڈی ءَ ژسر ءَ

لوڈ کنو خ ءِ دستان نغ

لوڈ کتو پیدا غیں — لوڈ کنو بیا
ٹکس گیتی بابوءَ جندءَ — لوڈ کنو بیا
ریل دی پُرشتہ تاکی تاکی — لوڈ کنو بیا
پیادغی ءَ تئی پادُلوکاں — لوڈ کنو بیا
لوڈ کتو مئی ھنگوتندءَ — لوڈ کنو بیا
لوڈ کتو مئی بخت بلندءَ — لوڈ کنو بیا
لوڈ کتو مئی ریفل ءَ جندءَ — لوڈ کنو بیا
لوڈ کتو مئی لیمو ءَ ساہءَ — لوڈ کنو بیا
بانگھی سرگتہ پنچصد مشءَ — لوڈ کنو بیا
یکے داتھئی واٹ حذائی — لوڈ کنو بیا
ڈنگیں بروآں لٹھیں گیوار — لوڈ کنو بیا
کوفغ شمباں لاڑغیں — لوڈ کنو بیا

بیلیءُ دستانغ

بروِمیُ بیلیءَ حالءَ وَئے
سبزیں تیلیءَ حالءَ وَئے
ماگوں آفیءَ آفءَ روڏل
تئیءَ، رولیں گھوڑوءَ دیرروڏل
ہانگہ ڏول ءَ ماچارڏوں
کائے تئیءَ جبڑاں شوڏوں ڏول
چرّیں مھرڑی ونگءَ جن
نیتیں (رنا)، اکریں گرائیں بار
پیگام آتکگاں میُ یارءَ
کندوخیں جن ءُ بُنر مارءَ
(رنا)، براتاں جھیڑتہ بازیءَ
گرندان ءَ نہ بی واندھیءَ
براتاں شاتہ میُ بھوتارے
من تہ بیوساں دل دستیءَ[1]
مٹّ ءَ شہ لڏتہ بے سوب ءَ
لاڏا نرءُ بُرھتیُ میُ بیلی
گریان ءَ شتہ میُ بیلی۔

۱۔ دل ءِ دست ءَ

برادرءَ پرامتہ منان
مئے سراجیہروئیں جھڑاں گوڑتہ
برف مئے ریشاں منشغاں
بگہءَ کاپئے مں تھرا گنداں
ہانگہی لسڈان و روان ،
برتھرا مستیں توکلی کھشی
کعبہءَ تئی سوہو مہ واں
لڈتہ اول ءَ مں روغایاں
تھہ وتی پیراں تنگ مخاں
لڈتو شاہی اندری وَٹھیں
ڈانہنڑیں جگی ءِ جتی
لوٹتی کانو ، ٹاپتیءَ جھبر گل
روہہ ءِ دیمپان کتئی ،
رلتو ایہاں لمبراں ساری
دھنگلو ٹیکان ءَ مڑی
ڈانہنڑیں مڑدءَ دیمغیں پٹئے
پسواں روکی[1] ءَ گری !
ٹھاکتو ایریں جوغن گوں ٹھیکءَ
دور اثاں دستانی نلی
شاہی مں شاخانی کھڑے رلاں

۱- روکی - نقد

گورغیں کونجھ ءَ یار کناں
ہے رواں کھکریں جامسٹاں ڈوہاں
بوراوا ڈاہھی ءَ جناں
ایہ کھناں لارئی ءَ دل پاڑءَ
قولیں شہ کوڑی ءَ رہاں
بلات منا نکالیں دے زیراں
نیلغیں سندھ ءَ دیم کھناں
خوش باں کندو خیں جن ءَ قولی
دو بھتہ دراکھی پگگیں بسنے
دو بھریں باری آں نہ خاں
دو بھتو دھری گفتہ مژاں

۱- لاری - تونک

پھلڑی پونز ءِ ستالغ

پھلڑی پونز پچے رنجبائے حالاں دے دنی آں
ٹلن کوٹ ءَ وڈیری کھرو سندھڑی ءَ
روح ءَ واندھ کتو برغا پیٹی آں جتی ۔ ءَ
ملک ءَ سندھری چراں مونجاہیں دلے ءَ
جوائیں پھولغ ءَ لبھاں راجانی سریں دیر
ڈاک ءَ سدوئیں گاڈی جلدی کن مناں زیر
بدھی بیتغاں سوڑھو منزل کپتہ غاں دیر
پیش ایں ترنگڑاں زیری جیرانی تھڑے ءَ
ٹھیڑے ءَ سر ءَ تندی کھولی کشکھڑی ءَ
گندی برگڑی گوآں مونجاہیں دِلے ءَ
سئے پھوٹی سرا ھلکیں ڈسیں کاہنلی ءَ
نہ پشاں حامغیں کاک ءَ نہ دیساں لنگھڑی ءَ
نداراں لاگریں ڈھاگے نخناں راہکی ءَ
نخناں رتی جنے کٹ ءَ نہ دانی اڑی ءَ
گا رباث چھتن ءَ ہی نہ گٹی پیادغی ۔ ءَ
سوزیں زرت میاپائی میارات باجری ءَ
بال پاذیں روخیں ریل دوست ءَ دم دم ءَ بیار

۱۔ جیرانی۔ حورانی ۲۔ ڈھاگ، گورم ۱۔ زرت۔ جواری ۲۔ باجری، باجرہ، ارزاں

آس ءَ انجڑی دَبّی بَرّ ءَ تر و نگلی گوار
بُدّھی بیتغاں سوڑھو کنوں ریل ءَ چڑھی ءَ
گٹیں ٹیشنے او شتے ہانداڑ ءَ کھتی ءَ
بقال کایاں گوں گوشاں ڈیپالیں دری ءَ
داناں ماں کناں زیراں ہونانی پُڑی ءَ
کہنی ءَ سلاماں دے چھکی سنگتی ءَ
کجینے کھشے نیلے مارا زیندغی ـــ ءَ
زڑدیں دلغـــ ءَ دیتہ سکر ءَ بے جھڑی ءَ
چُنی ایں سریں ویل ءَ چیڑی بھانکری ءَ

ولڑی بنوی پرہیتہ
جرنت ڈوبر ءَ بلو دینی
جرنہ روکنگر ءَ گٹ ءَ بی
جھل ءَ مان کہ ہلی آں
ترسیں ڈوبر ءَ بھوبہ بنی
بیلی تئی گندغ ءَ بازی
بیلی تئی گندغاں بازیناں
چکر ماں دل ءَ گوازیناں
باہنگی گندغی چتری ءَ
من ءَ گشتہ ہر دوئیں ڈوتی آں
سندھ ءَ شہ لڈ تو مٹ ءَ یاں
کھائے تئی مہرڑی جٹ ءَ ماں
کائیے تئی گندغ ءَ باڑایاں
مشکاں زیر غیں چٹایاں
من تئی گندغ ءَ گٹ ءَ یاں
دیریں مزل نہ دیر پندے
ٹھیڑی آں پدی نیاں سندھ
ناڑی تئی سنگت ءَ باڑہ یاں
دنیائے یہ مردی رواں گندانی
سیر مغاں مجن سیاہیناں

۱۔ چتری = چتر۔ لوک ۱۔ نیاں سندھ = نیام سندھ

نادُراہ ءَ کنے دُرا ہیناں
جیڈی ءَ کنے اردا سے
روچے ہاں ترا گور پاسے
چھیلاں کہکراں بوریناں
گڑدیں مڑدماں دیریناں
زالاں گھمرو چیڑیناں،
بھاگیایاں مزں لیڑیناں
کاچھوءَ کُفرکیں گوحان
میلاءَ دف ءَ ڈاچھیاں
تیگ ءَ برادرءَ دینی آں
مڈی برادرءَ قربان بی
ڈومرب ءَ چھوروءَ پائے دُئے
بروئی برادرءَ حالاں دا
ترا مال ءَ دابزو میشاں ءَ
بندھی لیڑوہ ءَ نیشان ءَ
صد میش میگھڑ ءَ جیڈی آں
پنجاہ گور پڑ ءَ ہندی ایں
مہری سگدلیں زاں بندیں
مے گور تالنڑ ءَ کندکندیں
بیلی کیت منی گنداں ءَ
سُوہیں امراں ٹلاں ءَ

۱۔ جیڈی = دوری - پھرورین

لکھتو داتئ کڈھی ء نام ءَ ماوتی پویا ئے کھنول
آختو لسڈانی آہو ہیئہ مڑ گنوخ بیتہ من رواں سندءَ
مئے تئ یارء، ءَ زمی گیتہ چولسڑوے چولی بند سدّی
پُر شتغیں شبشواں علاں نیستیں نے سکے آں اولی ڈول کلی
زنگیں ناڑولی گراں سوہریں ساونڑی گھٹیں گرند جناں
بیامنی ناڑی مس تھراگنداں ناہے مس لڈاں دیر کفاں